

UKRAJINŠTÍ UPRCHLÍCI V ČESKÉ REPUBLICE 2024

Závěrečná zpráva z dotazníkového šetření mezi
registrovanými žadateli o prodloužení dočasné
ochrany – březen/květen 2024

Zpracoval: Jan Červenka

e-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

tel.: +420 286 840 129

30. 6. 2024

Praha

Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

Obsah

1/ O projektu	<u>3</u>
2/ Souhrn hlavních výsledků	<u>5</u>
3/ Sociodemografický přehled	<u>10</u>
4/ Pracovní aktivita a studium	<u>30</u>
5/ Bydlení	<u>41</u>
6/ Znalost češtiny	<u>49</u>
7/ Využívání služeb	<u>53</u>
8/ Plány návratu na Ukrajinu	<u>63</u>

1. O PROJEKTU

1. O projektu

Cíle a obsah výzkumu

Uprchlíci z Ukrajiny, kteří v letech 2022 a 2023 získali v České republice dočasnou ochranu, případně jim byla dočasná ochrana (DO) prodloužena, měli možnost se online registrovat k jejímu prodloužení o další rok mezi 8. 1. 2024 a 15. 3. 2024.

Těm, kteří se zaregistrovali k prodloužení dočasné ochrany, byla nabídnuta možnost zúčastnit se současně dobrovolného anonymního dotazníkového šetření. Tato zpráva shrnuje výsledky z tohoto šetření a tematicky pokrývá pracovní aktivitu uprchlíků, jejich jazykové znalosti, situaci s bydlením, využívání služeb usnadňujících integraci a jejich plány ohledně návratu na Ukrajinu. V první kapitole s názvem „Sociodemografický přehled“ jsou pak kromě výsledků dotazníkového šetření k popisu cílové populace použita data Ministerstva vnitra o celkovém počtu držitelů dočasné ochrany v ČR, která zároveň sloužila jako základ pro vážení dotazovaného souboru.

Zpráva popisuje situaci osob ve věku 15 a více let, které v Česku v předchozím období získaly dočasnou ochranu a v roce 2024 požádaly o její prodloužení. Pod pojmem „uprchlíci“ v této zprávě rozumíme právě tuto skupinu lidí.

Realizátoři a partneři

Zadavatelem výzkumu, který je financován z prostředků fondu UNICEF, je Ministerstvo vnitra ČR. Tvorbu elektronického dotazníku a sběr dat zajišťoval externí dodavatel. Zprávu shrnující výsledky tohoto dotazníku zpracovalo Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.

Metodika

Výzkum probíhal formou online dotazníku, který byl zcela anonymizovaný a nebylo možné jej propojit s registrací k prodloužení DO. Dotazník bylo možné vyplnit od zahájení registrace v lednu 2024 do 30. dubna 2024. Výzkumu se zúčastnilo celkem 13 835 osob. Vyplnění všech dílčích otázek však bylo dobrovolné, a proto se velikosti vzorku u jednotlivých témat mírně liší.

Výstupy vychází ze vzorku, který je reprezentativní pro populaci osob s dočasnou ochranou ve věku od 15 let, které se zaregistrovaly k jejímu prodloužení v roce 2024, a to z hlediska kraje, pohlaví, věku a kombinace věku a pohlaví na úrovni regionů (NUTS2). Reprezentativita je zajištěna dovážením dat, aby struktura výběrového souboru odpovídala celkovým četnostem těchto ukazatelů v cílové populaci, tj. v populaci osob s dočasnou ochranou ve věku od 15 let, které se zaregistrovaly k jejímu prodloužení v roce 2024, dle statistik Ministerstva vnitra ČR (s rozdílem max. jednoho procentního bodu). Výsledky však mohou vzhledem k dobrovolnosti účasti ve výzkumu nadhodnocovat zastoupení vzdělané populace. Současně tyto výsledky nereprezentují situaci dětí mladších 15 let a lidí, kteří o dočasnou ochranu požádali v roce 2024.

Statistická odchylka u výsledků pro celý vzorek výzkumu ($N = 13\ 835$) se pohybuje mezi $\pm 0,6$ p. b. u výroků s malou četností a ± 1 p. b. u výroků s vyšší četností. Statistická chyba u reportování z podskupin respondentů ($N = 300\text{--}2000$) se pohybuje většinou mezi $\pm 1,4$ p. b. a $\pm 5,1$ p. b.

2. SOUHRN HLAVNÍCH VÝSLEDKŮ

Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

2. SOUHRN HLAVNÍCH VÝSLEDKŮ

- K prodloužení dočasné ochrany v průběhu letošní přeregistrace se celkově přihlásilo 320 304 osob.
- Mezi osobami registrovanými k prodloužení DO poměrně výrazně převládají ženy a v cílové populaci 15+ je tato převaha ještě výraznější, ženy tvoří tři pětiny z nich.
- Zastoupení pohlaví v jednotlivých věkových skupinách je odlišné, s rostoucím věkem má tendenci narůstat převaha žen.
- Zdaleka největší podíl uprchlíků připadá na Hlavní město Prahu, kde pobývá více než čtvrtina z nich (asi 26 %), následuje Středočeský kraj s necelými 14 %, Jihomoravský kraj s přibližně 10 %, Plzeňský kraj s 8,5 % a Moravskoslezský kraj s o málo více než 5 %. Všechny ostatní kraje se s poměrně malými rozdíly řadí v úzkém rozmezí od necelých 5 do 3 %.
- Vyšší ochotu zúčastnit se šetření vykazovaly ženy, výrazně ochotnější byli také mladší lidé ve věku od 18 do 35 let.
- Mezi uprchlíky je velmi vysoký podíl zastoupení vysokoškoláků, kteří v celé skupině 15+ tvoří asi 46 %, ale v populaci od 25 let výše je to stabilně nadpoloviční většina (54 % v kategorii 25 až 35 let, 56 % v kategorii 36 až 55 let a 51 % v kategorii od 56 let výše). Při interpretaci výsledků této otázky je třeba brát v úvahu značné rozdíly ve vzdělávacích systémech ČR a Ukrajiny a možnost zkreslení danou rozdílnou ochotou různých vzdělanostních skupin zúčastnit se výzkumu.
- 90 % těch uprchlíků, kteří se registrovali k prodloužení DO v roce 2023, tak učinilo opakovaně i v roce 2024.
- Z hlediska věku pětinu všech uprchlíků tvoří děti do 14 let. Skupinu osob starších 14 let tvoří ze 7,3 % mladiství ve věku 15 až 17 let, 41,1 % připadá na osoby od 18 do 35 let, dalších 40,2 % představuje věková kategorie od 36 do 55 let a zbývajících 11,4 % tvoří lidé ve věku od 56 let výše.
- Dotazníkového šetření se zúčastnilo 13 835 dotázaných z řad uprchlíků ve věku od 15 let, kterým byla v období od 24. února 2022 poskytnuta dočasná ochrana v ČR a kteří se v průběhu období od 8. 1. do 15. 3. 2024 zaregistrovali k jejímu prodloužení.
- Největší část uprchlíků převyšující úroveň třetiny pobývá ve třech největších městech ČR s populací nad 200 tisíc obyvatel, tj. v Praze, Brně a Ostravě.
- Více než třičtvrtinová většina uprchlíků (78,3 %) do ČR přijela v roce 2022, šestinu (16,5 %) tvoří ti, kteří do ČR přijeli v roce 2023, a dvacetina měla již zkušenosti s pobytem v ČR před rokem 2022. Mezi těmito skupinami jsou přítomné značné rozdíly z hlediska zastoupení pohlaví a rovněž z hlediska oblasti, kde naposledy měli dlouhodobý pobyt na Ukrajině. Před rokem 2022 a v roce 2023 převažovali muži, v roce 2022 byla výrazná převaha žen.

2. SOUHRN HLAVNÍCH VÝSLEDKŮ

- Uprchlíci nejčastěji pocházejí ze Zakarpatské oblasti, Charkovské oblasti či města Kyjeva. V případě města Kyjeva se ve zvýšené míře objevují osamocení dospělí bez dětí a méně časté jsou jakékoli kombinace počtu dospělých osob s dětmi v jedné domácnosti, v případě Zakarpatské oblasti je tomu naopak, což naznačuje, že právě ze Zakarpatské oblasti se do ČR ve zvýšené míře přesouvaly celé rodiny, a to i v širším pojetí (včetně prarodičů).

- Nejčastějšími případy jsou dvoučlenné a trojčlenné domácnosti, které tvoří jednotlivě každá o málo více než čtvrtinu. Následují čtyřčlenné domácnosti s necelými 18 %, jednočlenné domácnosti s méně než 16 % a pětičlenné domácnosti s téměř 8 %. Větší domácnosti v souhrnu tvoří asi 4,5 %.

- Dvě třetiny uprchlíků starších 15 let v současnosti pracují nebo podnikají. Podíl nezaměstnaných mezi nimi tvoří 13,5 %, dalších 7 % je trvale v domácnosti nebo na mateřské či rodičovské dovolené, stejně velká část je ve starobním nebo invalidním důchodu a rovněž přibližně 7 % studuje na střední či vysoké škole.

- Uprchlíci ve studijním věku (15-26 let) jsou v nadpoloviční většině ekonomicky aktivní (53 % pracuje, 2 % podnikají). Studiu se věnuje zhruba čtvrtina (26 %), dalších 12 % tvoří nezaměstnaní a 7 % je v domácnosti či na mateřské dovolené, což zhruba odpovídá průměru v rámci celé populace uprchlíků. Většina studentů ovšem spadá do kategorie 15 – 17 let, kde tvoří přibližně 70 %.

- V porovnání s rokem 2023 se ekonomická aktivita uprchlíků zvýšila, podíl pracujících vzrostl z 53 % na 60,9 % a mírně se zvýšil i podíl podnikajících z 3 % na 4,6 %.

- Většina pracujících (93,4 %) i podnikajících (66,1 %) mezi uprchlíky má svoji ekonomickou aktivitu spojenou výhradně s Českou republikou.

- Pouze v České republice studuje třipětinová většina středoškolských a vysokoškolských studentů z řad uprchlíků. Třetina vysokoškolských studentů studuje distančně na Ukrajině, mezi středoškolskými studenty je to o málo více než pětina. Necelá desetina vysokoškolských studentů a šestina středoškolských kombinuje studium v ČR se studiem na Ukrajině.

- Téměř 86 % pracujících uprchlíků má práci na plný úvazek, o málo více než desetina pak má práci na zkrácený úvazek a 3 % chodí na příležitostné brigády.

- Tři čtvrtiny uprchlíků bydlí v bytech či domech, 17 % žije na ubytovnách. Další 4 % jako místo svého ubytování v České republice uvádí hotel, penzion či podobné zařízení. Možnost bezplatného humanitárního ubytování zajišťovaného státem využívá jen asi 1,5 % uprchlíků.

- Muži relativně častěji bydlí na ubytovnách. Z hlediska stupně nejvyššího dokončeného vzdělání se výrazně liší znovu především zastoupení ubytoven, které je výrazně nižší u vysokoškoláků.

2. SOUHRN HLAVNÍCH VÝSLEDKŮ

- Mezi těmi, kteří přijeli v minulém roce, mají výrazně vyšší zastoupení podíly provizorií, tedy ubytoven, státních bezplatných humanitních ubytovacích zařízení, hotelů či penzionů. Vyšší zastoupení ubytoven je patrné ovšem i u skupiny těch, kdo do ČR přijeli již před rokem 2022. Výrazně vyšší podíl bydlení v bytech či domech lze vidět u skupiny těch, kdo přijeli v roce 2022.

- Z hlediska počtu členů domácnosti vidíme nižší podíl bydlení v bytech a domech u jednotlivců a dvojic, naopak u jednotlivců a v menší míře i u dvojic je patrný vyšší podíl bydlení na ubytovnách. Domácnosti od tří do šesti členů obvykle bydlí v bytech a domech.

- Největší část uprchlíků blízcí se téměř polovině své znalosti češtiny hodnotí tak, že se domluví v běžných situacích a rozumí textu, dalších 13 % pak své schopnosti v tomto ohledu vnímá tak, že dokáže plynně konverzovat a psát. Oproti výsledkům šetření z roku 2023 se znalost češtiny mezi uprchlíky znatelně zlepšila.

- Zdaleka nejlépe své znalosti češtiny hodnotili mladí ve věku od 15 do 17 let, kategorie 18 až 35 let na tom byla výrazně lépe než kategorie od 36 do 55 let a jednoznačně nejhůř své jazykové schopnosti vnímají lidé od 56 let výše.

- Více než dvoutřetinová většina uprchlíků o humanitární dávku vůbec nežádala, pětina uprchlíků je příjemcem humanitární dávky. Zbýlých 12 % dotázaných uvedlo, že o dávku žádali, ale že jim nebyla přiznána.

- Z hlediska věku výrazně častěji humanitární dávku čerpají lidé z věkové skupiny od 56 let výše, věková skupina od 18 do 35 let ve zvýšené míře o přiznání humanitární dávky nikdy nepožádala.

- Příjem dávky je ovšem zajímavě zřetelně propojený s neznalostí českého jazyka, když podíl příjemců spolu se zlepšujícím se hodnocením vlastních znalostí češtiny výrazně klesá.

- Výrazně nižší podíl příjemců humanitární dávky je mezi těmi, kteří do ČR nepřicestovali poprvé, ale již před rokem 2022 zde nějakou dobu pobývali.

- Necelé tři čtvrtiny (71,6 %) registrovaných žadatelů o prodloužení dočasné ochrany už v ČR alespoň jednou navštívily lékaře, 6,6 % dotázaných uvedlo, že pomoc lékaře potřebovalo, ale návštěvu u něj neabsolvovalo.

- Podíl těch, kdo uvedli, že návštěvu u lékaře potřebovali, ale neuskutečnili ji, tvořil v loňském šetření 9 %, v meziročním srovnání zde vidíme mírný pokles (na 6,6 %).

- Zastoupení odpovědí, že potřebovali jít k lékaři, ale nebyli u něj, více uváděli dotázaní s minimální nebo jen částečnou znalostí češtiny.

- Nejčastěji využívanou a zároveň nejvíc žádanou službou jsou jazykové kurzy, které využila nebo by alespoň potřebovala využít třípětinová většina respondentů. Z dalších služeb byl relativně největší zájem o pomoc s vyhledáním lékaře.

2. SOUHRN HLAVNÍCH VÝSLEDKŮ

- Aktivní uživatelé služeb podpory osob s DO jako nejobtížněji přístupné vnímají služby pomoci s vyhledáním lékaře následované pomocí s hledáním či změnou bydlení a pomocí při hledání práce. Na opačném konci pak figurují volnočasové aktivity pro děti a také nejvíce využívané, ale i vyžadované jazykové kurzy.
- U všech služeb respondenti, kteří je nevyužili navzdory deklarované potřebě, nejčastěji za důvod tohoto nevyužití označili nedostatek informací. Nejčtenější zdůvodnění nevyužití dané služby její finanční náročností se ale objevilo v případech pomoci s hledáním či změnou bydlení.
- O málo více než pětina (necelých 22 %) ukrajinských uprchlíků zaregistrovaných k prodloužení dočasné ochrany v ČR podle vlastního vyjádření počítá se svým trvalým návratem na Ukrajinu po ukončení dočasné ochrany. Naproti tomu bezmála dvoutřetinová většina držitelů dočasné ochrany (65,5 %) vyslovuje svůj úmysl i po ukončení dočasné ochrany zůstat v České republice. Zbýlých necelých 13 % dotázaných v této záležitosti není rozhodnuto, případně není ochotno svůj záměr v tomto ohledu sdělit.
- Podíl žadatelů o prodloužení dočasné ochrany, kteří nepočítají s návratem na Ukrajinu po jejím ukončení, ale chtějí zůstat v České republice, se výrazně (o více než dvacet procentních bodů) zvýšil, a to jak na úkor podílu nerozhodnutých či neochotných sdělit svůj názor, tak na úkor těch, kteří se podle vlastního vyjádření se chtějí v budoucnu natrvalo vrátit na Ukrajinu, jejichž podíl z 33 % klesl na asi 22 %.
- Silnější sklon k setrvání v České republice vykazují muži, mladší lidé (do 35 let), ti, kdo zde pracují, podnikají nebo studují, ti, kdo lépe zvládají český jazyk, ti, kdo z hlediska ubytování nebydlí v nějakém provizoriu, ale ve standardních bytech či domech. Vracet se na Ukrajinu chtějí častěji starší lidé a důchodci.

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis populace uprchlíků

Cílovou populaci dotazníkového šetření tvoří ukrajinští uprchlíci ve věku od 15 let, kteří v období od února roku 2022 v České republice požádali o poskytnutí dočasné ochrany a kteří se v roce 2024 zaregistrovali k jejímu prodloužení. Podle oficiálních údajů MV ČR k 31. 3. 2024 činil celkový počet aktivních registrací dočasné ochrany 338 736 případů s tím, že celkový počet vydaných dočasných ochranných v období od 24. 2. 2022 do 1. 4. 2024 představoval 598 964 případů. Z toho je zřejmé, že v mezidobí 260 228 (43,4 %) vydaných dočasných ochranných zaniklo, v naprosté většině případů z důvodu jejich neprodloužení, ke kterému z velké části došlo již po prvním roce od udělení. V roce 2024 se při online registraci k prodloužení dočasné ochrany zaregistrovalo 85 % těch, na které se povinnost registrace vztahovala. V roce 2023 to přitom bylo jen 68 %, z čehož lze vyvozovat, že se populace uprchlíků v ČR v průběhu uplynulého roku do značné míry stabilizovala.

K prodloužení DO v průběhu letošní přeregistrace se celkově přihlásilo 320 304 osob, což je o 18 342 (5,4 %) méně, než činil výše uvedený počet aktivních registrací udělené DO k 31. 3. 2024. Rozdíl tvoří nové žádosti podané v roce 2024, tedy nově příchozí uprchlíci. Tito lidé nejsou do realizovaného šetření zahrnuti. Stejně tak do něj nejsou zahrnuti občané Ukrajiny, kteří mají v České republice povolený dlouhodobý či trvalý pobyt z jiného titulu.

Z hlediska možnosti srovnání výsledků aktuálního výzkumu s výzkumem, který proběhl v roce 2023 v souvislosti s tehdejší přeregistrací, je zajímavý údaj, že **90 % těch uprchlíků, kteří se registrovali k prodloužení DO v roce 2023, tak učinilo opakovaně i v roce 2024**. Z velké části se tudíž oba výzkumy týkaly téže populace. Pokud budeme brát v potaz čistě jen uprchlíky, kteří se v období do 15. března 2024 elektronicky zaregistrovali k prodloužení DO, těch bylo včetně dětí do 14 let 320 304, přičemž děti do 14 let v tom představovaly 64 988 případů, tj. 20,3 %. Naši cílovou populaci tak tvoří zbylých 255 316 osob ve věku od 15 let, respektive 79,7 % všech osob registrovaných k prodloužení DO. **Mezi osobami registrovanými k prodloužení DO poměrně výrazně (186 783 k 133 521, respektive 58,3 % k 41,7 %) převládají ženy a v cílové populaci 15+ je tato převaha žen ještě výraznější (154 725 k 100 591, respektive 60,6 % k 39,4 %)**. Je to dáno tím, že jednotlivé věkové kohorty se složením z hlediska pohlaví poměrně výrazně liší.

Zatímco mezi dětmi ve věku do 14 let a ještě i mezi staršími teenagery je situace zhruba vyrovnaná, respektive chlapci v kohortách pod 20 let dokonce poněkud převažují, s rostoucím věkem se po dvacítce poměr v zastoupení pohlaví rychle obrací ve prospěch žen. Ve věkové kohortě od 18 do 35 let ženy převažují v poměru 60 891 k 44 045 (58,0 % k 42,0 %), ve věkové kategorii 36 až 55 let je tento disproportionální poměr ještě výraznější (67 048 k 35 587, respektive 65,3 % k 34,7 %) a podobné je to i v kategorii od 56 let výše, kde je 18 988 žen a 10 225 mužů (65,0 % k 35,0 %).

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis populace uprchlíků

Z hlediska věkového složení cílovou populaci, tj. osoby prodlužující DO ve věku od 15 let, tvoří ze 7,3 % mladí lidé ve věku 15 až 17 let (18 532 v absolutním vyjádření), 41,1 % (104 936 absolutně) připadá na věkovou kategorii 18 až 35 let, dalších 40,2 % (102 635 absolutně) představuje věková kategorie od 36 do 55 let a zbývajících 11,4 % (29 213 absolutně) tvoří lidé ve věku od 56 let výše.

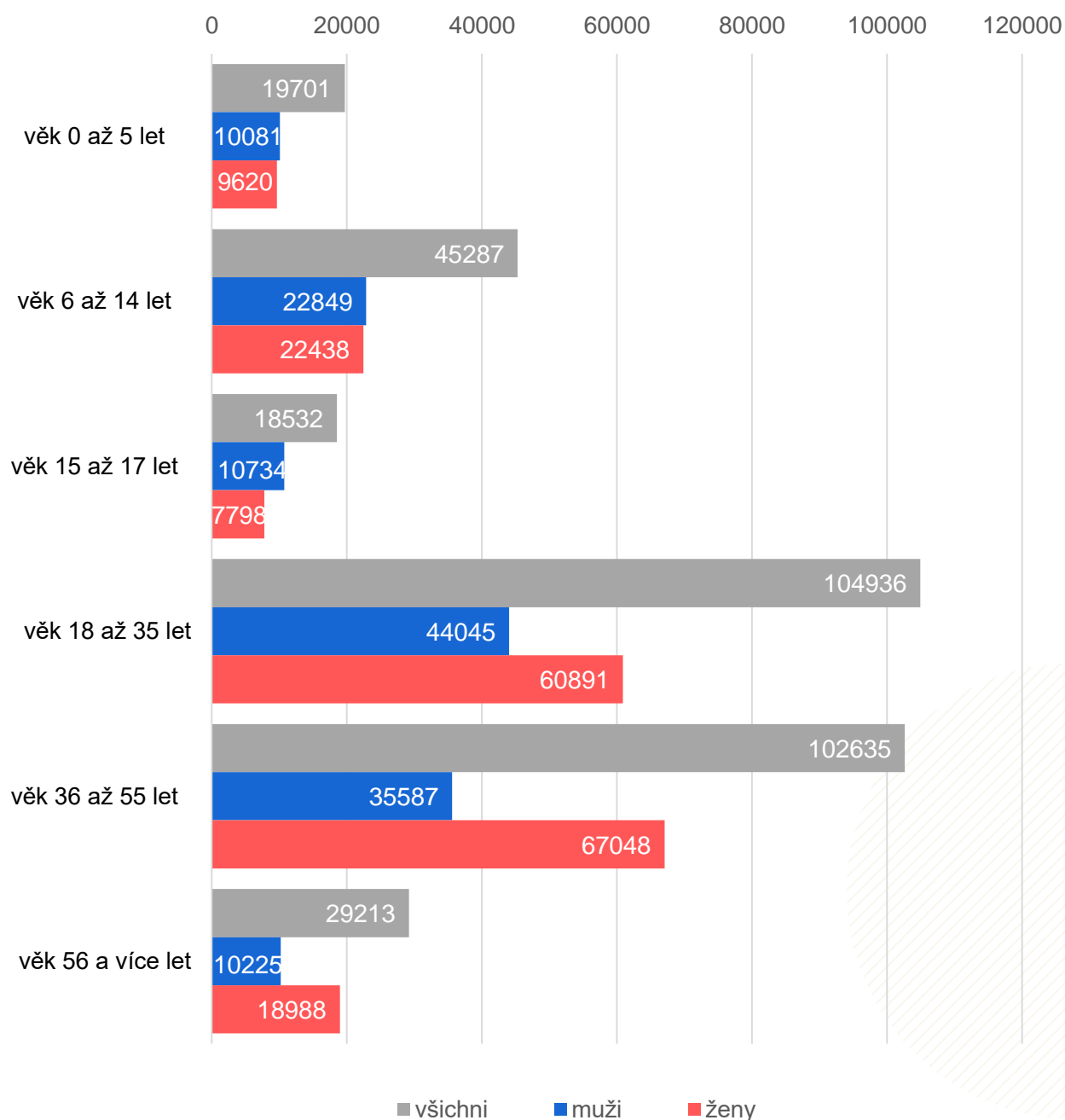
V rámci jednotlivých pohlaví se ovšem věková struktura od celku díky již zmíněnému rozdílnému zastoupení mužů a žen v jednotlivých věkových kohortách poněkud odlišuje. Mezi muži mladí ve věku 15 až 17 let tvoří 10,7 % (10 734 v absolutním vyjádření), přibližně 43,7 % tvoří věková kategorie 18 až 35 let (44 045 absolutně), 35,4 % připadá na muže ve věku od 36 do 55 let (35 587 absolutně) a 10,2 % na ty ve věku od 56 let výše (10 225 v absolutním vyjádření).

V případě žen nejmladší kategorie od 15 do 17 let tvoří jen 5,0 % (7 798 absolutně), také podíl věkové kategorie od 18 do 35 let je relativně nižší (39,4 %), i když v absolutním počtu (60 891) je žen v této kategorii podstatně více než mužů, naproti tomu kategorie od 36 do 55 let mezi ženami představuje 43,3 % (67 048 v absolutním vyjádření) a rovněž zastoupení kategorie od 56 let výše je u žen relativně vyšší, i když jen mírně v porovnání s muži (12,3 %, respektive 18 988 v absolutním vyjádření). Celkové rozložení osob registrovaných k prodloužení DO z hlediska věku a pohlaví zachycuje graf 3.1. Strukturu cílové populace 15+ podrobněji zobrazují grafy 3.2, 3.3 a 3.4.

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis populace uprchlíků

Graf 3.1a Osoby registrované k prodloužení DO v roce 2024 podle věku a pohlaví (absolutní počty osob)

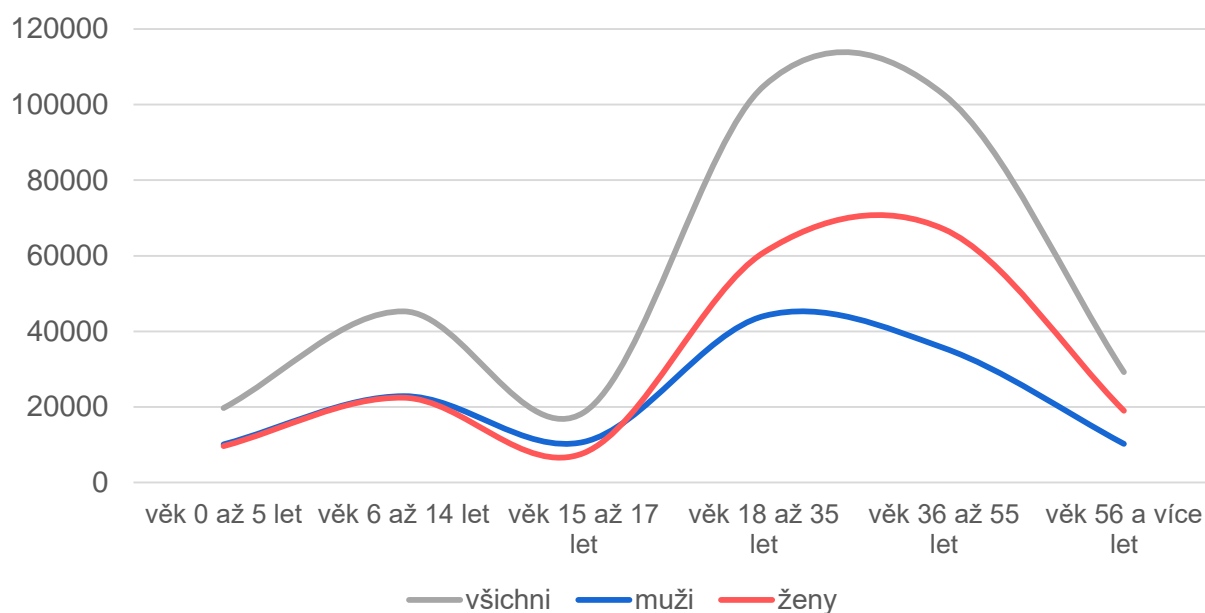

Data: Ministerstvo vnitra ČR

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

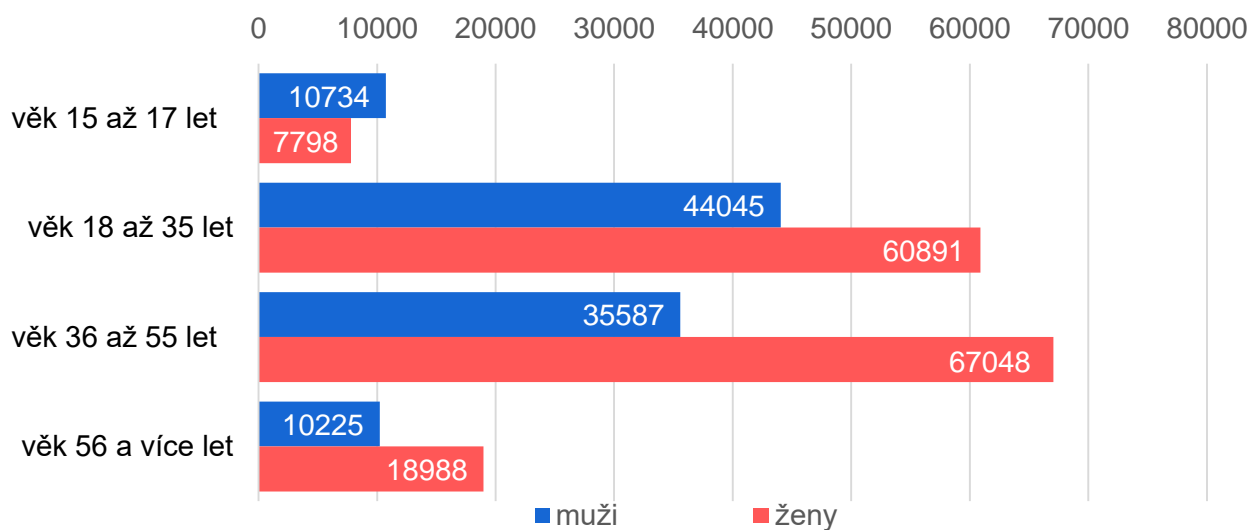
Popis populace uprchlíků

Graf 3.1b Osoby registrované k prodloužení DO v roce 2024 podle věku a pohlaví (absolutní počty osob)

Data: Ministerstvo vnitra ČR

Graf 3.2 Struktura cílové populace z hlediska věku a pohlaví (absolutní počty osob)

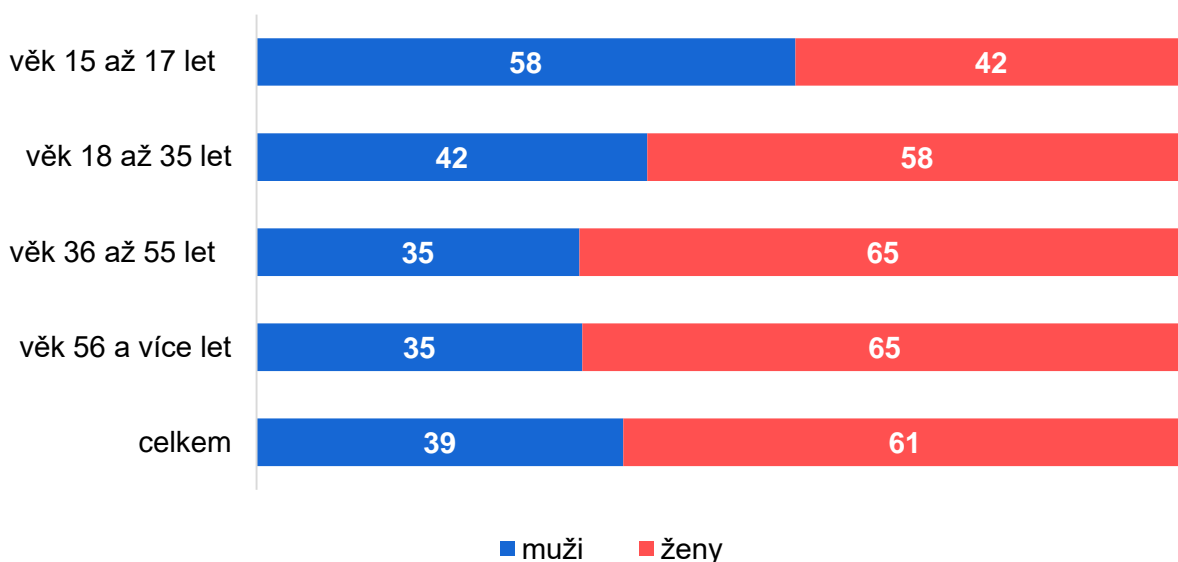

Data: Ministerstvo vnitra ČR

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

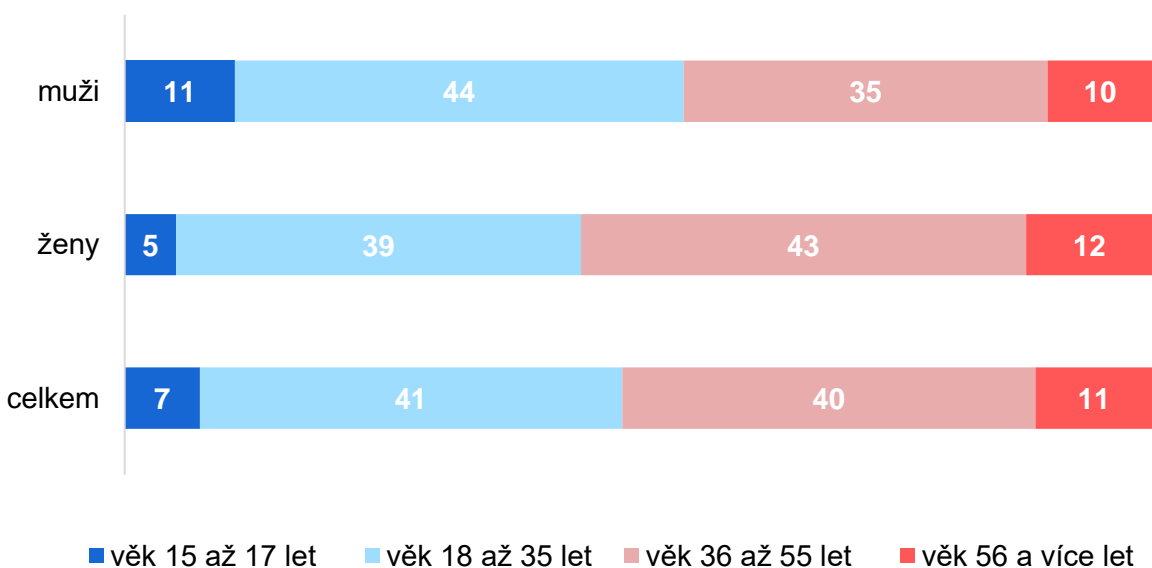
Popis populace uprchlíků

Graf 3.3 Relativní zastoupení pohlaví v cílové populaci celkově a podle věku (%)

Data: Ministerstvo vnitra ČR

Graf 3.4 Relativní zastoupení věkových kategorií v cílové populaci celkově a podle pohlaví

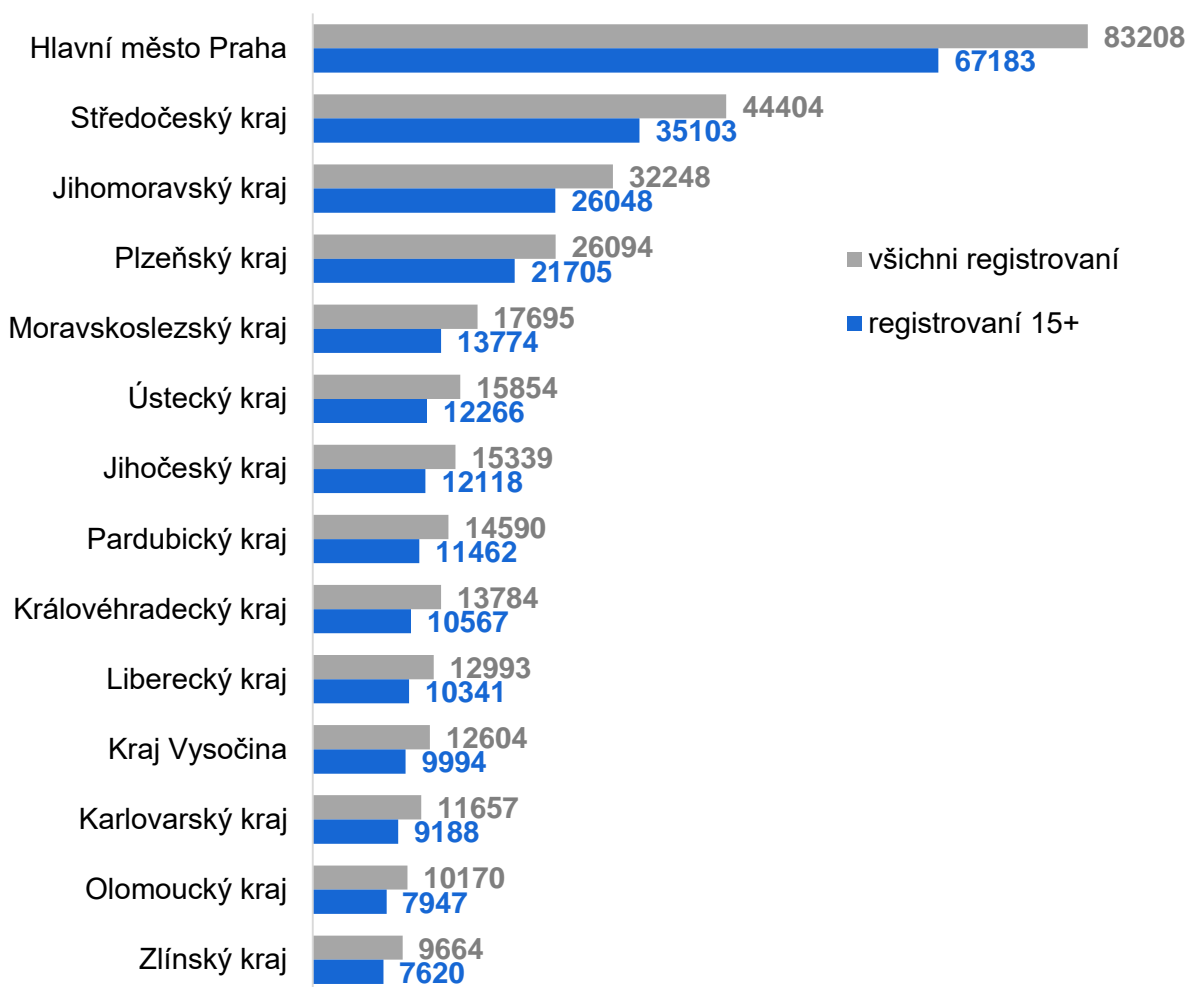
Data: Ministerstvo vnitra ČR

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis populace uprchlíků

Třetí charakteristikou základního popisu cílové populace, která tvořila spolu s pohlavím a věkem oporu pro dovažování souboru dotázaných, byl kraj, ve kterém osoba registrovaná k prodloužení DO pobývá. V grafu 3.5 jsou zachyceny počty všech osob registrovaných k prodloužení DO k 15. 3. 2024 včetně dětí ve věku do 14 let a vedle toho počty osob z kategorie od 15 let výše tvořící cílovou populaci šetření. **Celkově lze říci, že zdaleka největší podíl uprchlíků připadá na Hlavní město Prahu, kde se jich nachází více než čtvrtina (asi 26 %), následuje Středočeský kraj s necelými 14 %, Jihomoravský kraj s přibližně 10 %, Plzeňský kraj s 8,5 % a Moravskoslezský kraj s o málo více než 5 %.** Všechny ostatní kraje se s poměrně malými rozdíly seřadily v úzkém rozmezí od necelých 5 do 3 %, přičemž nejmenší počty uprchlíků jsou evidovány v Olomouckém a Zlínském kraji. Podrobně relativní zastoupení krajů v cílové populaci šetření ukazuje graf 3.6.

Graf 3.5 Osoby registrované k prodloužení DO v roce 2024 podle kraje (absolutní počty osob)

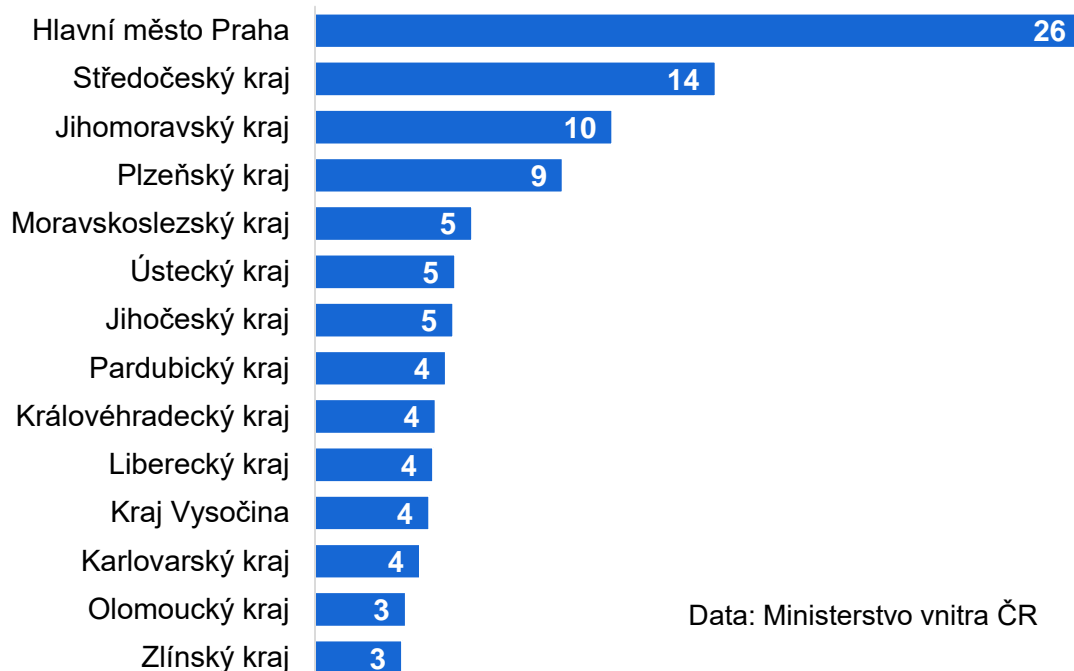

Data: Ministerstvo vnitra ČR

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

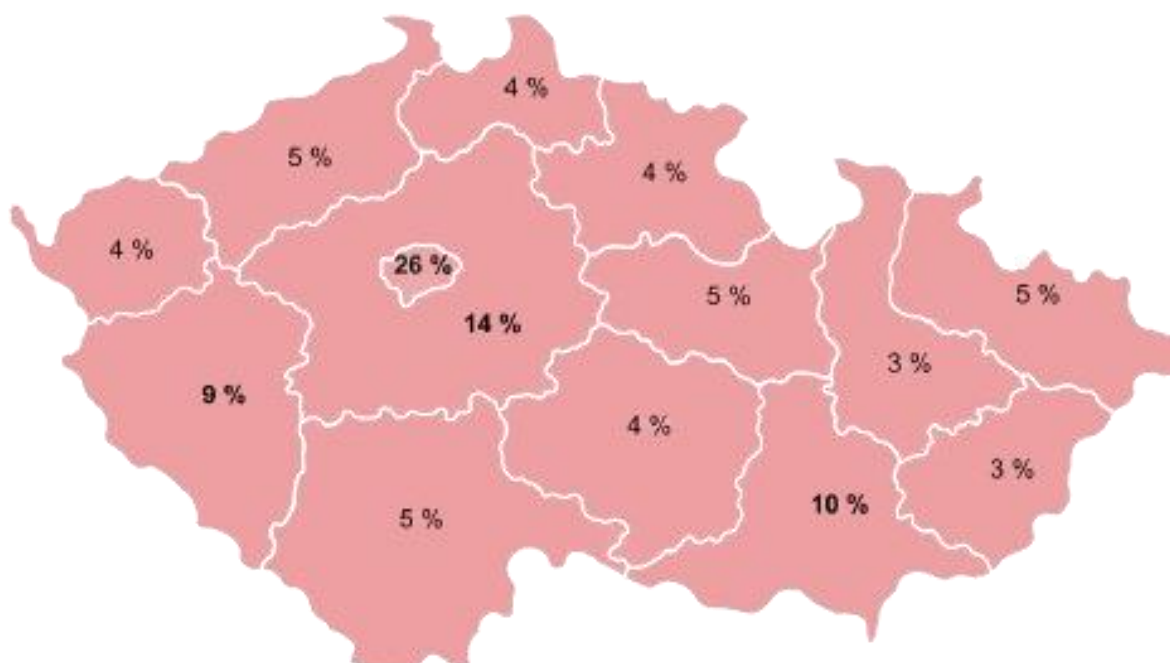
Popis populace uprchlíků

Graf 3.6 Relativní zastoupení krajů v cílové populaci (%)

Data: Ministerstvo vnitra ČR

Graf 3.7 Rozdělení cílové populace podle krajů (%)

Data: Ministerstvo vnitra ČR

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis vzorku uprchlíků

V této části a v následujících kapitolách se již budeme věnovat prakticky výlučně datům z dotazníkového šetření, jehož **se zúčastnilo 13 835 dotázaných z řad uprchlíků ve věku od 15 let**, kterým byla v období od 24. února 2022 poskytnuta dočasná ochrana v ČR a kteří se v průběhu období od 8. 1. do 15. 3. 2024 zaregistrovali k jejímu prodloužení. V neváženém souboru byly z hlediska pohlaví mírně nadreprezentovány ženy (tvořily 65,1 %, což představuje odchylku +4,5 procentního bodu od skutečnosti) a z hlediska věku poměrně výrazně nadreprezentovaná byla skupina osob ve věku od 18 do 35 let (tvořila 52,3 % v neváženém souboru, což představuje odchylku +11,2 procentního bodu od skutečnosti) na úkor všech zbývajících. To celkem zřetelně vypovídá o **vyšší ochotě žen a zejména mladších lidí vyjma teenagerů zapojit se do dotazníkového šetření** a vyplnit online elektronický dotazník.

V návaznosti na předchozí část textu, která se věnovala regionálnímu rozložení uprchlíků v rámci České republiky, se nejprve podíváme na místo pobytu uprchlíků v České republice z hlediska velikosti sídelní jednotky (viz graf 3.8). Podkladem k vytvoření této proměnné v datech byly odpovědi respondentů na poslední otázku dotazníku zjišťující jejich současné místo pobytu¹. Vzhledem k tomu, že šlo o samovyplňovací online dotazník, s nímž pracovali cizinci na vlastních přístrojích a vzhledem k tomu, že jména českých obcí a měst někdy představují problém i kvůli četným částečným nebo úplným duplicitám a multiplicitám, je zde třeba počítat s určitou mírou chybovosti v odpovědích. Výskyt několika zřetelných anomálií v odpovědích respondentů, zejména pak excesivní četnosti uvedení Abertam či Adamova figurujících na prvních místech mezi názvy českých měst a obcí řazených dle abecedy, jejichž volba jako první možnosti v nabídce byla zjevně pragmatickou volbou úspory času a námahy při vyplňování dotazníku, určitou chybovost odpovědí v tomto ohledu potvrdil.

Na druhé straně ovšem na stejné proměnné bylo založeno i regionální členění podle krajů a v něm se i v rámci neváženého datového souboru neobjevuje nic mimořádného, co by v tomto směru indikovalo nějaký zásadní problém, když jediná větší odchylka se zde objevila v případě Hlavního města Prahy (+6,4 procentního bodu), zatímco odchylky všech ostatních krajů se vešly do poměrně úzkého pásma od -1,4 do +0,9 procentního bodu s absolutními hodnotami ve většině případů menšími než jeden procentní bod. S tímto na vědomí můžeme data po převážení i s jejich eventuálními chybami brát jako rozumně věrohodná a statisticky vypovídající.

Jak ukazují data v grafu 3.8, relativně **největší část uprchlíků převyšující úroveň třetiny pobývá ve třech největších městech ČR s populací nad 200 tisíc obyvatel, tj. v Praze, Brně a Ostravě**, přičemž však naprostá většina z nich připadá na samotnou Prahu. Brno sice mezi jednotlivými městy se zhruba šestiprocentním podílem celkem bezpečně figuruje na druhém místě, ale s výrazně nižším zastoupením oproti Praze.

¹ Znění otázky: „Uvedte prosím jméno města či obce, kde jste aktuálně v Česku ubytován/a. Prosím, uveďte česky. Pokud nemáte v přístroji češtinu, prosím uvádějte latinkou bez diakritiky.“ Způsob odpovědi byl text „s našeptáním“.

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis vzorku uprchlíků

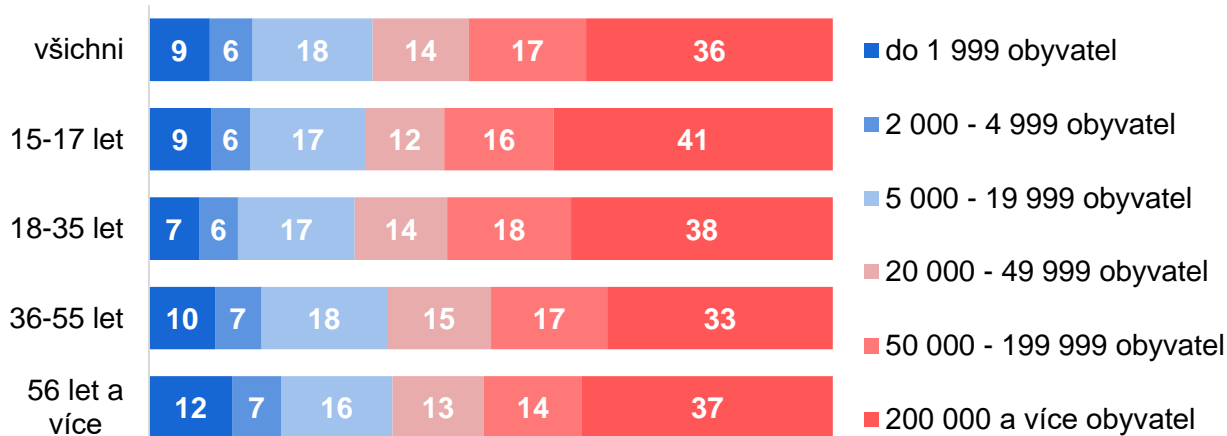
Ostrava je pak s odstupem až čtvrtá za Plzní. **Asi šestina dotázaných uvedla některé z patnácti měst s populací od 50 do 200 tisíc obyvatel**, ovšem zdaleka nejčastěji Plzeň, za kterou z hlediska četnosti s odstupem následovaly Liberec, České Budějovice, Pardubice a Olomouc, které se ještě vešly do první desítky s individuálními podíly tvořícími alespoň 1 % v rámci souboru

Na podstatně početnější skupinu 47 měst s populací od 20 do 50 tisíc obyvatel připadá jen o něco menší část souboru tvořící přibližně sedminu respondentů, přičemž z této skupiny se zřetelně vymyká v pořadí měst celkově pátá Mladá Boleslav s necelými 2 %. Z toho lze vyvodit, že dvě třetiny uprchlíků v ČR jsou vedle samotného hlavního města rozmístěny v krajských nebo velkých okresních centrech, zpravidla v těch, kde se zároveň nacházejí rozsáhlé průmyslové zóny, ve kterých lze najít pracovní uplatnění. To kromě elementární logiky takového směřování uprchlíků zřejmě souvisí také se skutečností, že v těchto oblastech existovala početná ukrajinská komunita již dávno před začátkem války na Ukrajině a že podstatná část uprchlíků má zde své příbuzné nebo alespoň známé, na které se mohla orientovat a případně obrátit s žádostí o pomoc.

Ze zbývajících třetiny více než polovinu (17,6 % v rámci celého souboru) tvoří ti, kdo podle vlastního vyjádření bydlí v obcích s populací od 5 do 20 tisíc obyvatel. Asi 6 % uvedlo obec s populací od 2 do 5 tisíc obyvatel a necelá desetina respondentů (8,8 %) pak pobývá v obcích s populací do 2 tisíc obyvatel.

Podrobnější analýza v třídění na základě věku přitom ukázala statisticky významný a dosti zřetelný rozdíl zejména mezi věkovými skupinami 18 až 35 let a 36 až 55 let. První z nich se relativně častěji objevuje ve velkých městech s populací nad 200 tisíc obyvatel, druhá je ve velkých městech evidovaná relativně méně často a je naopak více zastoupena v obcích a městech do 50 tisíc obyvatel. Analogický, i když méně výrazný, rozdíl je v tomto směru patrný i mezi muži a ženami.

Graf 3.8 Struktura souboru dotázaných podle velikostní skupiny obce místa jejich pobytu v ČR (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13671

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis vzorku uprchlíků

Zřetelný rozdíl se pak objevuje i z hlediska deklarovaného vzdělání, když vyšší zastoupení ve velkých městech s populací nad 200 tisíc mají vysokoškoláci, kterých je naopak relativně méně v obcích a městech do 20 tisíc obyvatel, a nižší zastoupení zde mají lidé s předvysokoškolským nebo odborným vzděláním, kteří se obecně častěji objevují v obcích a městech od 2 do 200 tisíc obyvatel. Všechny tyto rozdíly do značné míry souvisejí s pracovními příležitostmi, zastoupení pracujících mezi uprchlíky je ve velkých městech s populací nad 200 tisíc obyvatel relativně nižší, naopak podnikání se soustřeďuje právě tam. Ve městech od 5 do 200 tisíc obyvatel jsou podíly pracujících mezi uprchlíky naopak výrazně zvýšené. V případě věkové skupiny 18 až 35 let, která zahrnuje i vysokoškolské studenty, zřejmě roli hraje skutečnost, že 61 % vysokoškolských studentů je soustředěna v těch největších městech.

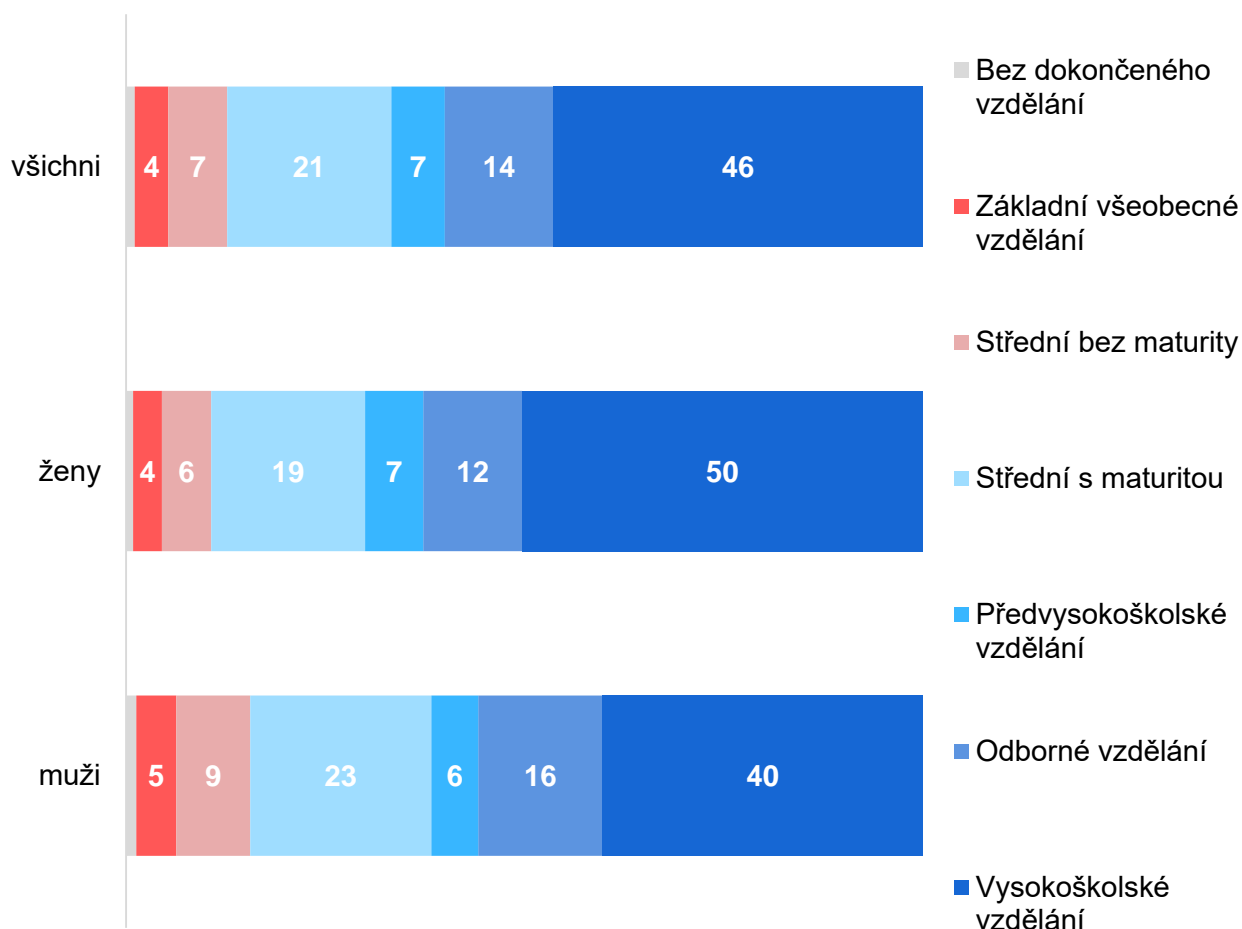
Vzdělanostní struktura souboru dotázaných, kterou zachycuje graf 3.9, **vykazuje velmi vysoký podíl zastoupení vysokoškoláků, kteří v celé skupině 15+ tvoří asi 46 %, ale v populaci od 25 let výše je to stabilně nadpoloviční většina (54 % v kategorii 25 až 35 let, 56 % v kategorii 36 až 55 let a 51 % v kategorii od 56 let výše)**. Tady se ovšem může projevat zkreslení dané charakterem výběru respondentů (de facto šlo o ryze dobrovolný samovýběr), přičemž ochota účastnit se šetření má obvykle tendenci značně silít s rostoucím vzděláním, takže určitá míra nadprerezentace vysokoškoláků je v tomto ohledu velmi pravděpodobná. Jelikož nemáme k dispozici žádnou oporu k vážení souboru z hlediska vzdělání, protože celková data o něm v cílové populaci nejsou k dispozici, nelze tuto případnou chybu v reprezentativitě souboru příliš korigovat. Použité vážení sice vedlo k určitému snížení podílu vysokoškoláků oproti neváženému souboru, ale to asi jen o 1,2 procentního bodu. I tady je přitom třeba počítat s nějakou chybovostí při samovypĺňování dotazníků ze strany respondentů. Opakovaně se např. objevovaly případy, kdy dokončené vysokoškolské vzdělání uváděli ti, kteří sebe označili za stále ještě studující vysokoškolské studenty nebo kteří rozhodně nemohli dokončit žádné vysokoškolské studium už i jen s ohledem na svůj deklarovaný věk². Proto je zjištěné údaje třeba vnímat s určitou rezervou.

² V těchto případech ovšem chyba může být i v uvedeném věku, takže eventuelní náprava arbitrárním rozhodnutím pominout dané odpovědi respondentů je v tomto případě diskutabilní.

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis vzorku uprchlíků

Graf 3.9 Nejvyšší stupeň dokončeného vzdělání uprchlíků (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13720.

Další věc, kterou je třeba při interpretaci výsledků vzít v potaz, je skutečnost, že vzdělávací systém na Ukrajině se od toho našeho poněkud liší. Do kategorie vysokoškolského vzdělání jsou tam řazeny i dvouleté pomaturitní studijní programy, jejichž absolventi získávají diplom tzv. mladšího specialisty. Tyto studijní programy jsou jakousi obdobou našeho pomaturitního nástavbového studia nebo vyšších odborných škol, které tvoří mezistupeň mezi středoškolským maturitním a vysokoškolským bakalářským studiem. Ty v ČR nejsou klasifikovány jako vysokoškolské studium, ale jsou vydávány samostatně jako vyšší odborné studium, nebo v případě středoškolských nástavb zůstávají v kategorii středoškolského vzdělání.

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis vzorku uprchlíků

Vedle tohoto krátkého vstupního cyklu pak existují v rámci ukrajinského vysokého školství tři stupně podobně jako u nás, bakalářský, magisterský a doktorský, ale i zde jsou rozdíly, které lze vyvodit z přímého srovnání našeho vysokoškolského vzdělávání s ukrajinským, jehož základní strukturu si případný zájemce může najít na stránkách MŠMT.³ Za upozornění zde stojí zejména to, že úspěšní absolventi ukrajinské obdoby našeho magisterského studia mají buď magisterský diplom, nebo diplom specialisty, který se uděloval dříve v dobách před zavedením bakalářského stupně studia a který je stále udělován v rámci některých kratších studijních programů navazujících na bakalářské studium.

Jak diplom magistra, tak diplom specialisty svého držitele opravňuje k postupu do doktorského studia, kde absolventi získávají titul kandidáta věd, doktora filosofie, doktora umění či doktora věd v závislosti na oboru a délce studia. Výrazným vnějškovým rozdílem pak je skutečnost, že ukrajinské vysokoškolské diplomy zpravidla nejsou spojeny s udělením akademického titulu. Odlišnosti mezi ukrajinským a českým vzdělávacím systémem existují i na nižších stupních, ale jejich případný rozbor by šel daleko za rámec potřeb naší zprávy, proto zde od nich budeme abstrahovat.

³ Viz <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vysokoskolsky-system-ukrajiny>

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis vzorku uprchlíků

Porovnáme-li deklarované vzdělání respondentů s tím, co uvedli jako svoji profesi na Ukrajině vykonávanou před odchodem do České republiky, můžeme vidět vysokou koncentraci vysokoškoláků v profesích nebo na pozicích ve vedení firem a institucí (74,9 %), ve vývoji softwaru a online služeb (pozice v IT) (77,3 %), odborných pracovníků s vysokou kvalifikací technického směru (konstruktér, projektant apod.) (69,3 %), netechnických odborných pracovníků (ekonom, statistik, psycholog, personalista, marketér apod.) (68,6 %), lékařů (87,7 %), právníků (88,2 %), učitelů či jiných pedagogických pracovníků (86,0 %), ve vědecko-výzkumné činnosti (92,1 %), úředníků v státních institucích nebo místních samosprávách (87,6 %) a v obchodní činnosti (58,9 %). Kromě toho vysokoškoláci tvoří zhruba polovinu pracujících v oblasti ozbrojených sil a bezpečnostních sborů (armáda, policie, hasiči) (53,5 %) nebo v oblasti umělecké činnosti (50,0 %). V ostatních profesích se vysokoškoláci objevovali méně, i když významně zastoupeni byli ve všech kategoriích⁴.

Bez zajímavosti není ani srovnání s výzkumem z roku 2023, v němž vysokoškolské vzdělání deklarovalo 55 % dotázaných. Pokles o 9 procentních bodů u podílu vysokoškoláků lze přitom jen stěží vysvětlit obměnou uprchlické populace v průběhu posledního roku. Spíše je možné, že po nabytí určitých zkušeností s tím, jak je či není uznáváno ukrajinské vysokoškolské vzdělání v ČR, část respondentů svoji odpověď přizpůsobila českým podmínkám. Pokles podílu vysokoškoláků ovšem může jít i na vrub poněkud zvýšené ochoty zapojit se do výzkumu ze strany nižších vzdělanostních kategorií, čemuž by mohl nasvědčovat fakt, že všechny ostatní vzdělanostní kategorie zaznamenaly v porovnání s rokem 2023 mírný nárůst.

Podrobnější analýza vzdělanostní struktury souboru ukázala na výrazně vyšší zastoupení vysokoškoláků mezi ženami.

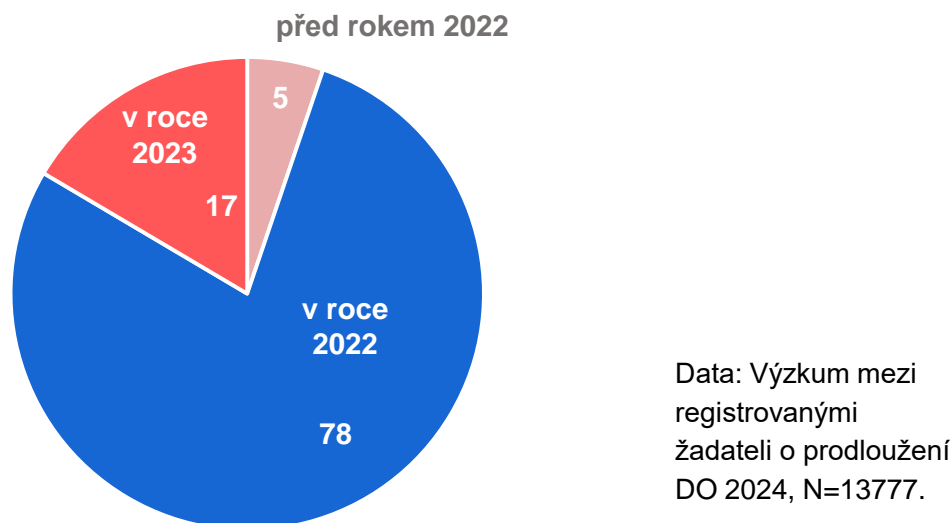
Z hlediska příjezdu do ČR k pobytu, v jehož rámci jako uprchlíci požádali o dočasnou ochranu, **více než tři čtvrtiny (78,3 %) tvoří respondenti, kteří do země přijeli v roce 2022. Asi šestinu (16,5 %) tvoří ti, kteří do ČR přijeli v roce 2023. Relativně nejmenší, ale nikoli zanedbatelná část souboru dotázaných představující jeho dvacetinu měla již zkušenosti s pobytem v ČR před rokem 2022**, a právě zejména tohoto podílu se týkají některé významné a poměrně zajímavé rozdíly. Podíl těchto lidí, kteří v ČR byli už do roku 2022 a kteří o dočasnou ochranu požádali následně po 24. únoru 2022, byl zřetelně vyšší mezi muži oproti ženám (7,2 % proti 3,9 %) a zároveň se ve zvýšené míře týkal všech vzdělanostních kategorií mimo vysokoškoláků, což zřejmě souvisí s tím, že se mohlo vesměs jednat o občany Ukrajiny, kteří v ČR pobývali již před vypuknutím konfliktu zpravidla na krátkodobá víza za účelem zaměstnání, což byli většinou muži se spíše nižším vzděláním. Muži jsou zároveň výrazně silněji zastoupeni ve skupině těch, kteří do ČR přijeli až v roce 2023 (22,5 % mezi muži oproti 12,8 % mezi ženami).

⁴ Pro podrobné členění dřívější profese na Ukrajině viz tabulku 4.3 ve čtvrté kapitole.

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis vzorku uprchlíků

Graf 3.10 Doba příjezdu do České republiky⁵ (%)

Velmi zajímavý obrázek v tomto ohledu nabízí ale především proměnná původního místa pobytu na Ukrajině před příjezdem do České republiky. Zde se objevují zřetelně vyšší podíly příjezdu do roku 2022 zejména mezi dotázanými ze Zakarpatské oblasti (11 %) a některých dalších regionů vesměs, i když ne výlučně, ze západní části Ukrajiny (Ivanofrankovská, Lvovská, Tarnopolská, Černovická, Čerkaská či Poltavská oblast), a zároveň se tu objevuje i zvýšený podíl příjezdů v roce 2023 (znovu Zakarpatská oblast s 23,4 %, Ivanofrankovská rovněž s 23,4 %, Lvovská s 23,1 %, Tarnopolská s 22,2 %, Černovická s 24,6 %, Čerkaská s 21,7 %, Chmelnická s 23,5 %, Oděská s 20,0 %, Poltavská s 20,3 % a také Vinnická s 27,2 %). U města Kyjeva a Kyjevské oblasti a většiny regionů z oblasti, kde probíhaly pozemní boje (Doněcká, Dněpropetrovská, Charkovská, Záporožská, Luhanská, Chersonská a Nikolajevská oblast) byly výrazně vyšší podíly příjezdů v roce 2022.

V grafu 3.11 je zachyceno geografické rozložení souboru dotázaných z hlediska místa jejich posledního dlouhodobého pobytu na Ukrajině. **Nejčastějším regionem posledního pobytu na Ukrajině mezi uprchlíky registrovanými k prodloužení dočasné ochrany se ukázala být nám geograficky a i historicky nejbližší Zakarpatská oblast** navzdory skutečnosti, že jde o region Ukrajiny patřící k těm méně lidnatým a že probíhající válečný konflikt se jej bezprostředně dotýká méně než jiných oblastí. Uprchlíci z této oblasti mezi žadateli o dlouhodobou ochranu tvoří více než desetinu.

⁵ Znění otázky: „Kdy jste přijel/a do Česka? Myslíme příjezd v rámci současného pobytu, při kterém jste dostal(a) dočasnou ochranu v ČR.“ Možnosti odpovědí: před rokem 2022, v roce 2022, v roce 2023.

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis vzorku uprchlíků

Na druhém a třetím místě s podíly rovněž přesahujícími úroveň desetiny následují Charkovská oblast a město Kyjev, které jsou po Doněcké a Dněpropetrovské oblasti v rámci Ukrajiny nejlidnatější a které zejména v roce 2022 přímo zasahovala nebo se k nim výrazně blížila bojová linie. S odstupem za nimi s podíly již pod úrovní jedné desetiny následují již zmiňované nejlidnatější oblasti Ukrajiny, a sice Dněpropetrovská a Doněcká oblast. Okolo 6 % tvoří zastoupení Záporožské a Oděské oblasti.

Dále se do první desítky s podíly okolo 4 % vešly ještě Ivanofrankovská a Chersonská oblast a o desáté místo se se shodným podílem 3,4 % podělily Lvovská a Kyjevská oblast. Alespoň dvouprocentní podíl ještě připadá na oblast Nikolajevskou, Sumskou, Poltavskou, Vinnickou a Luhanskou. Další, vesměs populačně slabší regiony, jako Žitomirská, Čerkaská, Černigovská, Chmelnická, Rovenská či Kirovohradská oblast, už každá tvořily jen jedno až necelá dvě procenta, Tarnopolská, Černovická a Volyňská oblast nedosahovaly pak ani jedno celé procento. Respondenti, kteří jako poslední místo svého dlouhodobého prožívání na Ukrajině uváděli anektovaný Krym či město Sevastopol, byli spíše výjimečným, statisticky nezachytitelným jevem, stejně jako dotázaní, kteří podle vlastního vyjádření pobývali v cizině.

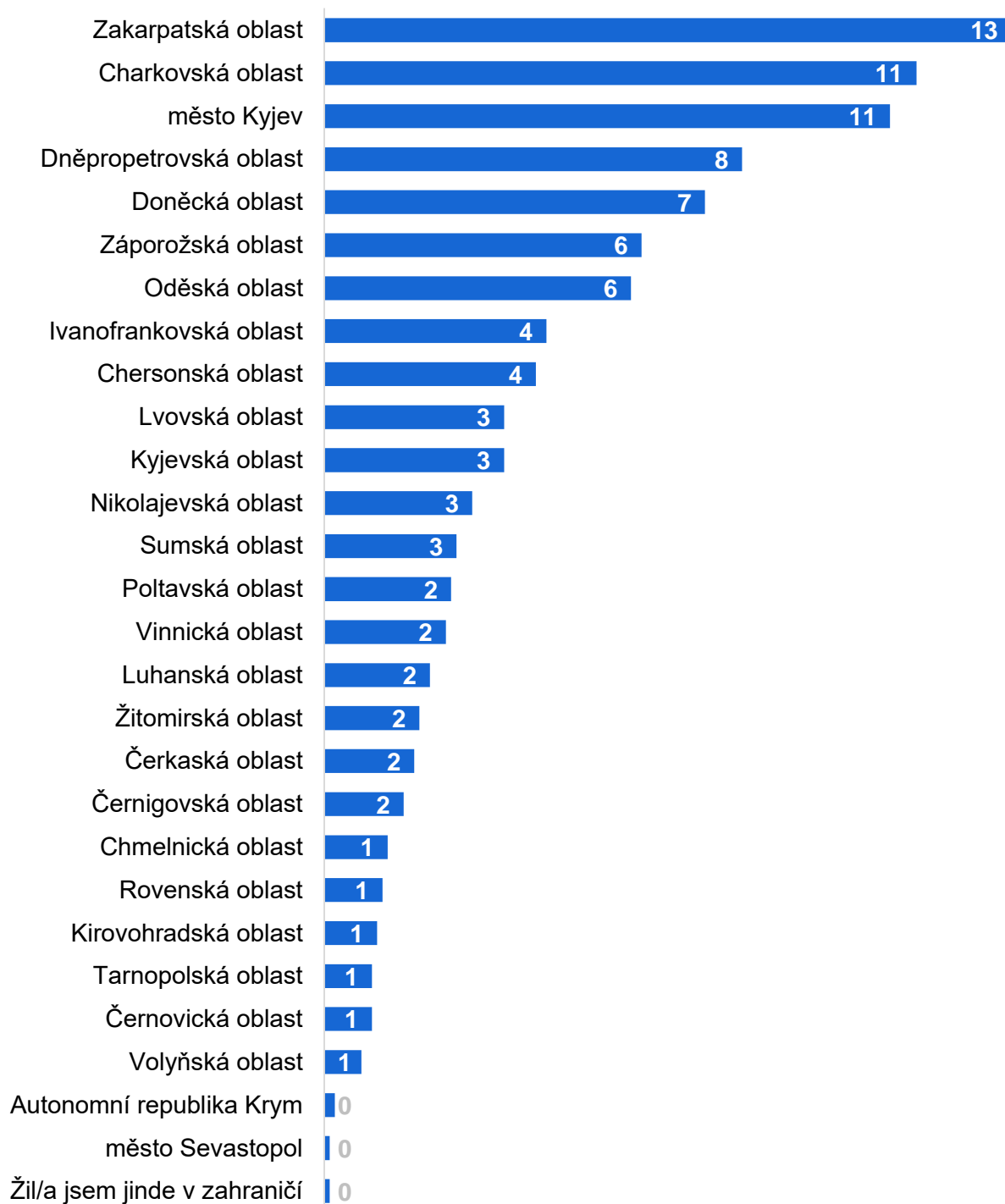
Jednotlivé regiony se přitom navzájem dosti výrazně liší, pokud jde o zastoupení pohlaví nebo stupeň dokončeného vzdělání mezi uprchlíky. **V obou ohledech se výrazně vymyká hlavně město Kyjev, z nějž dvě třetiny uprchlíků deklarují vysokoškolské vzdělání a ženy tvoří 65 %.** Ještě výraznější zastoupení žen pak vykazují Dněpropetrovská (71,4 %), Žitomirská (70,8 %), Sumská (68,7 %) a Černigovská (69,0 %) oblast. Naopak relativně vyšší zastoupení mužů oproti průměru vykazovaly Zakarpatská (44,8 %), Ivanofrankovská (44,3 %), Chersonská (45,4 %) nebo Černovická (52,5 %) oblast. Z hlediska vzdělání pak kromě města Kyjev a rovněž Kyjevské oblasti nad průměrem vyčnívá ještě Charkovská a Doněcká oblast, naopak zřetelně nižší v průměru je vzdělání mezi respondenty ze Zakarpatí a Ivanofrankovské, Nikolajevské či Kirovohradské oblasti.

Zde můžeme poznamenat, že stejná otázka byla pokládána respondentům i v roce 2023. Publikované výsledky jsou ve výzkumné zprávě zobrazeny formou kartogramu ukrajinských oblastí v intervalovém rozlišení s kategoriemi po dvou procentních bodech. Stručný komentář pak pouze zmiňuje tři nejvíce zastoupené oblasti v pořadí Charkovská oblast, město Kyjev a Zakarpatská oblast tvořící dohromady více než třetinu odpovědí. Je tedy možné konstatovat, že se obraz příliš nezměnil, i když se zřejmě poněkud změnilo pořadí první trojice, kde v čele stanula Zakarpatská oblast. Celkový podíl první trojice ovšem je stále více než třetinový (34,9 %). Podíly ostatních oblastí nedoznaly nějakých dramatických změn, i když k drobným posunům ve prospěch některých západoukrajinských regionů, kde se objevil již výše zmiňovaný zvýšený podíl příjezdů v roce 2023, nepochybně došlo.

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis vzorku uprchlíků

Graf 3.11 Poslední dlouhodobý pobyt před příjezdem do ČR (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13799.

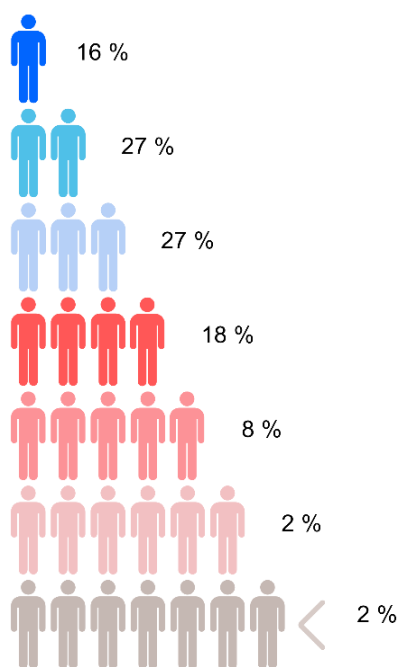
3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis vzorku uprchlíků

Šetření rovněž zjišťovalo počet členů žijících ve společné domácnosti, a to odděleně dospělých osob od 18 let výše a dětí či nezletilých ve věku do 17 let. Zde byla v odpovědích velmi vysoká chybovost, přičemž hlavním problémem bylo, že respondenti navzdory jednoznačné instrukci v dotazníku, aby se rovněž započítali, často mezi členy své domácnosti sebe započítat zapoměli, o čemž zřetelně vypovídají četné případy, kdy respondenti ve věku od 18 let uváděli nulu v odpovědi na počet dospělých členů domácnosti. Samotná instrukce v dotazníku byla přitom koncipovaná poněkud nešťastně, protože respondenty včetně těch mladistvých, kterým ještě nebylo 18 let, výslovně naváděla k tomu, aby se započítali mezi dospělé členy domácnosti, což velká část z nich samozřejmě učinila, i když podstatná část naopak sebe započítala mezi nezletilé a ve většině případů vůbec nelze zjistit, zda a kam se vlastně započítala, což prakticky znemožňuje z odpovědí této části dotázaných jakkoli stanovit, o jakou domácnost z hlediska zastoupení dospělých a dětí se jedná. Dalším problémem bylo, že nemalá část dotázaných namísto počtu členů domácnosti do příslušné kolonky zapisovala jejich věk. Po rozsáhlých úpravách souboru, v jejichž rámci byly zjevně chybné odpovědi vyloučeny z dat jako chybějící, byla zkonstruována proměnná celkového počtu členů domácnosti a na základě odpovědí respondentů ve věku od 18 let lze ukázat i strukturu souboru z hlediska složení domácnosti podle počtu zletilých a nezletilých.

Z údajů v grafu 3.12 vyplývá, že **nejčastějšími případy jsou dvoučlenné a trojčlenné domácnosti**, které v rámci souboru s validními odpověďmi tvoří jednotlivě každá o málo více než čtvrtinu. Následují čtyřčlenné domácnosti s necelými 18 %, jednočlenné domácnosti s méně než 16 % a pětičlenné domácnosti s téměř 8 %. Větší domácnosti v souhrnu tvoří asi 4,5 %.

Graf 3.12 Struktura souboru podle celkového počtu členů domácnosti (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=8692.

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis vzorku uprchlíků

Z výsledků zachycených v tabulce 3.1 pak plyne, že nejobvyklejšími kombinacemi jsou varianty dva dospělí a jedno dítě (16,5 %), jeden dospělý bez dětí (15,9 %), dva dospělí bez dětí (15,6 %), dospělý s dítětem (12,2 %), dva dospělí se dvěma dětmi (9,4 %), tři dospělí s dítětem (6 %) a jeden dospělý se dvěma dětmi (5,9 %). Demograficky optimální model se dvěma dospělými a třemi dětmi tvoří jen necelá 3 % a je dokonce o něco méně obvyklý než domácnost se třemi dospělými bez dětí, což samozřejmě často bývají kombinace dvou rodičů s plnoletým dítětem nebo jednoho rodiče se dvěma již dospělými potomky. Kombinace tří dospělých a dvou dětí, kde jedním z dospělých může být již plnoletý nejstarší potomek, pak představuje rovněž necelá 3 %. Další kombinace už se vyskytují vzácněji. Poslední řádek a poslední sloupek tabulky pak ukazuje strukturu souboru z hlediska samotného počtu dětí, respektive z hlediska samotného počtu dospělých v domácnosti. Z těchto údajů vidíme, že relativně nejčastější jsou bezdětné domácnosti, i když jejich podíl je statisticky srovnatelný s podílem domácností s jedním dítětem (oba podíly se pohybují okolo středu mezery oddělující od sebe jednu třetinu a dvě pětiny). Necelou pětinu pak tvoří domácnosti se dvěma dětmi, tři a více dětí má pak už jen něco málo přes 6 % domácností. Z hlediska počtu dospělých je nejtypičtějším případem pár (45,1 %) s odstupem následovaným jednotlivci (35,3 %). Necelá pětina domácností pak zahrnuje tři dospělé a více.

Tabulka 3.1. Struktura souboru ve věku 18+ podle počtu dospělých a dětí v domácnosti (%)

	Žádné dítě	Jedno dítě	Dvě děti	Tři děti	Čtyři a více dětí	Celkem
Jeden dospělý	15,9	12,2	5,9	1,1	0,2	35,3
Dva dospělí	15,6	16,5	9,4	2,9	0,6	45,1
Tři dospělí	3,9	6,0	2,8	0,6	0,1	13,4
Čtyři a více dospělých	1,9	2,0	1,4	0,5	0,3	6,1
celkem	37,4	36,8	19,5	5,1	1,3	100,0

Poznámka: Údaje v tabulce představují celkové procentní údaje v zaokrouhlení na jedno desetinné místo. Z tohoto důvodu dílčí součty v jednotlivých řádcích a jednotlivých sloupcích se mohou od rovněž zaokrouhleného součtu v posledním řádku či sloupci nepatrně lišit.

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=8233.

3. SOCIODEMOGRAFICKÝ PŘEHLED

Popis vzorku uprchlíků

Podrobnější analýza z hlediska oblastí posledního pobytu na Ukrajině přitom ukázala některé zajímavé rozdíly. Zřetelně se v tomto ohledu vydělilo na jedné straně město Kyjev s relativně vyšším zastoupením samotných dospělých bez dětí při snížených podílech jakýchkoli variant zahrnujících děti a na druhé straně Zakarpatská oblast spolu s Ivanofrankovskou oblastí, kde jsou podíly samotných dospělých bez dětí nižší, a naopak vyšší je zastoupení párů s jedním či více dětmi. V Zakarpatské oblasti se kromě toho objevuje i nižší zastoupení dvojic bez dětí nebo osamocených dospělých s dětmi a vyšší podíl domácností složených z více než dvou dospělých v kombinaci s dětmi. To naznačuje, že právě ze Zakarpatí se do České republiky ve zvýšené míře přesunuly celé rodiny, a to často v širším pojetí tohoto slova, tedy včetně např. prarodičů. Poněkud vyšší zastoupení dospělých jednotlivců s dětmi vykazují Sumská a Dněpropetrovská oblast.

4. PRACOVNÍ AKTIVITA A STUDIUM

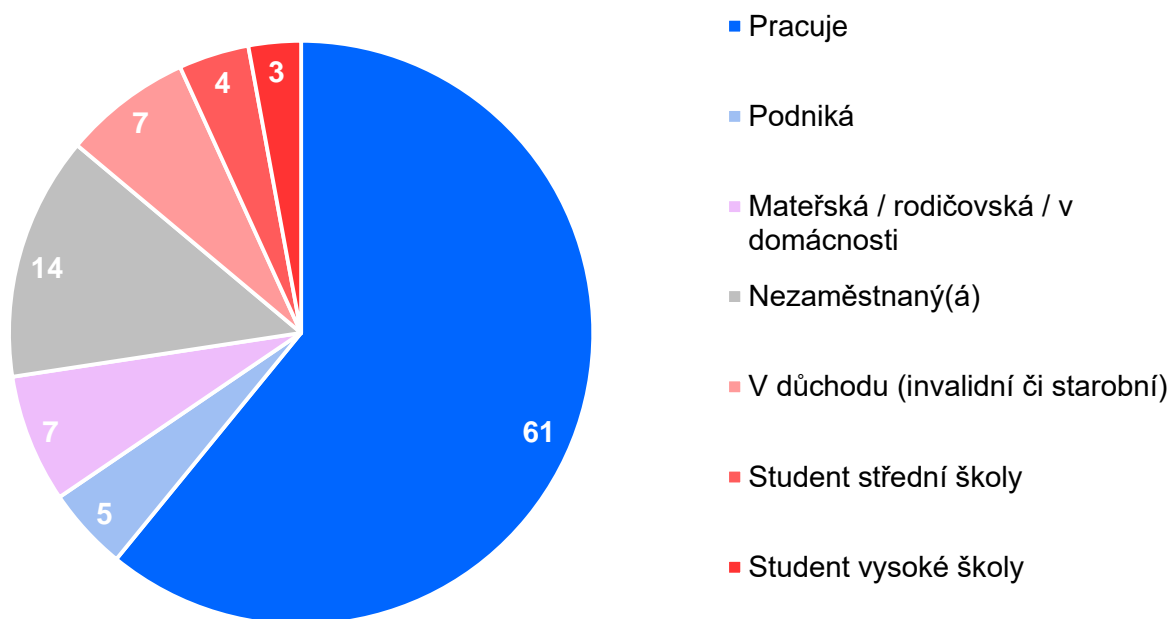
Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

4. PRACOVNÍ AKTIVITA A STUDIUM

Další část naší zprávy budeme věnovat současnému zaměstnání či sociálněekonomickému postavení uprchlíků. Jejich současnou situaci ukazuje graf 4.1.

Z výsledků plyne, že **téměř dvě třetiny uprchlíků jsou v současnosti ekonomicky aktivní**. Více než tři pětiny z nich v rámci populace 15+ pracují, dalších **necelých 5 % pak podniká**. **V ekonomicky neaktivní části populace ovšem největší část tvoří nezaměstnaní s celkovým podílem 13,5 %**. Dalších 7 % (vesměs se až na ojedinělé výjimky jedná pouze o ženy) je trvale v domácnosti nebo na mateřské či rodičovské dovolené, stejně velká část je ve starobním nebo invalidním důchodu a rovněž přibližně 7 % studuje na střední či vysoké škole. **Ekonomická aktivita je přitom výrazně častější u mužů** (65,4 % mužů pracuje, dalších 8,1 % podniká), mezi ženami podíl pracujících činil 57,8 % a podnikajících 2,4 %. Kromě těch, které jsou trvale či dočasně z rodinných důvodů v domácnosti, ženy tvoří jak absolutně, tak i v relativním srovnání větší díl nezaměstnaných a v menší míře totéž platí i o starobních nebo invalidních důchodcích. Naopak v relativním srovnání vyšší podíl studujících tvoří muži (8,8 % proti 5,6 % mezi ženami), což je ale dáno prostě jen tím, že mladí lidé ve studentském věku mezi muži v rámci uprchlické populace tvoří vyšší podíl než mezi ženami, ačkoli v absolutních počtech je studentů stejně jako studentek, které v rámci celkově výrazně početnější ženské části uprchlické populace mají menší váhu. Z hlediska vzdělání ekonomická aktivita s jeho růstem stoupá, ale na podíl nezaměstnaných stupeň nejvyššího dokončeného vzdělání mezi uprchlíky patrně nemá podstatnější vliv, když nezaměstnaní mezi vysokoškoly tvoří 12,9 %, což se od průměru celé populace významně neliší.

Graf 4.1 Současná situace respondenta z hlediska sociálněekonomického postavení (%)

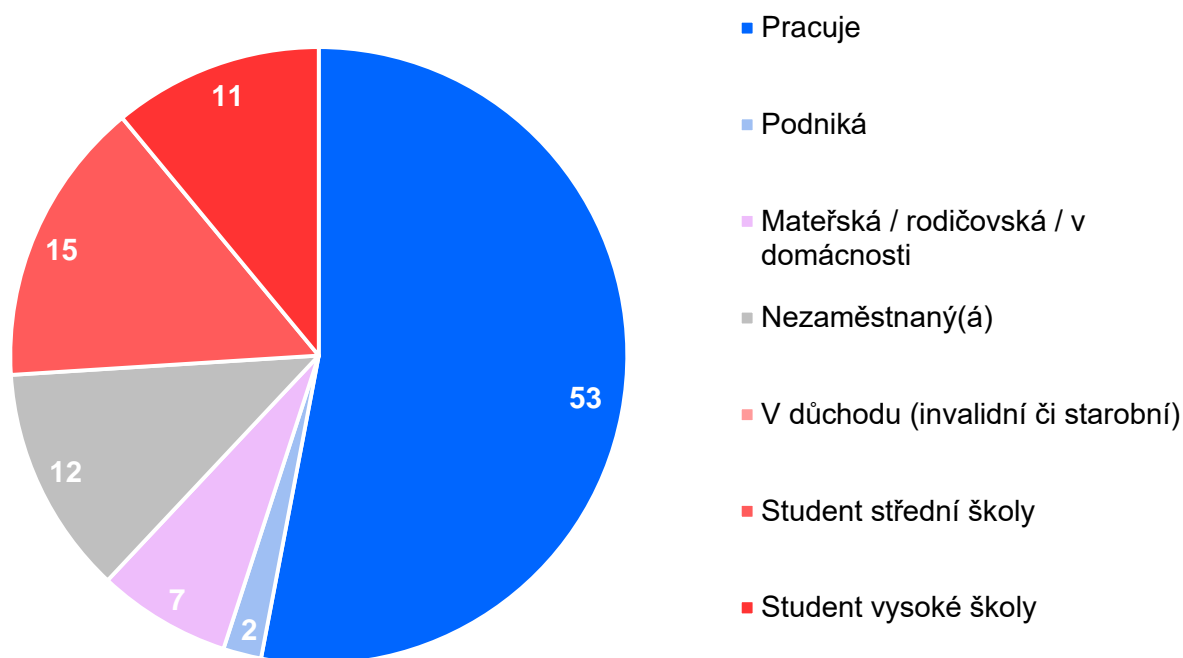
Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13387.

4. PRACOVNÍ AKTIVITA A STUDIUM

Pro zajímavost se odděleně můžeme podívat na situaci uprchlíků v potenciálně studijním věku, tj. ve věkovém rozmezí od 15 do 26 let. Jak ukazuje graf 4.1a, i v tomto věkovém rozmezí je nadpoloviční většina respondentů ekonomicky aktivní (53 % pracuje, 2 % podnikají), na studující připadá zhruba čtvrtinový podíl (26 %), když 15 % se zařadilo mezi středoškolské studenty a 11 % mezi vysokoškoláky. Zbytek připadá na 12 % nezaměstnaných a 7 % v domácnosti či na mateřské nebo rodičovské dovolené, což zhruba odpovídá průměru v rámci celé populace uprchlíků. Většina studentů ovšem spadá do věkové kategorie 15 až 17 let, kde tvoří asi 70 % všech dotázaných v tomto věku, zatímco v kategorii od 18 do 26 let studenti tvoří už jen 14 % a ekonomicky aktivní představují dvě třetiny (67 %).

V rámci této specifické věkové kategorie se přitom objevují zřetelné rozdíly z hlediska pohlaví. U žen do 26 let je nižší zastoupení ekonomicky aktivních (52 %) v porovnání s muži (60 %) a je mezi nimi také relativně nižší zastoupení studentů středních škol (13 % proti 17 % mezi muži). Naproti tomu shodné je zastoupení vysokoškolských studentů v rámci obou pohlaví a statisticky stejný je i podíl nezaměstnaných. Dané rozdíly v ekonomické aktivitě a v zastoupení středoškolských studentů byl vyrovnán podílem žen v domácnosti.

Graf 4.1a Současná situace respondenta z hlediska sociálněekonomického postavení - dotázaní ve věku 15 až 26 let (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, respondenti ve věku 15 až 26 let, N=3534.

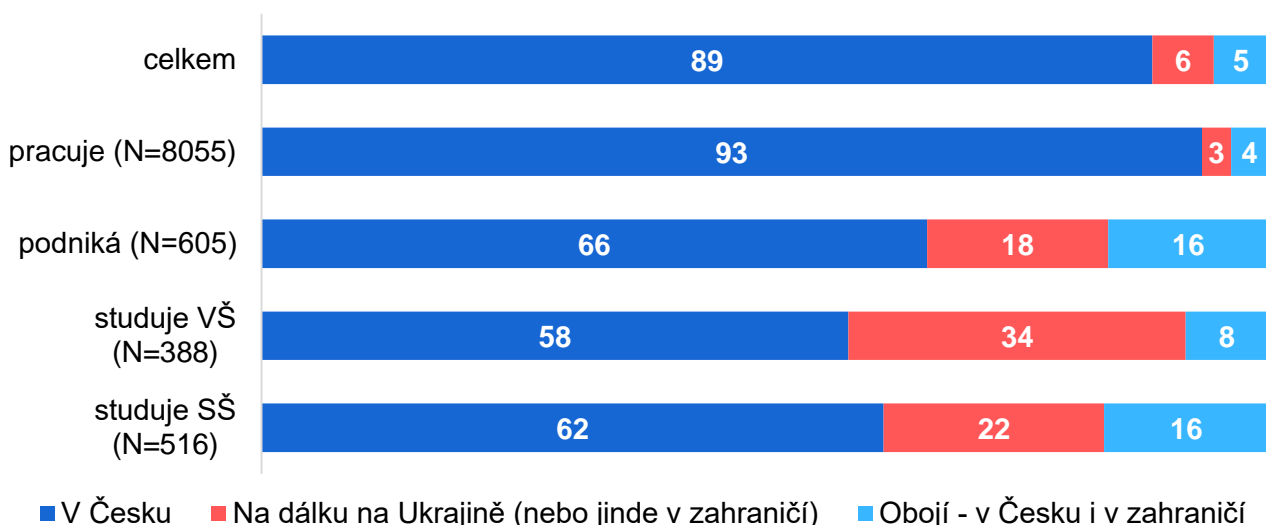
4. PRACOVNÍ AKTIVITA A STUDIUM

Oproti výsledkům šetření z roku 2023 se přitom situace zřetelně posunula. **Tehdy podíl nezaměstnaných mezi uprchlíky tvořil 19 %, v letošním 13,5 %, což představuje pokles o více než pět procentních bodů.** Současně se snížil i podíl těch, kdo sebe deklarují jako v domácnosti, a to o zhruba čtyři procentní body z 11 % na 7,1 %. Na druhé straně **podíl pracujících o osm procentních bodů vzrostl** (z 53 % na 60,9 %) a mírně se zvýšil i podíl podnikajících (z 3 % na 4,6 %). Ostatní změny se pohybují v rámci vývěrové chyby.

Mezi pracujícími (N=8055), podnikajícími (N=605) a studenty středních (N=516) a vysokých (N=388) škol šetření zjišťovalo, kde se příslušná aktivita koná, a sice zda v České republice, nebo dálkově na Ukrajině či jinde za hranicemi, případně zda jde o nějakou kombinaci obou možností.

Z údajů v grafu 4.2 je patrné, že **většina aktivit uprchlíků registrovaných k prodloužení dočasné ochrany je svázaná s Českou republikou.** Zdaleka nejvíc to samozřejmě platí pro pracující, kteří **z více než 90 % pracují výlučně v Česku.** Práci na dálku na Ukrajině nebo jinde v zahraničí uvedla jen necelá 3 % dotázaných a ani propojení pracovní aktivity v ČR s prací za hranicemi není příliš rozšířené (3,7 %). **Výhradně s Českou republikou jsou ale spojené i dvě třetiny podnikatelských aktivit ukrajinských uprchlíků,** i když podnikání na dálku směřované na Ukrajinu či jinam za hranice v této skupině není neobvyklé (18 %) a nemalá část podnikatelů z řad uprchlíků své aktivity v Česku s Ukrajinou či jinými cizími státy propojuje (15,9 %). **Pouze v Česku se odehrává i většina studijních aktivit jak na úrovni středních, tak i vysokých škol. V obou případech zhruba tři pětiny studentů studují jen v ČR.** Mezi vysokoškolskými studenty je pak o něco častější výlučné distanční studium na Ukrajině či jinde v zahraničí, když takto studuje třetina z nich, zatímco propojení zahraničního studia se studiem v ČR je poněkud méně frekventované. Mezi středoškolskými studenty distančně na Ukrajině studuje o málo více než pětina a asi šestina kombinuje obě možnosti.

Graf 4.2 Kde pracuje/podniká/studuje? (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=9564.

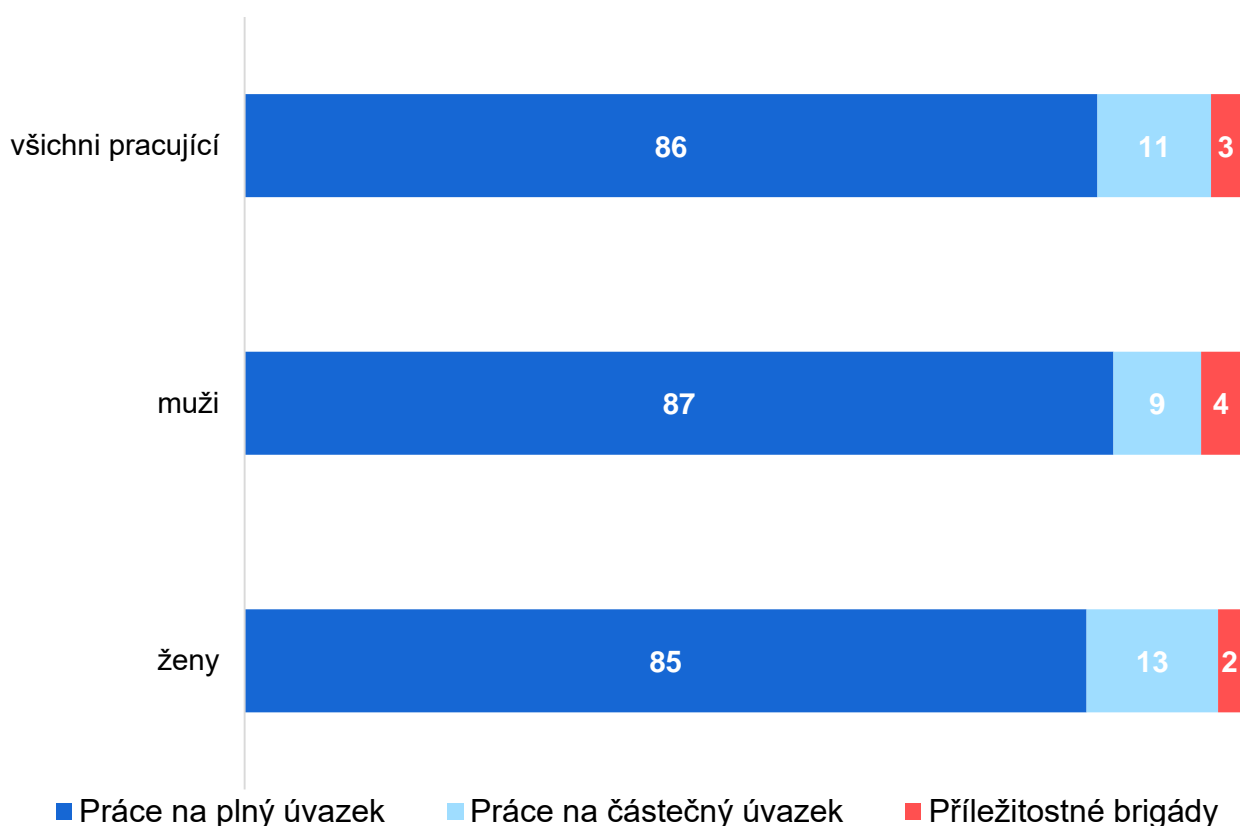
4. PRACOVNÍ AKTIVITA A STUDIUM

Pokud budeme brát v potaz pouze pracující, distanční práce na Ukrajině či jinde za hranicemi, jakož i propojování takové práce s prací v ČR je trochu častější u mužů a sama distanční práce za hranicemi je silně propojená s vysokoškolským vzděláním, i když i mezi vysokoškoláky a muži práce výhradně v Česku tvoří přes 90 %. Také v případě podnikání je distanční působení v zahraničí významně spojené s vysokoškolským vzděláním, ale z hlediska pohlaví v tomto směru mírně převažují ženy.

U studijních aktivit se pak z hlediska pohlaví významné rozdíly neobjevily. Pracující respondenti se také vyjadřovali k tomu, jaký typ práce z hlediska charakteru pracovního úvazku vykonávají. Výsledky v grafu 4.3 ukazují, že **téměř 86 % pracujících uprchlíků má práci na plný úvazek, o málo více než desetina pak má práci na zkrácený úvazek a 3 % chodí na příležitostné brigády.**

Existuje přitom statisticky významný rozdíl mezi muži a ženami. Práce na zkrácený úvazek je častější u žen, muži mívají častěji práci na plný úvazek a rovněž ve zvýšené míře vykonávají příležitostnou práci formou brigád. Z hlediska nejvyššího stupně dokončeného vzdělání se práce na plný úvazek ve více váže na vyšší stupně vzdělání, tedy předvysokoškolské, odborné či vysokoškolské vzdělání.

Graf 4.3 Typ vykonávané práce (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=7975

4. PRACOVNÍ AKTIVITA A STUDIUM

V rámci šetření byli respondenti rovněž dotazováni na to, čím byli nebo jakou práci vykonávali na Ukrajině v době před svým odjezdem do České republiky. O málo více než pětina (20,6 %) z nich v té době žádnou práci neměla. **Mezi těmi, kdo na Ukrajině pracovali, nejčastěji figurovaly profese z kategorie netechnických odborných pracovníků**, které tvořily bezmála 12 %. **Následovaly je pracovní pozice na přepážkách a recepcích, pracovní pozice ve službách, obchodní činnost, pedagogické profese v oblasti školství a vzdělávání, profese odborných pracovníků s vysokou kvalifikací technického směru a specializované výrobní a řemeslné profese** s podíly pohybujícími se v úzkém rozmezí od 7,5 % do 5,7 %. Zhruba 5 % tvořili lékaři nebo zdravotnický nelékařský personál, asi 4 % připadala na vývoj softwaru nebo IT, necelá 4 % tvořily manažerské a řídicí pozice ve vedení firem nebo institucí. Podrobný přehled celkových výsledků zachycuje tabulka 4.1.

4. PRACOVNÍ AKTIVITA A STUDIUM

Tabulka 4.1. Jakou práci vykonával na Ukrajině před příjezdem do ČR (%)

Netechnický odborný pracovník	11,7
Pozice na přepážce, recepci	7,5
Pracovník ve službách	7,4
Obchodní činnost	6,0
Učitel či jiný pedagogický pracovník	5,9
Odborný pracovník s vysokou kvalifikací technického směru	5,8
Specializované výrobní a řemeslné pozice, opraváři	5,7
Vývoj softwaru a online služeb (pozice v IT)	4,3
Obsluha dopravních prostředků, logistika	4,3
Pomocný nebo nekvalifikovaný pracovník	3,7
Vedení firem/institucí	3,6
Zdravotnický nelékařský personál	2,7
Lékař	2,4
Úřednické pozice v institucích státu nebo místních samospráv	2,1
Umělecká činnost	1,7
Právník	1,5
Vědecko-výzkumná činnost	0,9
Péče o děti a vzdělávání předškolních dětí	0,9
Ozbrojené síly a bezpečnostní sbory	0,9
Pracovník v sociálních službách	0,4
Žádnou práci jsem nevykonával/a	20,6

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13336

4. PRACOVNÍ AKTIVITA A STUDIUM

Podrobnější analýza ukázala v tomto ohledu výrazné rozdíly z hlediska pohlaví, věku a vzdělání, které v detailním členění ukazují tabulky 4.2 a 4.3.

Muži ve zvýšené míře pracovali v profesích nebo na pozicích v ozbrojených silách a bezpečnostních sborech, specializovaných výrobních a řemeslných pozicích nebo opravářů, obsluhy dopravních prostředků či logistice, vývoji softwaru a online služeb, resp. pozicích v IT, odborných pracovníků s vysokou kvalifikací technického směru, obchodní činnosti, pomocných nebo nekvalifikovaných pracovníků a vedení firem a institucí. U žen se relativně častěji objevovaly profese nebo pozice v oblastech péče o děti a vzdělávání předškolních dětí, zdravotnického nelékařského personálu, pozic na přepážkách a recepcích, učitelů či jiných pedagogických pracovníků, pracovníků v sociálních službách, netechnických odborných pracovníků, úřednických pozic v institucích státu nebo místních samospráv, pracovníků ve službách, lékařů, právníků nebo umělecké činnosti.

Podle věku u mladých lidí do 35 let se výrazně častěji jako profese vykonávaná před odjezdem z Ukrajiny objevuje umělecká činnost, práce ve službách, vývoj softwaru a online služeb (pozice v IT), pomocný nebo nekvalifikovaný pracovník a péče o děti a vzdělávání předškolních dětí. V této kategorii spolu s kategorií od 56 let výše se zároveň celkem logicky objevuje vyšší podíl těch, kteří před odjezdem z Ukrajiny nepracovali, protože v této kategorii figurují i studenti a v kategorii 56+ zase starobní důchodci. V případě kategorie lidí ve věku od 36 do 55 let jsou relativně zvýšené podíly v položkách úřednické pozice v institucích státu nebo místních samospráv, vedení firem či institucí, netechnický odborný pracovník, právník, obchodní činnost, odborný pracovník s vysokou kvalifikací technického směru, specializované výrobní a řemeslné pozice či opraváři, pracovník v sociálních službách, obsluha dopravních prostředků a logistika, vědecko-výzkumná činnost, zdravotnický nelékařský personál, učitel či jiný pedagogický pracovník, pozice na přepážce či recepci a lékař. Ve skupině 56+ se objevuje relativně zvýšené zastoupení v kategoriích vědecko-výzkumná činnost, lékař, pracovník v sociálních službách, odborný pracovník s vysokou kvalifikací technického směru, učitel či jiný pedagogický pracovník, obchodní činnost, vedení firem nebo institucí a pomocný nebo nekvalifikovaný pracovník.

4. PRACOVNÍ AKTIVITA A STUDIUM

Tabulka 4.2. Jakou práci vykonával na Ukrajině před příjezdem do ČR podle pohlaví a věku (%)

	muži	ženy	15-35	36-55	56+
Netechnický odborný pracovník	18,5	81,5	31,0	61,3	7,7
Pozice na přepážce, recepce	8,6	91,4	48,6	45,6	5,8
Pracovník ve službách	22,0	78,0	56,4	39,5	4,1
Obchodní činnost	49,9	50,1	31,8	55,3	12,9
Učitel či jiný pedagogický pracovník	8,9	91,1	40,6	45,7	13,7
Odborný pracovník s vysokou kvalifikační technického směru	66,1	33,9	31,0	54,2	14,8
Specializované výrobní a řemeslné pozice, opraváři	81,6	18,4	39,3	53,5	7,2
Vývoj softwaru a online služeb (pozice v IT)	73,0	27,0	56,1	42,0	1,9
Obsluha dopravních prostředků, logistika	81,0	19,0	42,2	50,8	7,0
Pomocný nebo nekvalifikovaný pracovník	48,1	51,9	55,9	31,9	12,2
Vedení firem/institucí	44,6	55,4	24,7	63,1	12,2
Zdravotnický nelékařský personál	4,4	95,6	43,2	48,1	8,7
Lékař	25,6	74,4	36,4	44,2	19,4
Úřednické pozice v institucích státu nebo místních samospráv	18,5	81,5	29,4	64,0	6,6
Umělecká činnost	31,2	68,8	68,4	27,5	4,1
Právník	30,9	69,1	35,2	59,7	5,1
Vědecko-výzkumná činnost	36,2	63,8	25,4	48,4	26,2
Péče o děti a vzdělávání předškolních dětí	4,1	95,9	52,5	42,5	5,0
Ozbrojené síly a bezpečnostní sbory	82,5	17,5	49,1	42,1	8,8
Pracovník v sociálních službách	18,4	81,6	30,6	51,0	18,4
Žádnou práci jsem nevykonával/a	40,8	59,2	73,0	10,8	16,2
Celkem	38,1	61,9	47,7	41,8	10,5

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13307, N=13337.

4. PRACOVNÍ AKTIVITA A STUDIUM

Nejvýraznější rozdíly se u původní profese na Ukrajině objevují z hlediska vzdělání. Vzdělání přitom výrazně diferencuje i skupinu těch, kdo na Ukrajině před svým odjezdem do ČR nepracovali. Jejich zastoupení je výrazně vyšší mezi lidmi se základním nebo středním vzděláním včetně maturitního, v případě předvysokoškolského, odborného a zejména pak vysokoškolského vzdělání je naopak významně sniženo. Jak už bylo předesláno v předchozím textu v souvislosti se vzdělanostním složením populace uprchlíků v ČR, mezi vysokoškoláky jsou výrazně zvýšené podíly v kategoriích vědecko-výzkumná činnost, právník, lékař, úřednické pozice v institucích státu nebo místních samospráv, učitel či jiný pedagogický pracovník, vývoj softwaru a online služeb (pozice v IT), vedení firem nebo institucí, odborný pracovník s vysokou kvalifikací technického směru, netechnický odborný pracovník a obchodní činnost. Dotázaní s předvysokoškolským vzděláním častěji uváděli práci v kategoriích zdravotnický nelékařský personál, specializované výrobní a řemeslné pozice nebo opraváři, pozice na přepážce či recepci a pracovník ve službách. Respondenti deklarující odborné vzdělání ve zvýšené míře uváděli položky specializované výrobní a řemeslné pozice či opraváři, zdravotnický nelékařský personál, obsluha dopravních prostředků a logistika, pracovník ve službách, pozice na přepážce nebo recepci, pracovník v sociálních službách, ozbrojené síly a bezpečnostní sbory, pomocný nebo nekvalifikovaný pracovník a odborný pracovník s vysokou kvalifikací technického směru. Lidé se středoškolským vzděláním s maturitou relativně častěji zmiňovali kategorie pracovník v sociálních službách, pomocný nebo nekvalifikovaný pracovník, specializované výrobní a řemeslné pozice či opraváři, pozice na přepážce nebo recepci, obsluha dopravních prostředků a logistika a pracovník ve službách. Respondenti se středním vzděláním bez maturity častěji uváděli kategorie pomocný nebo nekvalifikovaný pracovník a péče o děti a vzdělávání předškolních dětí. Lidé se základním vzděláním nebo bez dokončeného vzdělání pak na Ukrajině častěji pracovali jako pomocní nebo nekvalifikovaní pracovníci.

4. PRACOVNÍ AKTIVITA A STUDIUM

Tabulka 4.3. Jakou práci vykonával na Ukrajině před příjezdem do ČR podle vzdělání (%)

	BV/ZŠ	SŠ	SŠ+M	PV	ODB	VŠ
Netechnický odborný pracovník	0,6	2,2	8,0	7,5	13,1	68,6
Pozice na přepážce, recepci	3,1	7,2	28,3	8,8	18,9	33,7
Pracovník ve službách	2,5	6,6	25,0	8,5	20,1	37,3
Obchodní činnost	1,5	3,6	14,6	6,7	14,7	58,9
Učitel či jiný pedagogický pracovník	0,4	1,1	3,5	6,1	2,9	86,0
Odborný pracovník s vysokou kvalifikační technického směru	0,1	1,8	5,2	7,9	15,7	69,3
Specializované výrobní a řemeslné pozice, opraváři	3,0	7,4	28,3	9,9	29,7	21,7
Vývoj softwaru a online služeb (pozice v IT)	2,4	2,8	8,5	2,1	6,9	77,3
Obsluha dopravních prostředků, logistika	2,3	7,4	26,3	7,9	27,9	28,2
Pomocný nebo nekvalifikovaný pracovník	8,6	17,8	38,5	7,8	16,5	10,8
Vedení firem/institucí	1,7	2,5	8,3	5,0	7,7	74,8
Zdravotnický nelékařský personál	0,8	2,2	17,8	21,0	27,9	30,3
Lékař	0,3	0,0	4,0	5,2	2,8	87,7
Úřednické pozice v institucích státu nebo místních samospráv	1,1	0,4	4,2	2,8	3,9	87,6
Umělecká činnost	4,5	4,5	22,1	5,4	13,5	50,0
Právník	0,5	0,5	3,1	4,6	3,1	88,2
Vědecko-výzkumná činnost	0,0	0,8	3,1	1,6	2,4	92,1
Péče o děti a vzdělávání předškolních dětí	5,8	12,4	24,0	7,4	12,4	38,0
Ozbrojené síly a bezpečnostní sbory	0,9	6,1	14,9	7,9	16,7	53,5
Pracovník v sociálních službách	6,1	6,1	40,9	6,1	18,4	22,4
Žádnou práci jsem nevykonával/a	16,5	17,5	36,8	4,4	7,6	17,2
Celkem	5,0	7,2	20,2	6,9	13,6	47,1

Pozn.: BV/ZŠ - všeobecné základní vzdělání nebo bez dokončeného vzdělání, SŠ - střední bez maturity, SŠ+M - střední s maturitou, PV - předvysokoškolské vzdělání, ODB - odborné vzdělání, VŠ - vysokoškolské vzdělání.

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13268.

5. BYDLENÍ

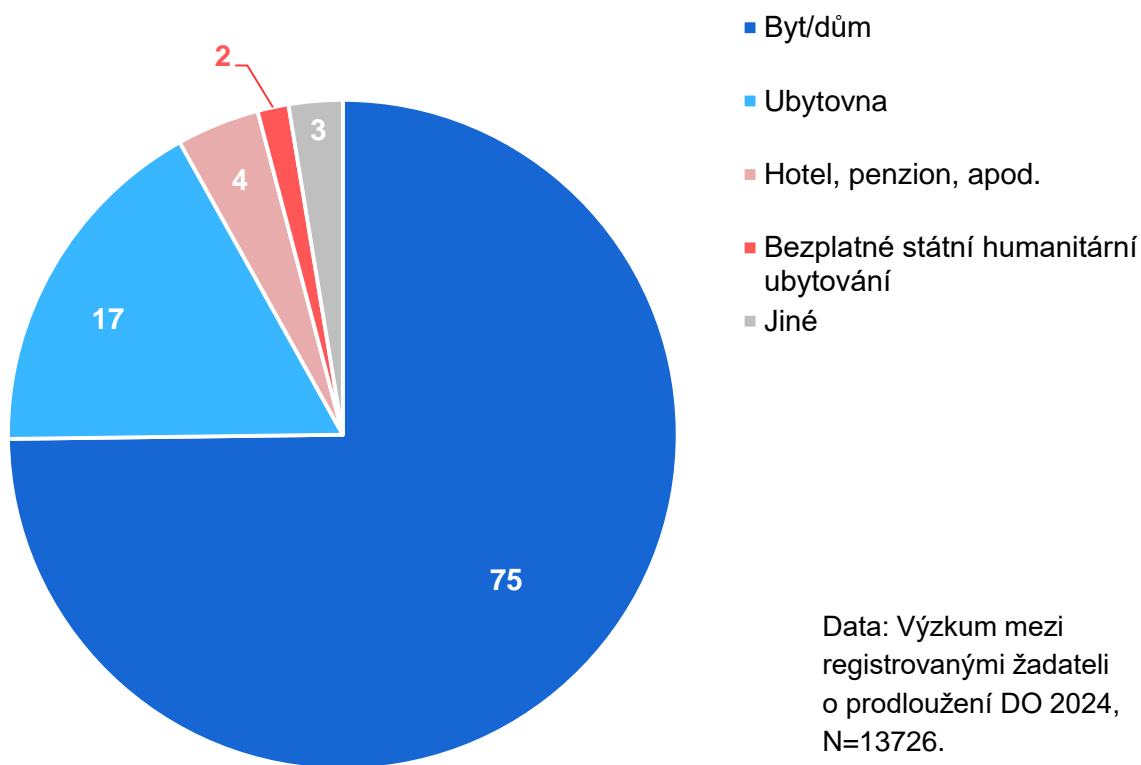
Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

5. BYDLENÍ

Další část šetření se věnovala otázce ubytování uprchlíků v ČR. Problematiky bydlení jsme se už částečně dotkli v předchozím textu, když jsme v části věnované popisu souboru respondentů rozebírali otázku počtu členů domácnosti a jejich složení z hlediska počtu dospělých a dětí. Zde se ovšem budeme věnovat trochu podrobněji tomu, kde registrovaní žadatelé o prodloužení dočasné ochrany bydlí. Základní rozdělení četností mezi jednotlivé varianty ubytování nabízí graf 5.1.

Z výsledků je zřejmé, že **tříčtvrtinová většina registrovaných žadatelů o prodloužení dočasné ochrany v ČR bydlí v bytě či domě**. Zhruba šestina uprchlíků žije na ubytovnách. Další 4 % dotázaných jako místo svého ubytování v České republice uvedla hotel, penzion či podobné zařízení. **Možnost bezplatného humanitárního ubytování zajišťovaného státem využívá 1,5 % uprchlíků**, přičemž z velké části jde o ty, kteří do ČR přijeli teprve v poslední době v roce 2023⁶. Zbývající necelá 3 % pak tvoří nespecifikované jiné možnosti.

Graf 5.1 Kde v současné době respondent bydlí (%)

⁶ Jedná o logický důsledek skutečnosti, že s výjimkou zranitelných osob je humanitární ubytování poskytováno pouze na časově omezenou dobu prvních 150 dnů po příjezdu do ČR. Lze předpokládat, že tento podíl dále poklesne, neboť od 1. 9. 2024 bude humanitární ubytování hrazené státem bez výjimek poskytováno pouze po dobu prvních 6 měsíců po příjezdu do ČR a získání DO.

<https://frs.gov.cz/docasna-ochrana/statni-humanitarni-ubytovani-2/>

5. BYDLENÍ

Podrobnější analýza přitom ukázala v tomto ohledu řadu zajímavých a statisticky dosti významných rozdílů.

V rozdělení z hlediska pohlaví se ukazuje, že **muži relativně častěji bydlí na ubytovnách** (20,4 % proti 15,1 % v případě žen), zatímco ženy častěji obývají byty a domy a v menší míře také bezplatná humanitární ubytovací zařízení poskytovaná státem.

Spolu se zvyšujícím se věkem především výrazně klesá podíl zastoupení ubytoven. V kategorii 56+ pak můžeme vidět vyšší zastoupení podílu bezplatných státních ubytovacích zařízení a nespecifikovaných jiných možností.

Z hlediska stupně nejvyššího dokončeného vzdělání se výrazně liší znovu především zastoupení ubytoven, které je výrazně nižší u vysokoškoláků a naopak vyšší u dotázaných se středním nematuritním i maturitním vzděláním, odborným technickým vzděláním nebo vzděláním předvysokoškolským. Zcela opačný trend je viditelný u zastoupení bydlení v domech či bytech.

Velmi výrazné a zajímavé rozlišení nabízí doba příjezdu uprchlíků do České republiky. **Mezi těmi, kteří přijeli v minulém roce, mají výrazně vyšší zastoupení podíly provizorií,** tedy ubytoven, státních bezplatných humanitárních ubytovacích zařízení, hotelů či penzionů a v menší míře i jiných nespecifikovaných možností ubytování, zatímco bydlení v bytech či domech je zde zastoupeno výrazně nižším podílem. **Vyšší zastoupení ubytoven je patrné ovšem i u skupiny těch, kdo do ČR přijeli již před rokem 2022,** přičemž v této kategorii se jen minimálně objevuje využití bezplatného humanitárního ubytování ze strany státu a nižší je i podíl hotelů nebo penzionů. Naopak výrazně nižší podíl zastoupení zejména ubytoven, ale i státních bezplatných humanitárních ubytovacích zařízení, a na druhé straně výrazně **vyšší podíl bydlení v bytech či domech lze vidět u skupiny těch, kdo přijeli v roce 2022.**

S rostoucí velikostí obce stoupá i zastoupení bydlení v domech a bytech a hlavně ve velkých městech klesá zastoupení všech provizorních forem ubytování uprchlíků. Zvláště výrazně se odlišují města nad 200 tisíc obyvatel, což je ale dáno především výraznou odlišností situace v hlavním městě, které v této kategorii zcela převládá.

Výjimečnost Prahy v tomto směru podtrhuje regionální rozlišení na úrovni krajů či regionů NUTS2. Z něj pak dále vyplývá zvýšené zastoupení ubytování v hotelích a penzionech v některých specifických regionech, jako např. Karlovarsko, Ústecko, Liberecko nebo Jižní Morava.

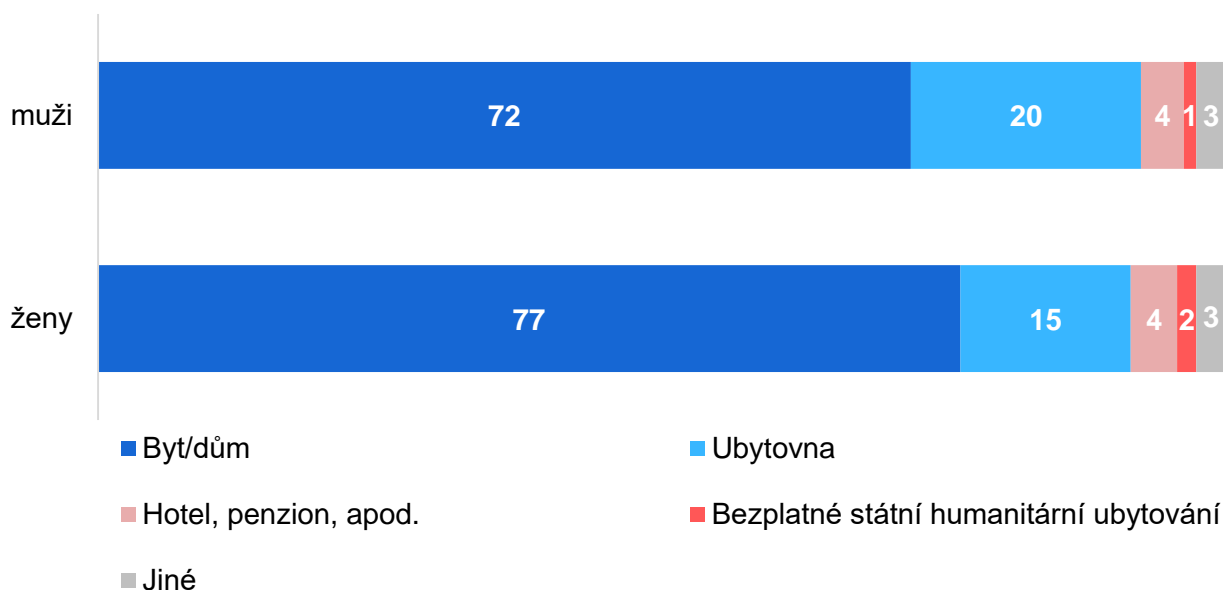
5. BYDLENÍ

Z hlediska počtu členů domácnosti vidíme především **nižší podíl bydlení v bytech a domech u jednotlivců a dvojic** a klesající podíl role ubytoven, jejichž zastoupení je vysoké hlavně u jednotlivců a v menší míře i u dvojic, zatímco **domácnosti od tří do šesti členů obvykle bydlí v bytech a domech** a zejména ubytovny jsou v jejich případech méně časté, i když totéž platí i o hotelech a penzionech. U ještě početnějších domácností, které jsou málo obvyklé a v řadě případů spojené s různými specifickými formami kolektivně sdíleného ubytování nebo bydlení založeného na jiných vztazích, než jsou ty příbuzenské v rámci jediné společné rodiny, se objevuje naopak vyšší podíl bydlení v penzionech nebo hotelích.

Z hlediska složení domácnosti, pokud jde o kombinaci dospělých osob a dětí, je u osamocené žijících dospělých výrazně nižší zastoupení bydlení v domech či bytech (66 %) a vysoký podíl ubytoven (24,3 %) při mírně zvýšeném podílu ubytování v hotelích a penzionech (4,6 %) či jiných zařízeních (3,7 %). Relativně nižší, i když méně výrazně než v předchozím případě, je i podíl bydlení v domech a bytech mezi osamocenými dospělými s jedním nebo více dětmi (75,4 %). Naopak zvýšené je zde zastoupení bydlení na ubytovnách (14,9 %), v hotelech či penzionech (4,7 %) a v bezplatných státních humanitárních zařízeních (3,1 %). Nejlépe celkovému průměru odpovídají dvojice dospělých bez dětí. Podíly ubytování v domech a bytech v případě dvou dospělých s dítětem či dětmi (89,3 %), tří a více dospělých bez dětí (86,4 %) a tří a více dospělých s jedním či více dětmi (87,6 %) jsou naopak relativně vyšší, čemuž odpovídají vesměs snížené podíly ostatních typů ubytování.

Podrobné výsledky z hlediska dílčích členění ukazují následující grafy 5.2 až 5.9.

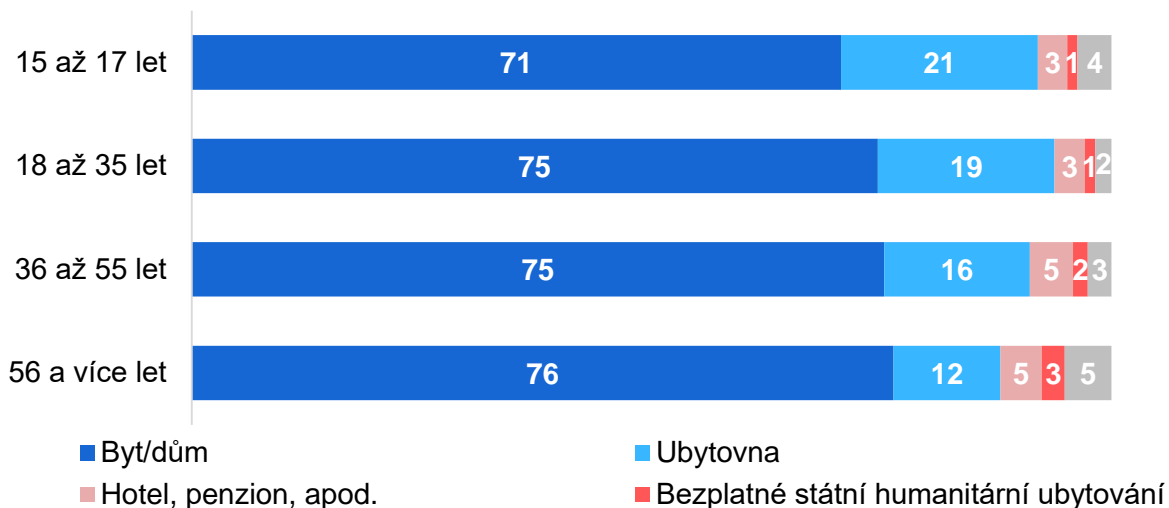
Graf 5.2 Bydlení v rozdělení podle pohlaví (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13697.

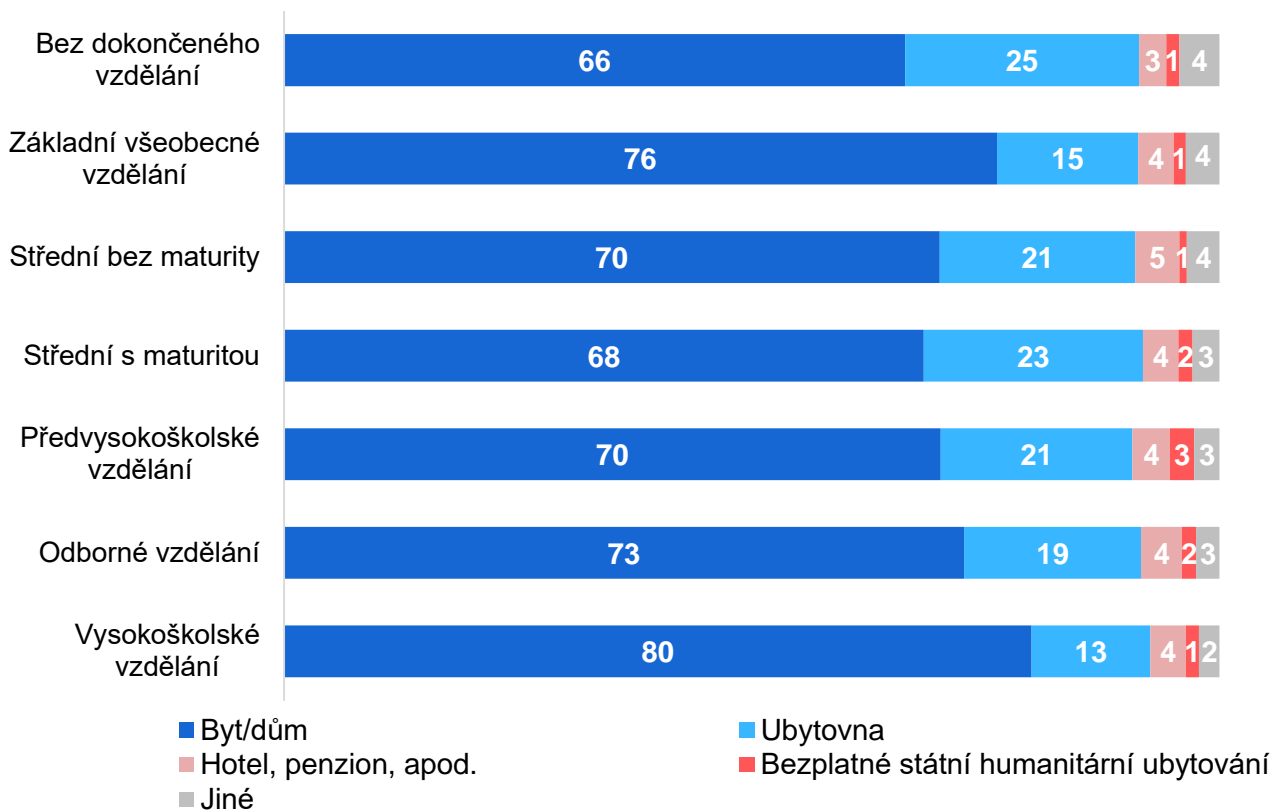
5. BYDLENÍ

Graf 5.3 Bydlení v rozdělení podle věku (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13724.

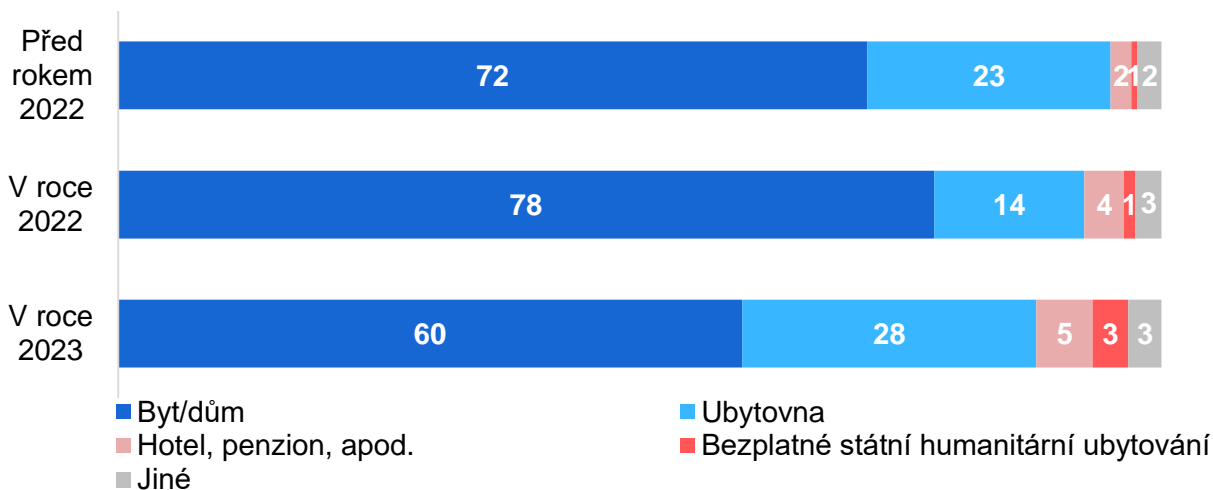
Graf 5.4 Bydlení v rozdělení podle nejvyššího dokončeného vzdělání (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13622.

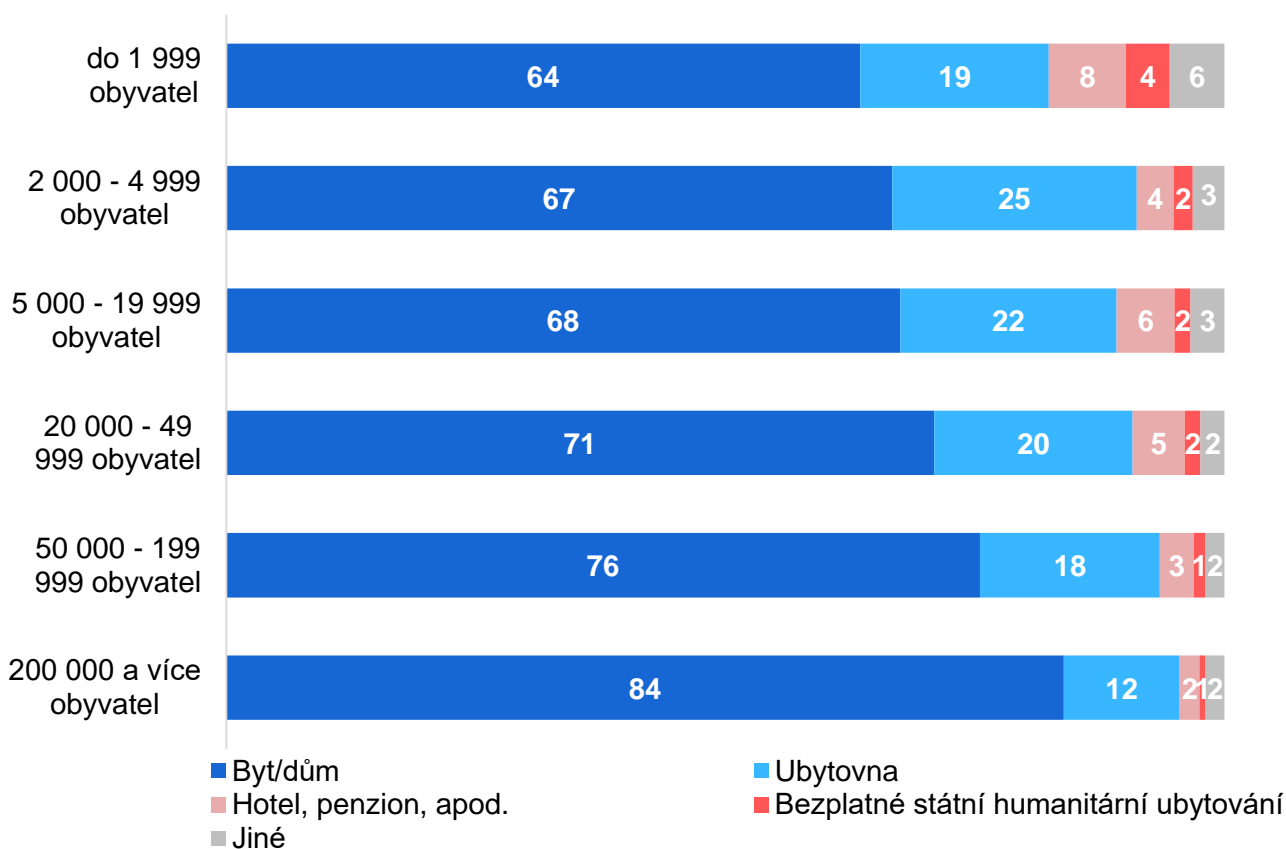
5. BYDLENÍ

Graf 5.5 Bydlení v rozdělení podle příjezdu do ČR (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13676.

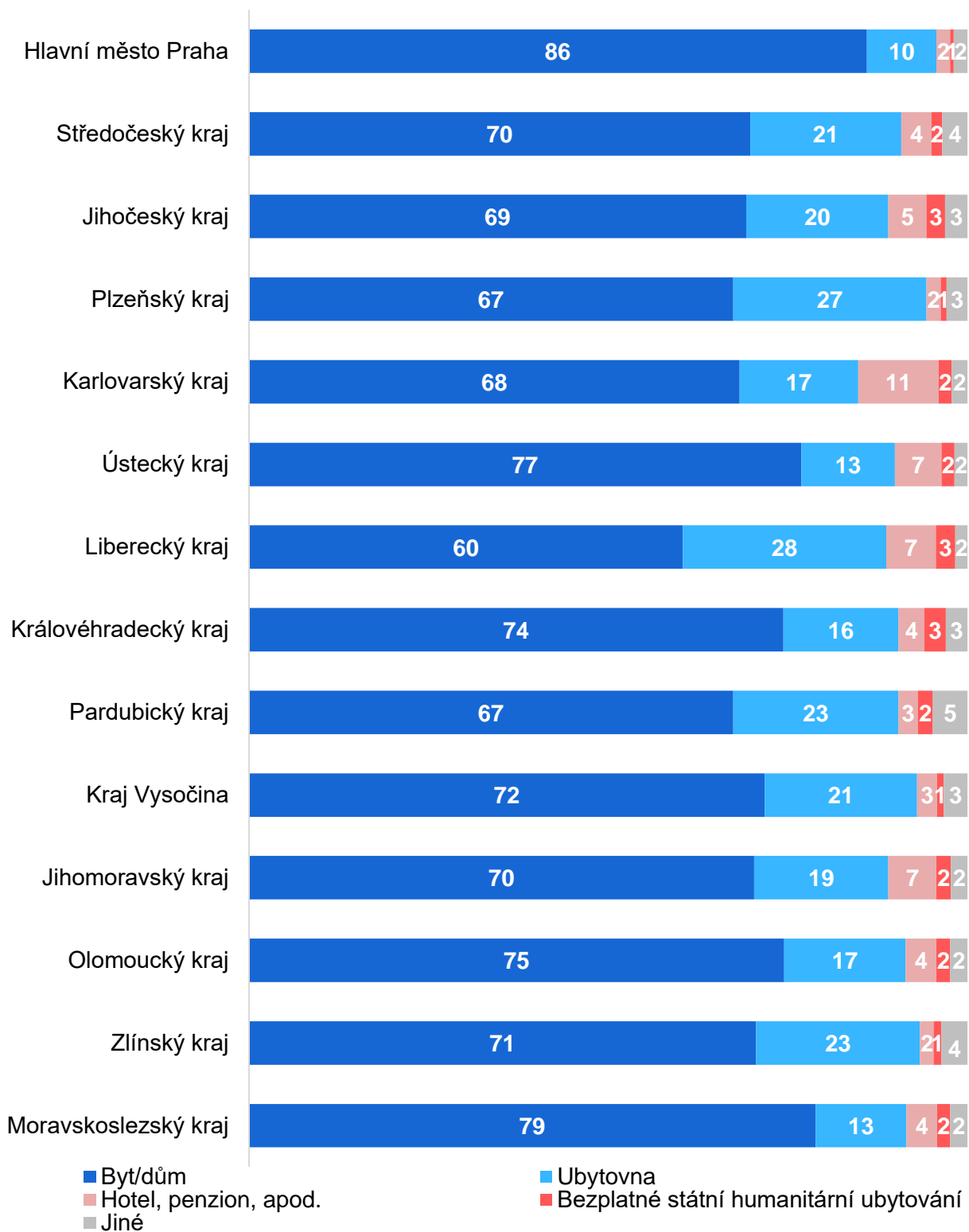
Graf 5.6 Bydlení v rozdělení podle velikostní skupiny obce (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13564.

5. BYDLENÍ

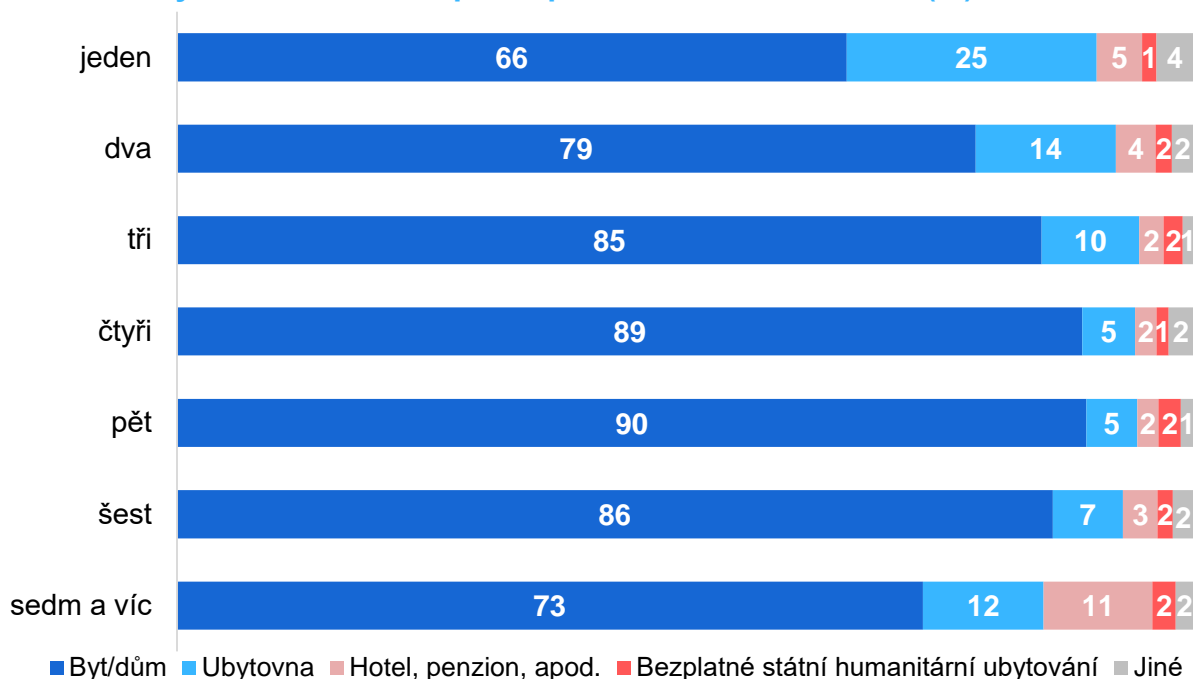
Graf 5.7 Bydlení v rozdělení podle krajů ČR (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13562.

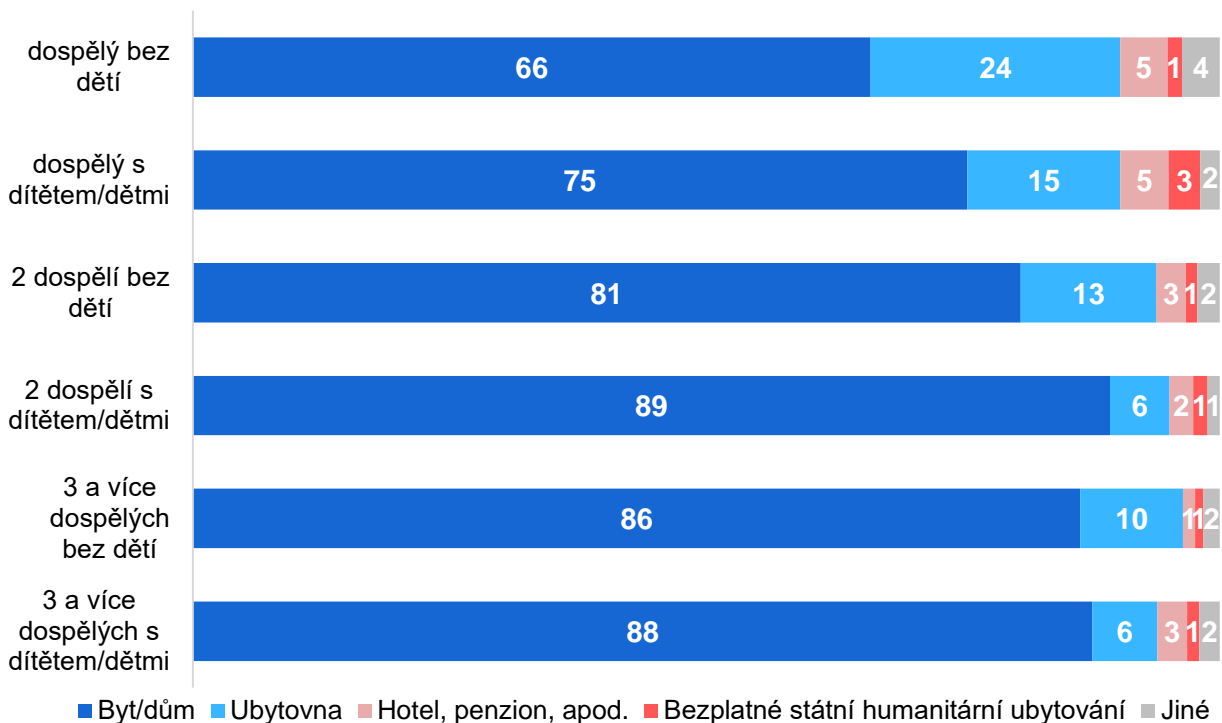
5. BYDLENÍ

Graf 5.8 Bydlení v rozdělení podle počtu členů domácnosti (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=8666.

Graf 5.9 Bydlení v rozdělení podle složení domácnosti (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=8657.

6. ZNALOST ČEŠTINY

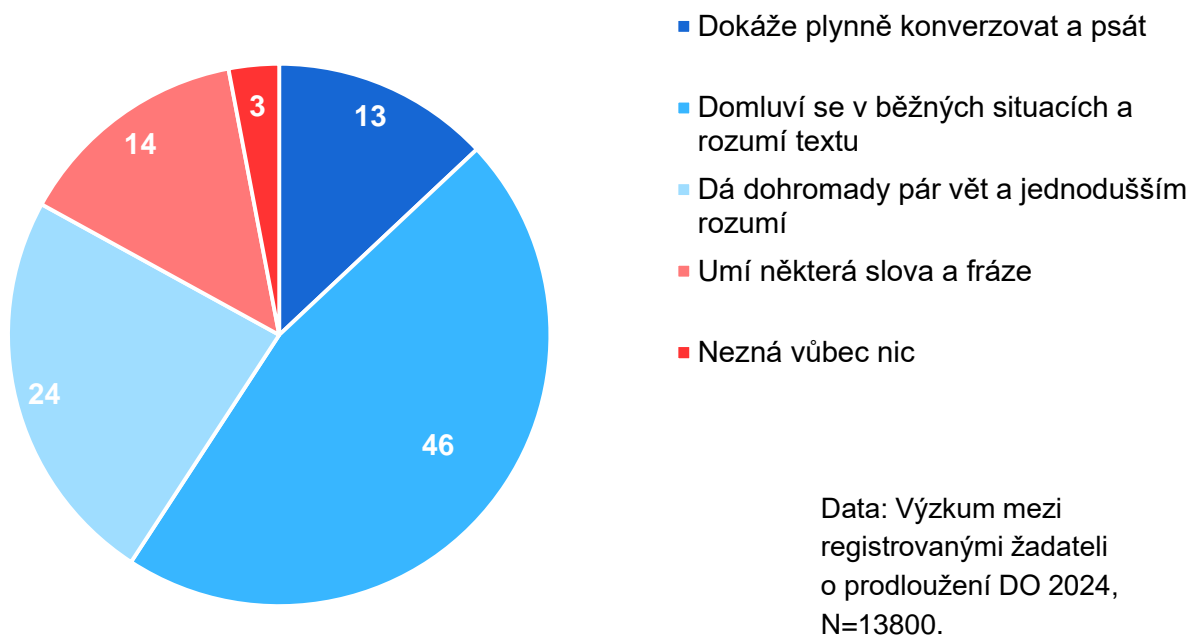
Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

6. ZNALOST ČEŠTINY

Dále šetření zjišťovalo, jak jsou na tom uprchlíci podle svého vlastního mínění s ovládním českého jazyka. Základní výsledky rozložení odpovědí respondentů na zadanou otázku ukazuje graf 6.1.

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 6.1, **největší část respondentů blíží se téměř polovině své znalosti češtiny hodnotí tak, že se domluví v běžných situacích a rozumí textu. Dalších 13 % pak své schopnosti v tomto ohledu vnímá tak, že dokáže plyně konverzovat a psát. Z toho vyplývá, že zhruba třípětinová většina (asi 59 %) uprchlíků přinejmenším podle vlastního mínění češtinu ovládá slušně nebo dokonce výborně. Další necelá čtvrtina pak deklaruje částečnou znalost češtiny, která jí umožňuje dát dohromady pár vlastních vět a schopnost pasivního porozumění jednodušších vět v rozhovoru. Zbývající přibližně šestina uprchlíků češtinu prakticky neovládá, i když pouze 3 % z nich uvádějí, že neznají vůbec nic, zatímco 14 % podle vlastního vyjádření umí alespoň některá slova a fráze, což ale s ohledem na vzájemnou příbuznost slovanských jazyků s částečně podobnou slovní zásobou není příliš překvapivé.**

Graf 6.1 Subjektivní hodnocení vlastních znalostí češtiny (%)

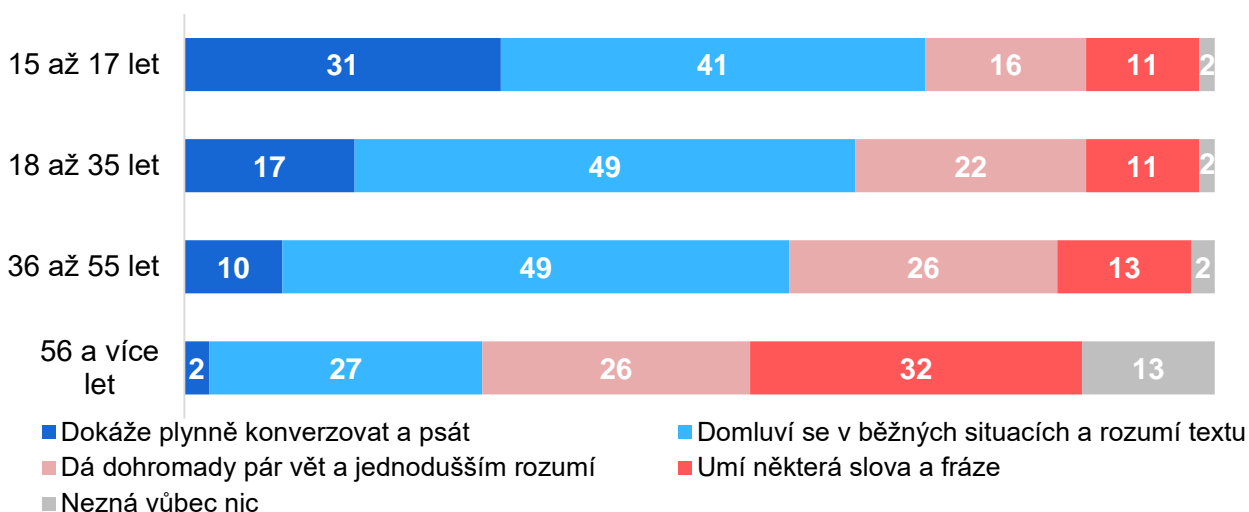
6. ZNALOST ČEŠTINY

V porovnání s výsledky šetření z roku 2023, kde byla respondentům pokládána identická otázka, **přítom můžeme vidět nárůst u prvních dvou nejvyšších kategorií ovládnutí češtiny** v součtu o dvanáct procentních bodů (pět v případě varianty „dokáže plyně konverzovat a psát, která se zvýšila z 8 % na 13 %, a sedm u možnosti „domluví se v běžných situacích a rozumí textu“, kde došlo ke zvýšení z 39 % na zhruba 46 %).

Z hlediska pohlaví se deklarované znalosti češtiny v podstatě významně neliší. Naopak věk je diferencuje velmi zřetelně a jednoznačně, **když zdaleka nejlépe své znalosti češtiny hodnotili mladí ve věku od 15 do 17 let**, kategorie 18 až 35 let na tom byla výrazně lépe než kategorie od 36 do 55 let a **jednoznačně nejhůř sebe vnímají lidé od 56 let výše**.

Vzdělání zde sehrává rovněž podstatnou roli, i když poněkud ambivalentní, když sice u vysokoškoláků vidíme výrazně nejvyšší podíl těch, kdo se dobře domluví a jsou schopni porozumět textu, ale prakticky nejlépe sebe v tomto směru hodnotí dotázaní se základním vzděláním či dokonce bez jakéhokoli ukončeného vzdělání (v těchto skupinách se objevuje největší zastoupení v kategorii těch, kdo podle vlastních slov umějí česky plyně mluvit i psát). To je ale prostě dáno tím, že zde z velké části figurují právě mladí lidé, kteří už v Česku navštěvují školu, případně jde o lidi, kteří dlouhodobě v ČR fungovali i dříve, i když se občas vraceli na Ukrajinu, a po ruské invazi zamířili zpět nebo už permanentně zůstali v ČR se statutem dočasné ochrany, o čemž svědčí např. zvýšené podíly těch, kdo umějí česky plyně mluvit a psát, mezi respondenty původem ze Zakarpátí (18,3 %) nebo z Ivanofrankovské (16,6 %), Lvovské (16,5 %), Černovické (17,1 %), Černigovské (16,0 %), Tarnopolské (17,5 %), Rovenské (16,7 %) a také Volyňské (18,8 %) oblasti, tedy těch oblastí ze západu Ukrajiny, odkud do ČR v minulých třech desetiletích často mířili lidé vyjíždějící za prací do zahraničí. Značné rozdíly v deklarovaných znalostech českého jazyka se objevují i z hlediska doby příjezdu do České republiky. Podrobné výsledky členění z hlediska věku, vzdělání a doby příjezdu do ČR ukazují následující grafy 6.2 až 6.4.

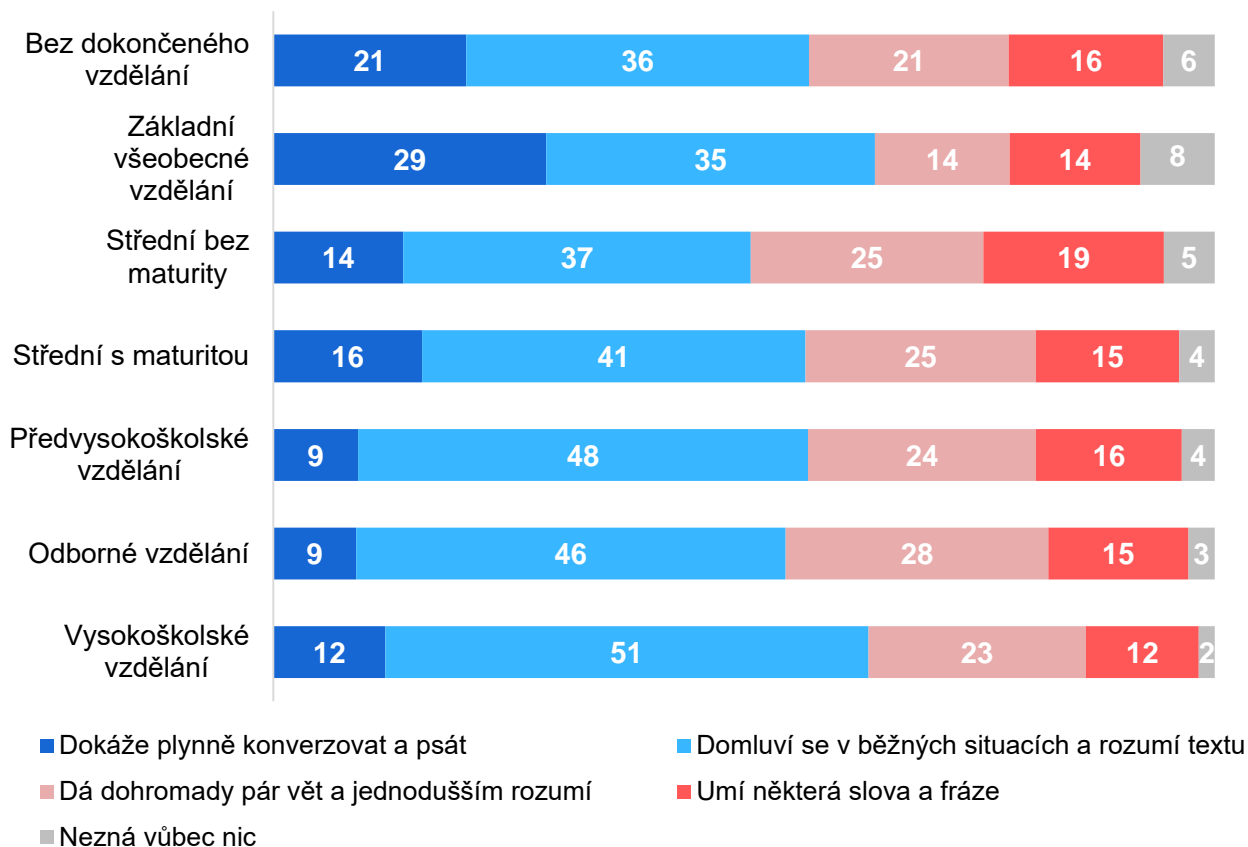
Graf 6.2 Subjektivní hodnocení vlastních znalostí češtiny (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13802.

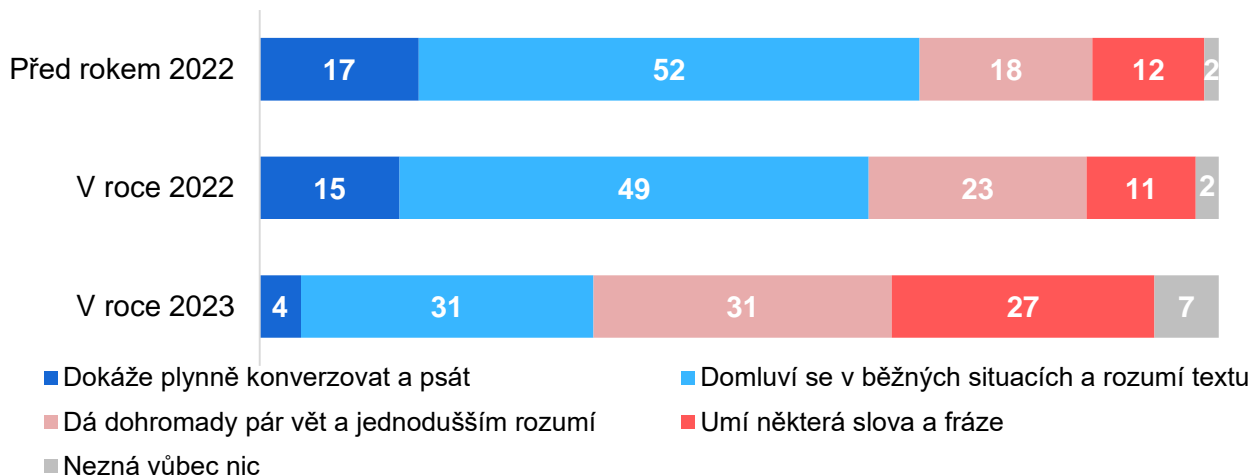
6. ZNALOST ČEŠTINY

Graf 6.3 Subjektivní hodnocení vlastních znalostí češtiny v rozdělení podle nejvyššího dokončeného vzdělání (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13695.

Graf 6.4 Subjektivní hodnocení vlastních znalostí češtiny v rozdělení podle příjezdu do ČR (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13744.

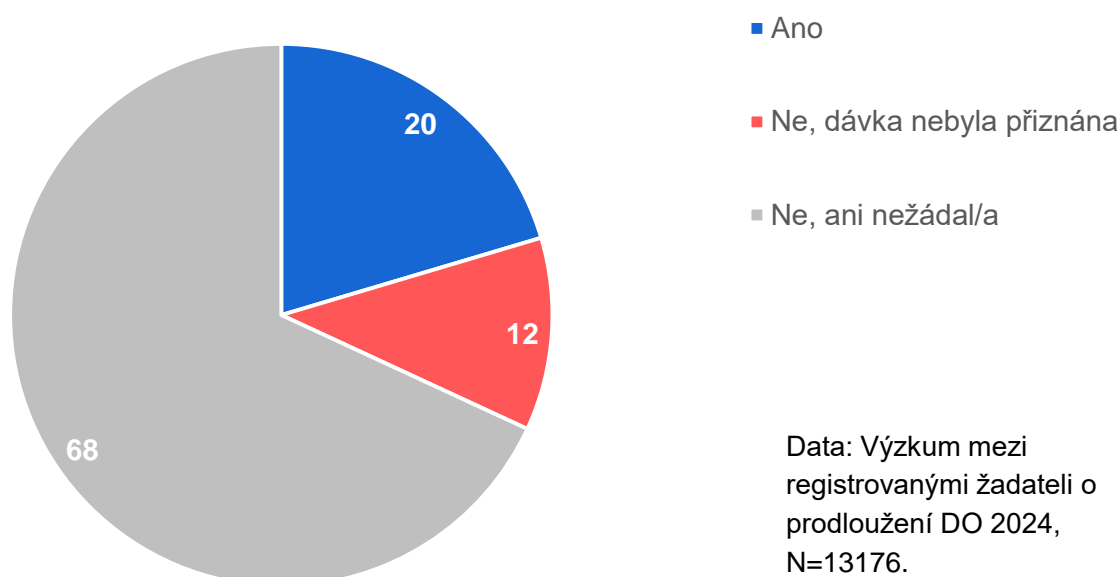
7. VYUŽÍVÁNÍ SLUŽEB

7. VYUŽÍVÁNÍ SLUŽEB

Dále šetření zkoumalo to, zda respondenti jsou příjemci humanitární dávky a zda v ČR již navštívili lékaře. Další část otázek šetření se pak týkala toho, zda uprchlíci využívají některé z možností nabízených služeb na podporu osob s dočasnou ochranou a jaké s nimi mají zkušenosti.

Jak ukazují výsledky v grafu 7.1, **více než dvoutřetinová většina uprchlíků o humanitární dávku vůbec nežádala, pětina uprchlíků je příjemcem humanitární dávky. Zbýlých 12 % dotázaných uvedlo, že o dávku žádali, ale že jim nebyla přiznána.**

Graf 7.1 Je dotázaný příjemcem humanitární dávky?

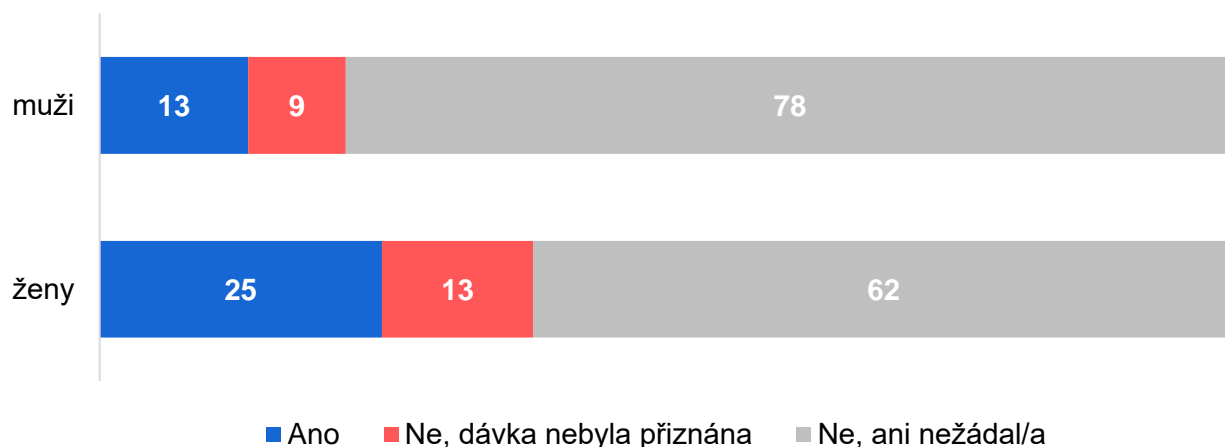

Podrobnější analýza ukázala, že častějšími příjemci a také i neúspěšnými žadateli o přiznání humanitární dávky jsou ženy, **z hlediska věku výrazně častěji humanitární dávku čerpají lidé z věkové skupiny od 56 let výše**, zatímco ti ve věku od 36 do 55 let a rovněž mladí ve věku 15 až 17 let jsou častěji v pozici odmítnutých žadatelů a **věková skupina od 18 do 35 let ve zvýšené míře o přiznání humanitární dávky nikdy nepožádala**. Vzdělání na samotný příjem humanitární dávky nemá podstatný vliv, mezi vysokoškoláky je ovšem vyšší podíl těch, kteří o danou dávku ani nežádali.

Příjem dávky je ovšem zajímavě zřetelně propojený s neznalostí českého jazyka, když podíl příjemců spolu se zlepšujícím se hodnocením vlastních znalostí češtiny výrazně klesá. Výrazně nižší podíl příjemců je i mezi těmi, kdo byli v ČR již před rokem 2022.

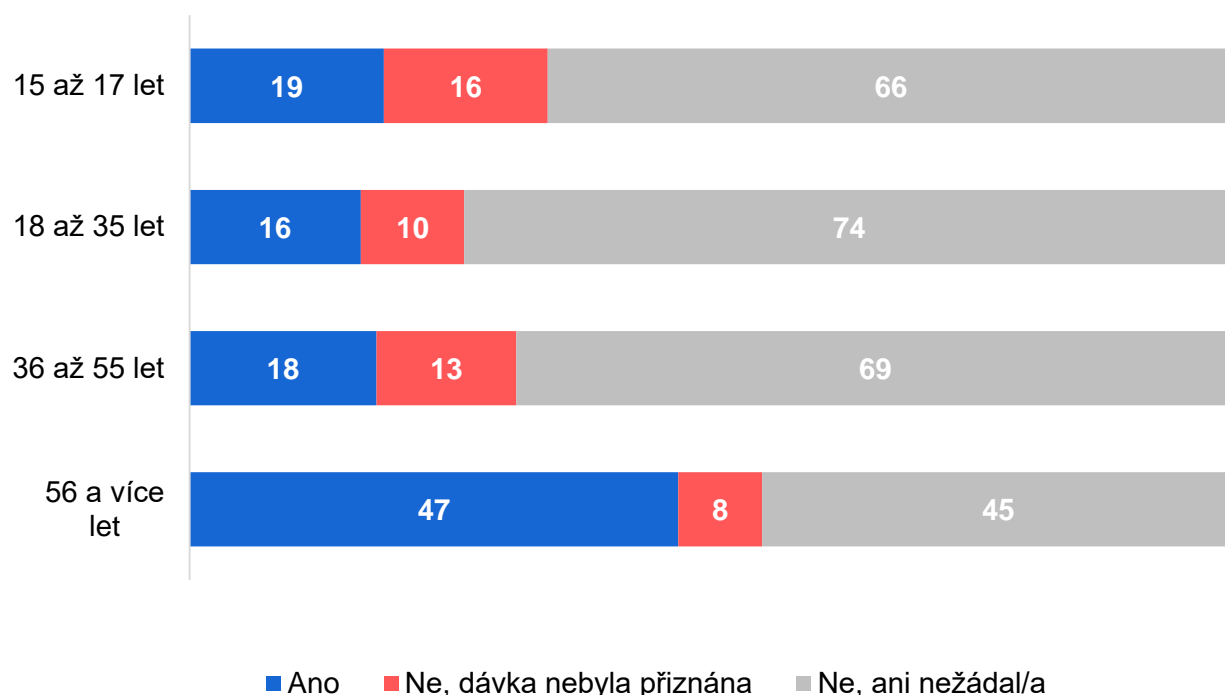
7. VYUŽÍVÁNÍ SLUŽEB

Graf 7.2 Příjem humanitární dávky v rozdělení podle pohlaví (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13151.

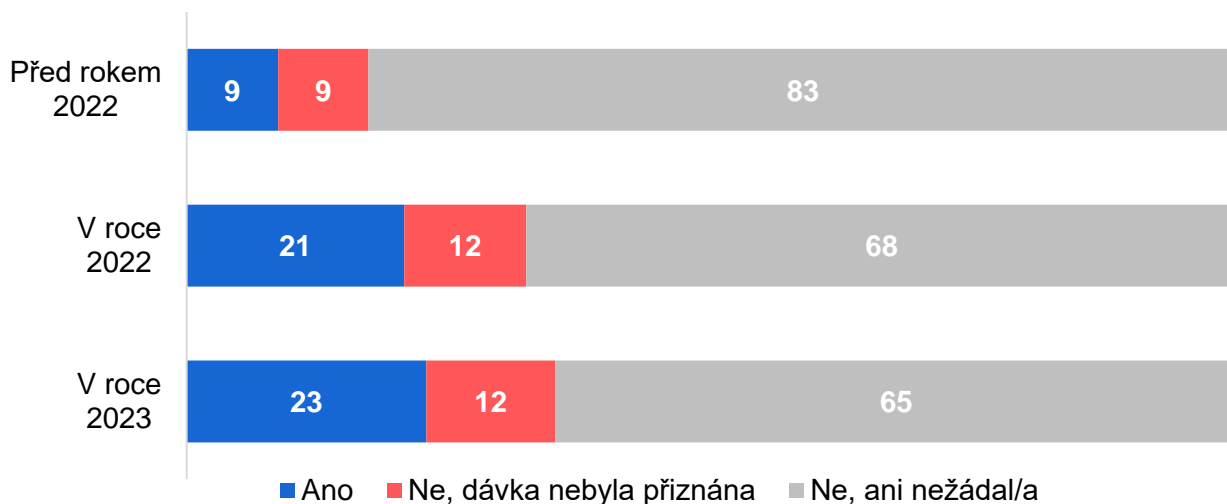
Graf 7.3 Příjem humanitární dávky v rozdělení podle věku (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13176.

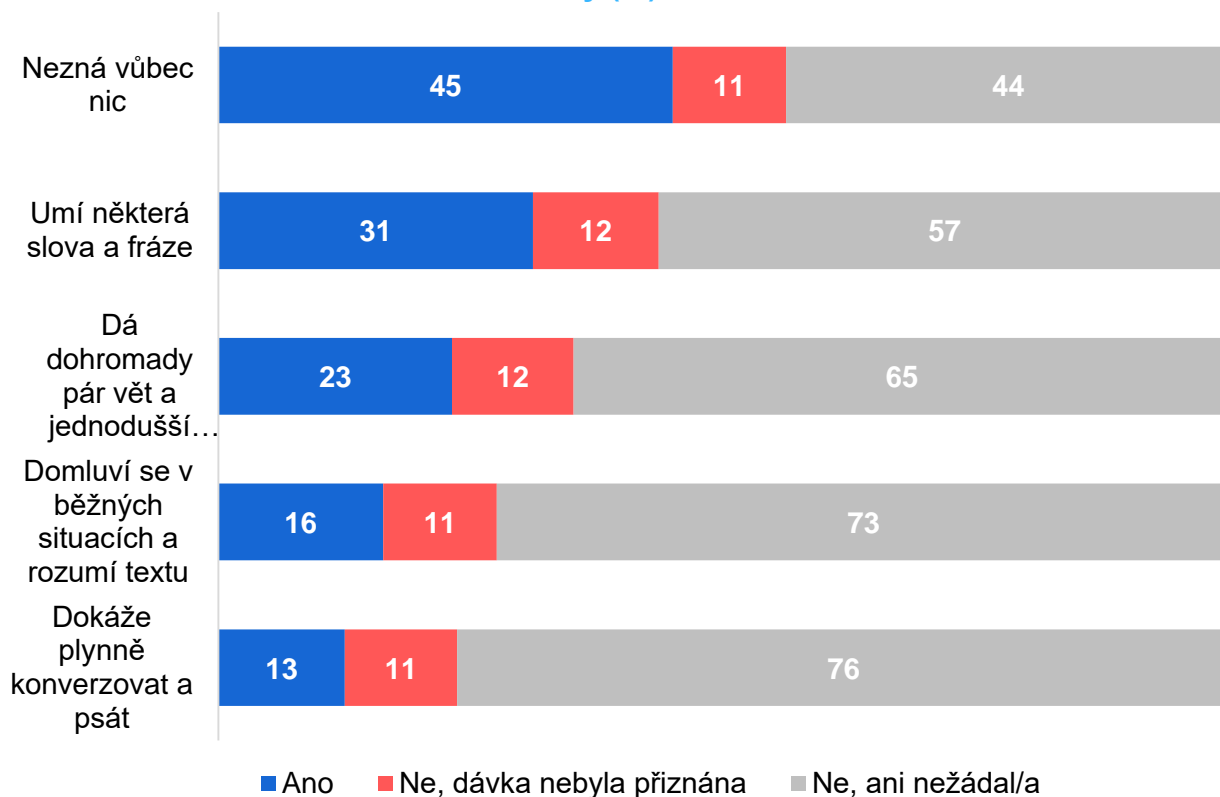
7. VYUŽÍVÁNÍ SLUŽEB

Graf 7.4 Příjem humanitární dávky v rozdělení podle příjezdu do ČR (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13126.

Graf 7.5 Příjem humanitární dávky v rozdělení podle subjektivního hodnocení vlastních znalostí češtiny (%)

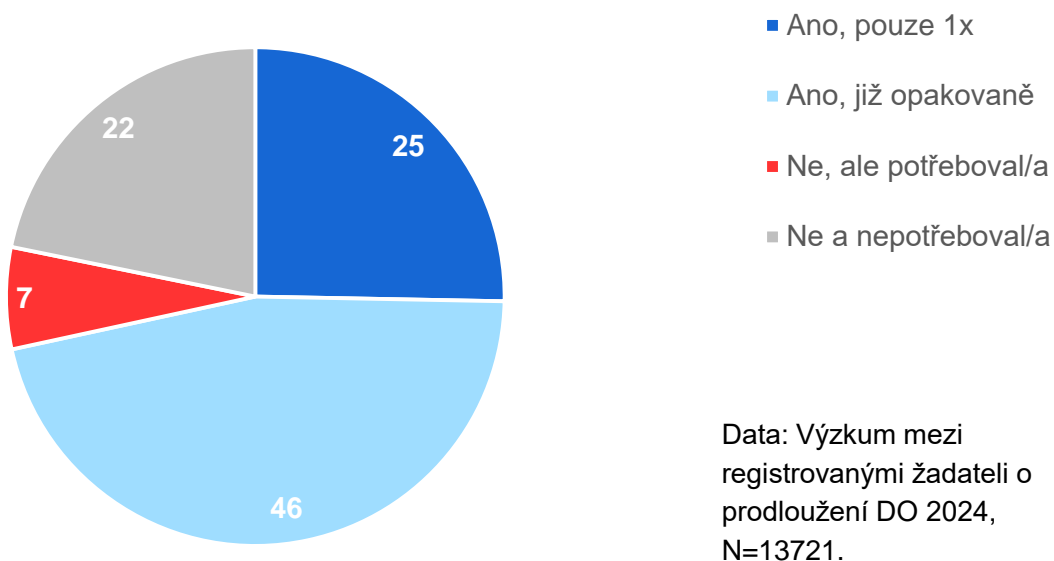

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13149.

7. VYUŽÍVÁNÍ SLUŽEB

Jak vyplývá z výsledků v grafu 7.6, **necelé tři čtvrtiny (71,6 %) registrovaných žadatelů o prodloužení dočasné ochrany už v ČR alespoň jednou navštívily lékaře**, přičemž větší část z nich, která neměla daleko do podílu jedné poloviny všech dotázaných, pomoc lékaře vyhledala opakovaně. **6,6 % dotázaných uvedlo, že pomoc lékaře potřebovalo, ale návštěvu u něj neabsolvovalo**. Necelých 22 % uprchlíků podle vlastního vyjádření pomoc lékaře nevyhledalo a ani ji nepotřebovalo.

Graf 7.6 Návštěva u lékaře v ČR %

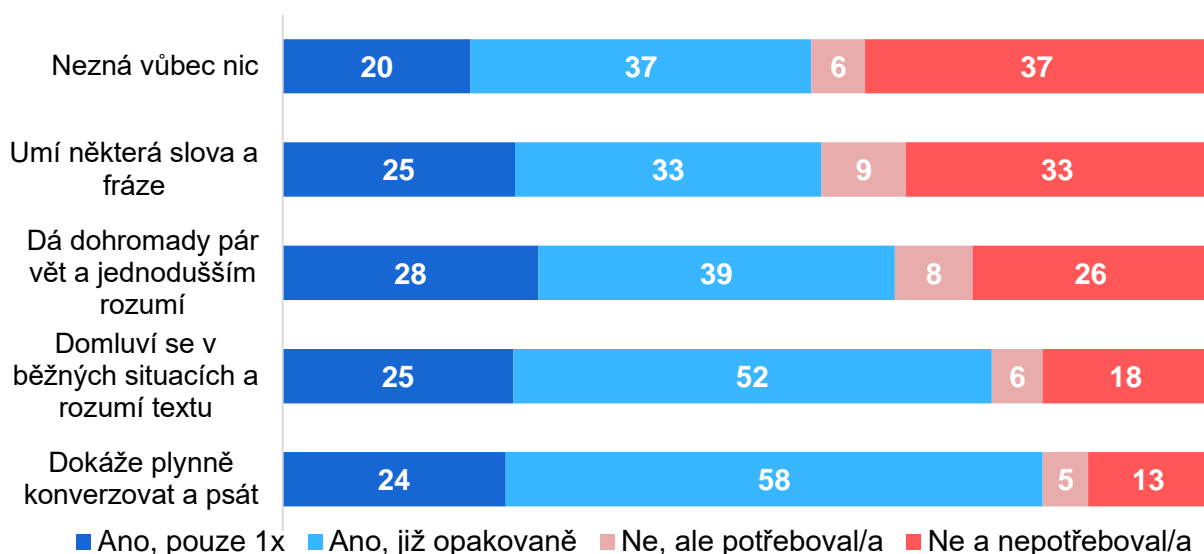
Podrobnější analýza ukázala v tomto ohledu vcelku předpokladatelné rozdíly z hlediska pohlaví a věku. Ženy a starší lidé ve věku od 56 let výše vykazují vyšší potřebu navštěvovat lékaře, a to především opakovaně. Celkem logicky se výrazně lišily odpovědi respondentů v závislosti na době jejich příjezdu do ČR, když ti, kdo přijeli až v roce 2023, mnohem častěji uváděli, že návštěvu u lékaře nevyhledali a ani nepotřebovali.

Nás ovšem v rámci analýzy zajímal především **podíl těch, kdo uvedli, že návštěvu u lékaře potřebovali, ale neuskutečnili ji**. Tento podíl v loňském šetření tvořil 9 %, takže v **meziročním srovnání zde vidíme mírný pokles**.

Mezi muži a ženami nebyl v tomto směru žádný rozdíl. Z hlediska věku se pak tato varianta odpovědi mezi dotázanými z nejvyšší věkové kategorie objevovala méně často než v průměru za celou populaci uprchlíků, naopak nad průměr v tomto ohledu mírně vystoupala skupina od 18 do 35 let, kde tento podíl činil 7,4 %. Žádné propojení se současnou ekonomickou aktivitou, které by mohlo naznačit, že výskyt takových případů je ovlivňovaný nedostatkem času, se neprokázalo, naopak vyšší podíl daných odpovědí vykazovali nezaměstnaní (8,5 %). Určitou roli v těchto případech zjevně sehrává jazyková bariéra, když **zastoupení odpovědí, že potřebovali jít k lékaři, ale nebyli u něj, více uváděli dotázaní s minimální nebo jen částečnou znalostí češtiny** (viz graf 7.7). Pro zajímavost a k dokreslení předchozího textu připojujeme dále též graf 7.8 se členěním návštěvy lékaře podle věku.

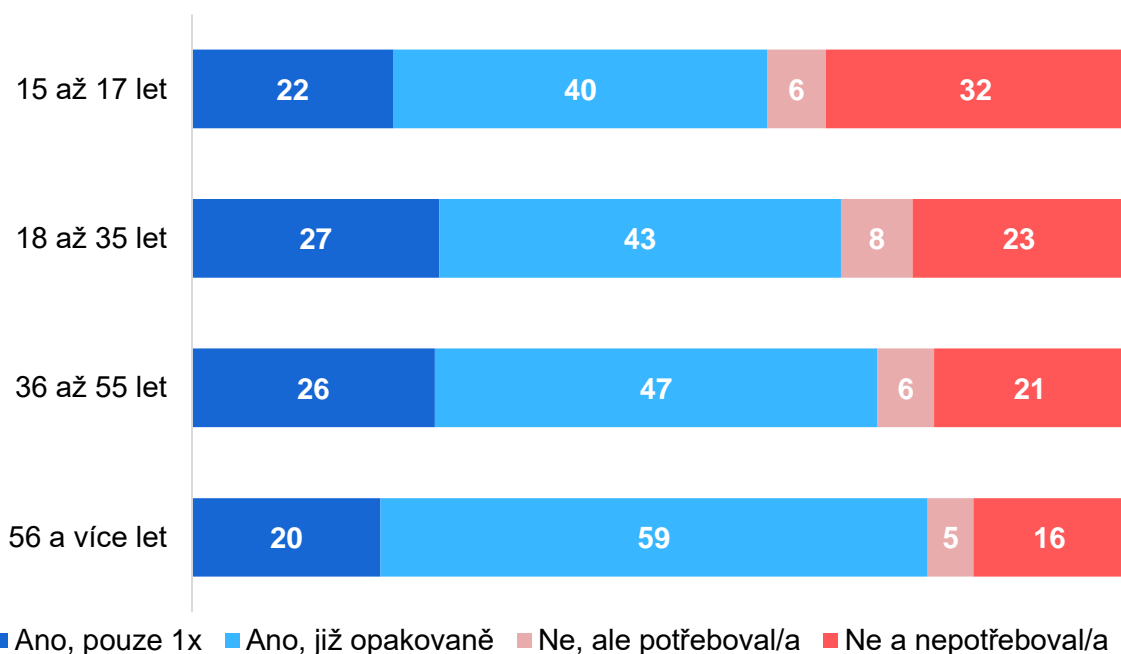
7. VYUŽÍVÁNÍ SLUŽEB

Graf 7.7 Návštěva u lékaře v ČR v rozdělení podle subjektivního hodnocení vlastních znalostí češtiny (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13698.

Graf 7.8 Návštěva u lékaře v ČR v rozdělení podle věku (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13722.

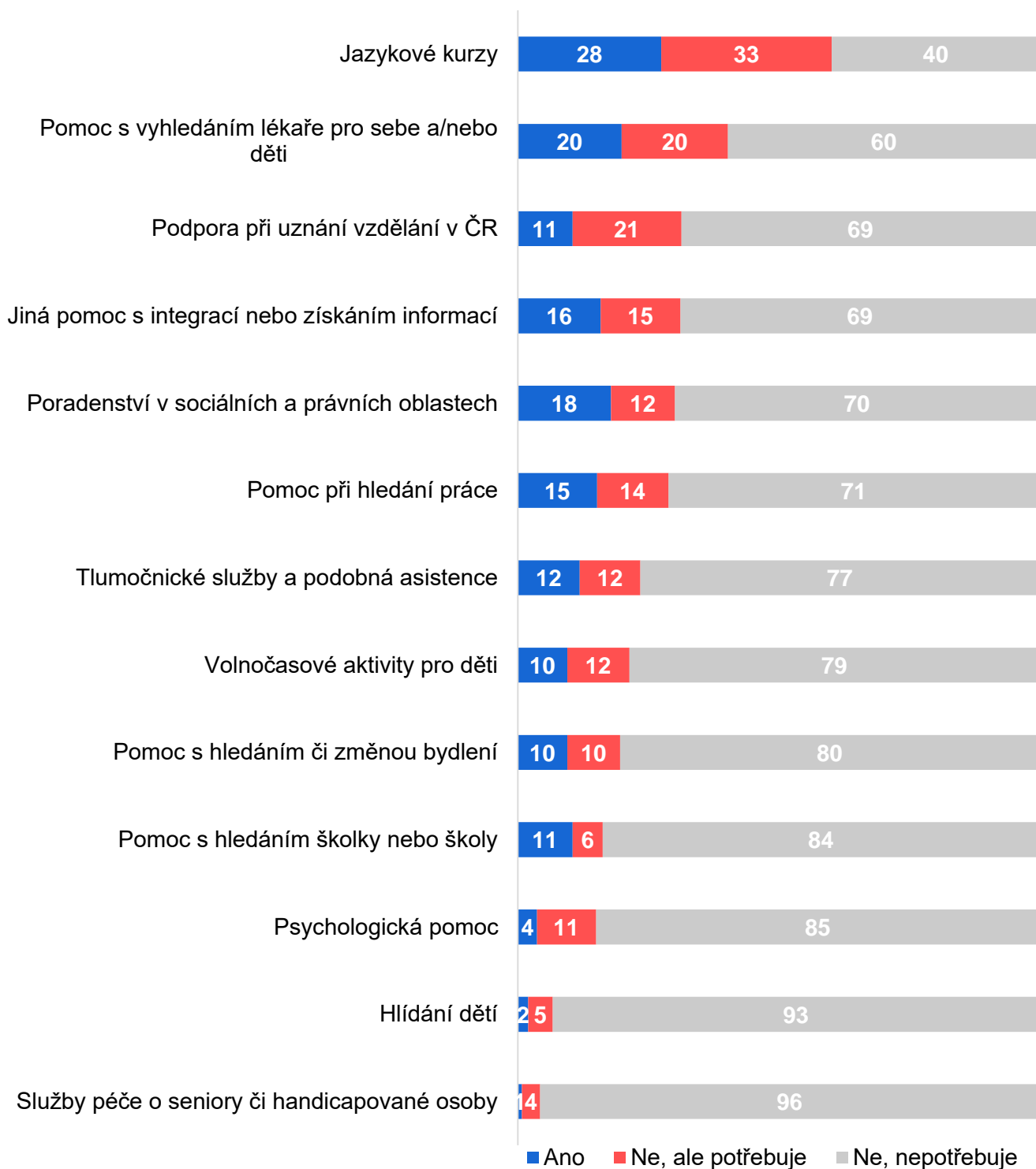
7. VYUŽÍVÁNÍ SLUŽEB

Další baterie otázek se zaměřila na zjišťování úrovně využití a míry potřeby služeb poskytovaných na podporu osob s dočasnou ochranou.

Jak ukazují výsledky v grafu 7.9, výrazně **nejčastěji využívanou a zároveň nejvíc žádanou službou jsou jazykové kurzy, které využila nebo by alespoň potřebovala využít třipětinová většina respondentů**. Všechny ostatní služby využívala nebo potřebovala by využít výrazně méně než polovina dotázaných, **relativně největší zájem (okolo dvou pětín) byl o pomoc s vyhledáním lékaře**, po němž s odstupem a podílem už těsně pod hranicí jedné třetiny následovaly podpora při uznávání vzdělání v České republice, jiná pomoc s integrací nebo získáváním informací, poradenství v sociálních a právních oblastech a pomoc s hledáním práce. Na opačném konci s jen okrajovým využitím a sporadickou žádaností stálo hlídání dětí a služby péče o seniory a handicapované osoby. **U většiny zkoumaných služeb přitom podíl odpovědí deklarujících neuspokojenou potřebu převažoval nebo byl alespoň srovnatelně velký s podílem odpovědí znamenajících jejich aktivní využití**. Výjimky v tomto ohledu tvořily jen služby poradenství v sociálních a právních oblastech, pomoc s hledáním školky či školy a v menší míře i s hledáním práce, i když i v těchto případech byl deklarovaný neuspokojený zájem nezanedbatelný.

7. VYUŽÍVÁNÍ SLUŽEB

Graf 7.9 Potřebnost a úroveň využití služeb poskytovaných na podporu osob s dočasnou ochranou (%)

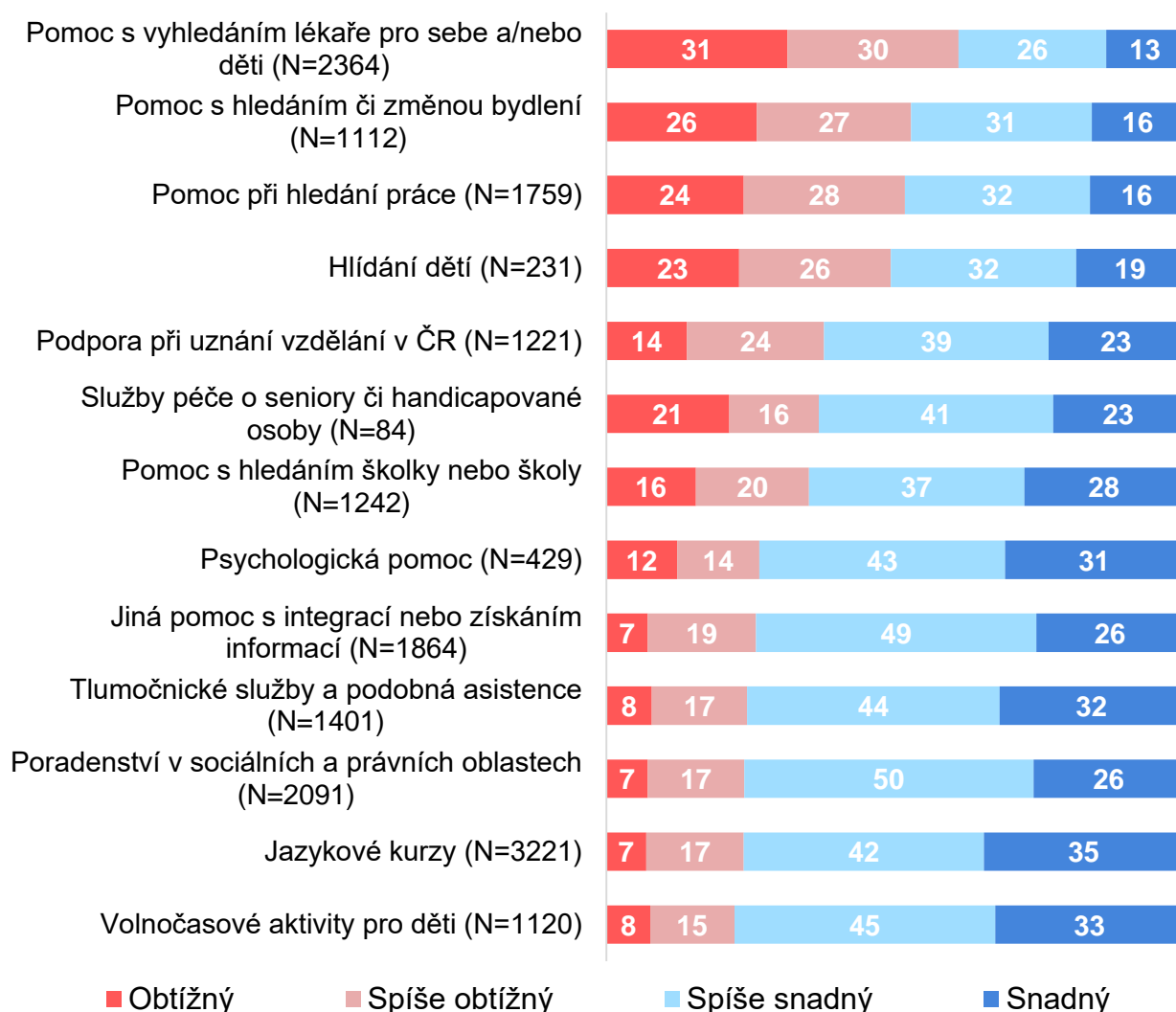
Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=11955.

7. VYUŽÍVÁNÍ SLUŽEB

Respondenti, kteří některou z nabízených služeb využili, následně měli vyjádřit svou zkušenost s přístupností dotyčné služby. Vzhledem k tomu, že zejména poslední dvě položky (hlídání dětí a služby péče o seniory či handicapované osoby) využila jen nepočetná skupina dotázaných, některé z výsledků prezentovaných v následujícím grafu 7.10 mají z důvodu nízkého počtu respondentů jen orientační charakter a je třeba je brát s maximální rezervou.

Aktivní uživatelé služeb podpory osob s DO jako nejobtížněji přístupné vnímají služby pomoci s vyhledáním lékaře následované pomocí s hledáním či změnou bydlení a pomocí při hledání práce, na opačném konci pak figurují volnočasové aktivity pro děti a také nejvíce využívané, ale i vyžadované jazykové kurzy.

Graf 7.10 Hodnocení přístupnosti využitých služeb poskytovaných na podporu osob s DO (%)

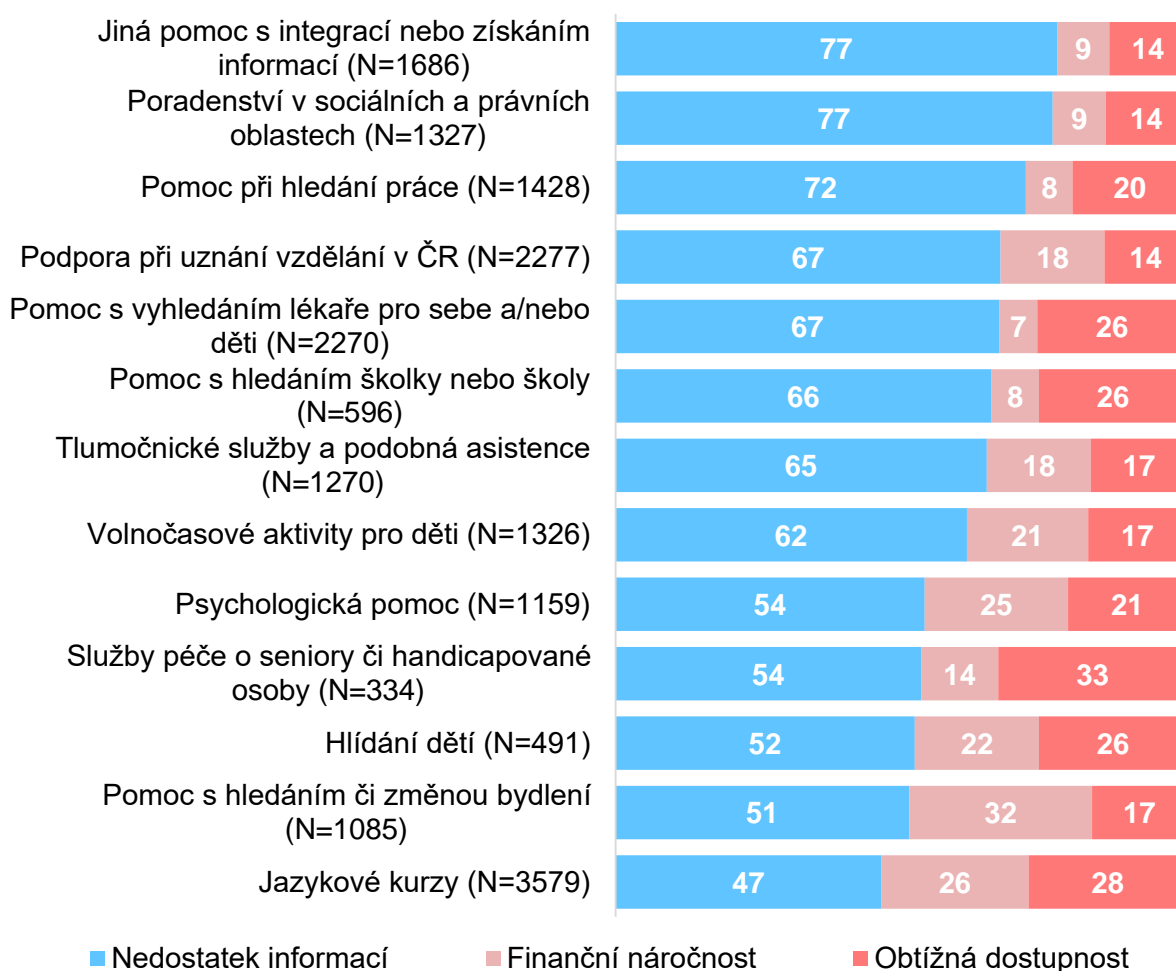
Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, pro velikost N viz dílčí položky v grafu.

7. VYUŽÍVÁNÍ SLUŽEB

Respondenti, kteří u dílčích položek zkoumaných služeb podpory osob s dočasnou ochranou uvedli, že je nevyužili, ale že by je potřebovali využít, byli dotazováni na důvod, proč těchto služeb zatím nevyužili. Výsledky prezentuje graf 7.11.

Jak je zřejmé z výsledků v grafu 7.11, **u všech služeb respondenti, kteří je nevyužili navzdory deklarované potřebě, nejčastěji za důvod tohoto nevyužití označili nedostatek informací**. Jedinou položkou, kde tento podíl nepřekročil polovinu, byly jazykové kurzy, kde se navzájem poměrně podobně často vyskytovaly i důvody finanční náročnosti a obtížné dostupnosti, jež shodně jednotlivě překročily hranici jedné čtvrtiny. Zdaleka **nejčtenější zdůvodnění nevyužití dané služby její finanční náročností se ale objevilo v případě pomoci s hledáním či změnou bydlení**, obtížnou dostupnost pak respondenti nejčastěji spojovali se službami péče o seniory či handicapované osoby, i když v tomto případě šlo o položku, kterou hodnotilo jen velmi málo respondentů. Kromě jazykových kurzů obtížnou dostupnost poměrně často uváděli i v souvislosti s pomocí s vyhledáním lékaře, hlídáním dětí a pomocí s vyhledáváním školky či školy.

Graf 7.11 Hodnocení přístupnosti využitých služeb poskytovaných na podporu osob s DO (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, pro velikost N viz dílčí položky v grafu.

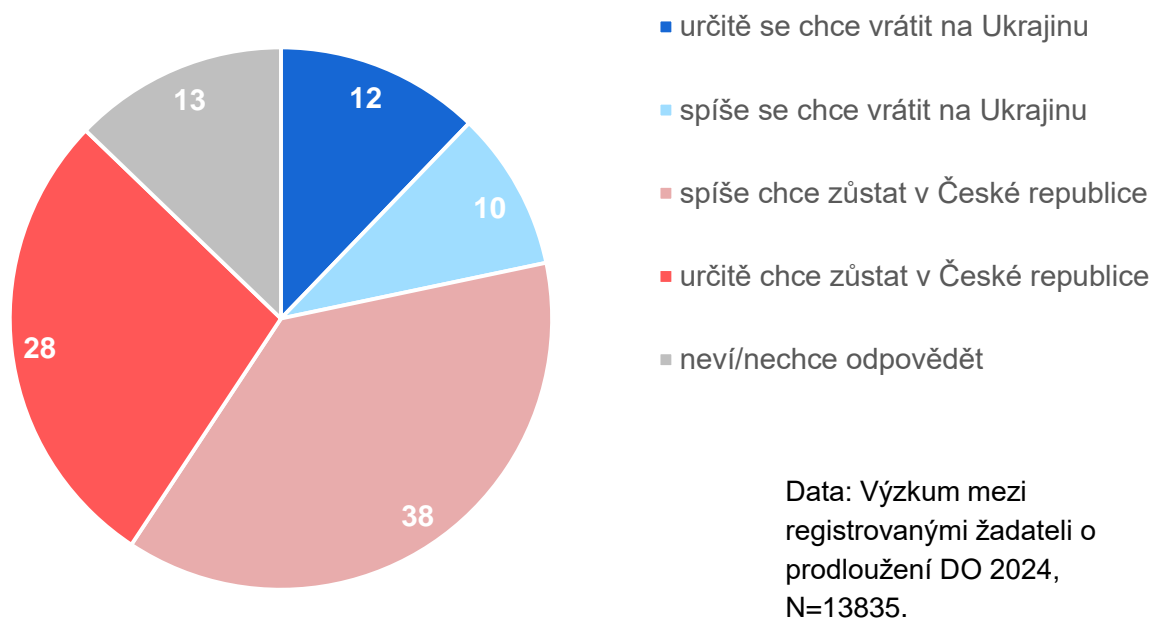
8. PLÁNY NÁVRATU NA UKRAJINU

8. PLÁNY NÁVRATU NA UKRAJINU

Poslední otázka, kterou se budeme zabývat v této samostatné kapitole, se týkala toho, zda držitelé dočasné ochrany, kteří se zaregistrovali k jejímu prodloužení, plánují v budoucnu svůj návrat na Ukrajinu, nebo zda upřednostňují spíše setrvání v České republice. Na rozdíl od všech předchozích otázek, kde jsme s odpověďmi „Nevím/Nechci odpovědět“ nepočítali, respektive jsme je brali jako chybějící odpovědi, u této významné postojové otázky jsme se je i s ohledem na jejich nemalý podíl rozhodli brát v potaz jako nerozhodné odpovědi. V tomto případě i nerozhodná odpověď nebo i neochota dát najevo svůj názor má svůj nepochybný význam.

Jak ukazují výsledky v grafu 8.1, **jen o málo více než pětina** (necelých 22 %) ukrajinských uprchlíků zaregistrovaných k prodloužení dočasné ochrany v ČR **podle vlastního vyjádření počítá se svým trvalým návratem na Ukrajinu** po ukončení dočasné ochrany. 12,2 % se přitom chce určitě vrátit Ukrajinu, 9,5 % to chce spíše. Naproti tomu **bezmála dvoutřetinová většina držitelů dočasné ochrany (65,5 %) vyslovuje svou touhu i po ukončení dočasné ochrany zůstat v České republice**, v tom 37,6 % spíše a 27,9 % určitě. Zbýlých necelých 13 % dotázaných v této záležitosti není rozhodnuto, případně není ochotno svůj záměr v tomto ohledu sdělit.

Graf 8.1 Plánuje po ukončení dočasné ochrany trvalý návrat na Ukrajinu?⁷ (%)

⁷ Znění otázky: Chtěl/a byste se se po ukončení dočasné ochrany vrátit trvale na Ukrajinu? Možnosti odpovědi: určitě se chci vrátit na Ukrajinu, spíše se chci vrátit na Ukrajinu, spíše chci zůstat v České republice, určitě chci zůstat v České republice, nevím/nechci odpovědět.

8. PLÁNY NÁVRATU NA UKRAJINU

Zde je vhodné připomenout, že před rokem v podobném šetření mezi tehdy registrovanými žadateli o prodloužení dočasné ochrany na tuto otázku třetina účastníků výzkumu odpověděla, že se chce na Ukrajinu vrátit (v tom 21 % určitě a 12 % spíše), 44 % naopak upřednostňovalo své setrvání v České republice či jinde za hranicemi Ukrajiny (v tom 18 % určitě a 26 % spíše) a zbývající téměř čtvrtina (23 %) odpověděla, že neví, případně se nechtěla vyjádřit. I když vůči srovnatelnosti výsledků obou výzkumů lze uplatňovat různé metodologické námitky, přeci jen nelze pominout obrovský posun v odpovědích dotazovaných na danou otázku, který metodologickými odlišnostmi s potenciálním vlivem v řádu nanejvýš několika málo jednotek procentního bodu rozhodně nelze vysvětlovat, zvláště když víme, že 90 % uprchlíků žádajících o prodloužení dočasné ochrany v roce 2023, kteří tvořili tehdejší cílovou populaci výzkumu, o její prodloužení požádalo i letos. Můžeme tedy konstatovat, **že podíl žadatelů o prodloužení dočasné ochrany, kteří nepočítají s návratem na Ukrajinu po jejím ukončení, ale chtějí zůstat v České republice, se o více než dvacet procentních bodů zvýšil**, a to jak na úkor podílu nerozhodnutých či neochotných sdělit svůj názor na tuto otázku, kterou řada uprchlíků v pozici žadatelů o poskytnutí, respektive prodloužení dočasné ochrany v zemi může vnímat jakou choulostivou a může mít tendenci zdráhat se otevřeně říct, že chce v ČR zůstat natrvalo, tak na úkor těch, **kdo podle vlastního vyjádření se chtějí v budoucnu natrvalo vrátit na Ukrajinu, jejichž podíl z 33 % klesl asi 22 %**, a to hlavně poklesem podílu těch, kteří takový postoj vyjadřovali v silnější variantě „určitě se chci vrátit na Ukrajinu“.

Z podrobnější analýzy přitom vyplývá, že **silnější sklon k setrvání v České republice vykazují muži, mladší lidé (do 35 let), ti, kdo zde pracují, podnikají nebo studují, ti, kdo lépe zvládají český jazyk, ti, kdo z hlediska ubytování nebydlí v nějakém provizoriu, ale v normálních bytech či domech, a ti, kdo do České republiky přijeli již dříve, tedy před rokem 2022, nebo v roce 2022**. Naopak vyšší tendenci vyjadřovat postoj ve prospěch návratu na Ukrajinu měli ti, kdo své pracovní, podnikatelské nebo studijní aktivity realizují distančně na Ukrajině, případně jinde v zahraničí, lidé ve věku od 56 let výše, starobní nebo invalidní důchodci, nezaměstnaní, ženy, které jsou trvale v domácnosti nebo na mateřské či rodičovské dovolené, ti, kdo jsou zde ubytováni jinak než v bytech a domech, ti, kdo méně ovládají nebo vůbec neovládají český jazyk, a ti, kdo do České republiky přijeli teprve v roce 2023. Z hlediska vzdělání nejsou rozdíly příliš výrazné, přičemž ve všech skupinách jasně převažují stoupenci setrvání v ČR, ale mezi vysokoškoláky je mírně zvýšený podíl těch, kdo se vyslovují pro návrat na Ukrajinu.

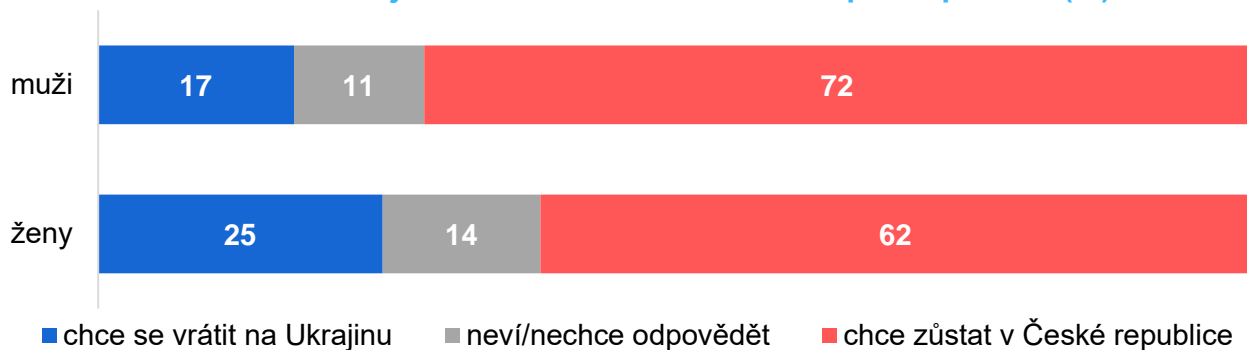
Rozdíly existují i z hlediska toho, odkud lidé na Ukrajině pocházejí. I když u řady oblastí není zastoupení respondentů dostatečně velké na to, aby se o nich dalo individuálně říct, že se více či méně přiklání k návratu nebo k setrvání v porovnání s průměrem, všude stanovisko pro setrvání v ČR jasně převládá. Současně lze vidět určitou tendenci v některých západních regionech Ukrajiny (Volyňská, Lvovská, Ivanofrankovská oblast) k vyššímu zastoupení vyjádření pro návrat, ačkoli to už rozhodně neplatí třeba o Rovenské nebo Tarnopolské oblasti, kde je ovšem zastoupení respondentů ještě slabší. Ve zvýšené míře pro návrat se vyslovovali respondenti z Kyjeva a asi i Kyjevské oblasti, i když i v tomto případě je zastoupení respondentů nedostatečné pro jednoznačné statistické potvrzení, a v menší míře rovněž z Chersonské oblasti.

8. PLÁNY NÁVRATU NA UKRAJINU

Naopak nižší podíly deklarovaných návratů nebo větší příklon k variantě setrvání v Česku vykazují dotázaní z Doněcké, Dněpropetrovské, Oděské, Vinnické, Žitomirské a také Rovenské oblasti. Dotázaní ze Zakarpatí rovněž méně často uváděli návrat na Ukrajinu, mezi nimi ovšem bylo zřetelně zvýšené zastoupení nerozhodných odpovědí.

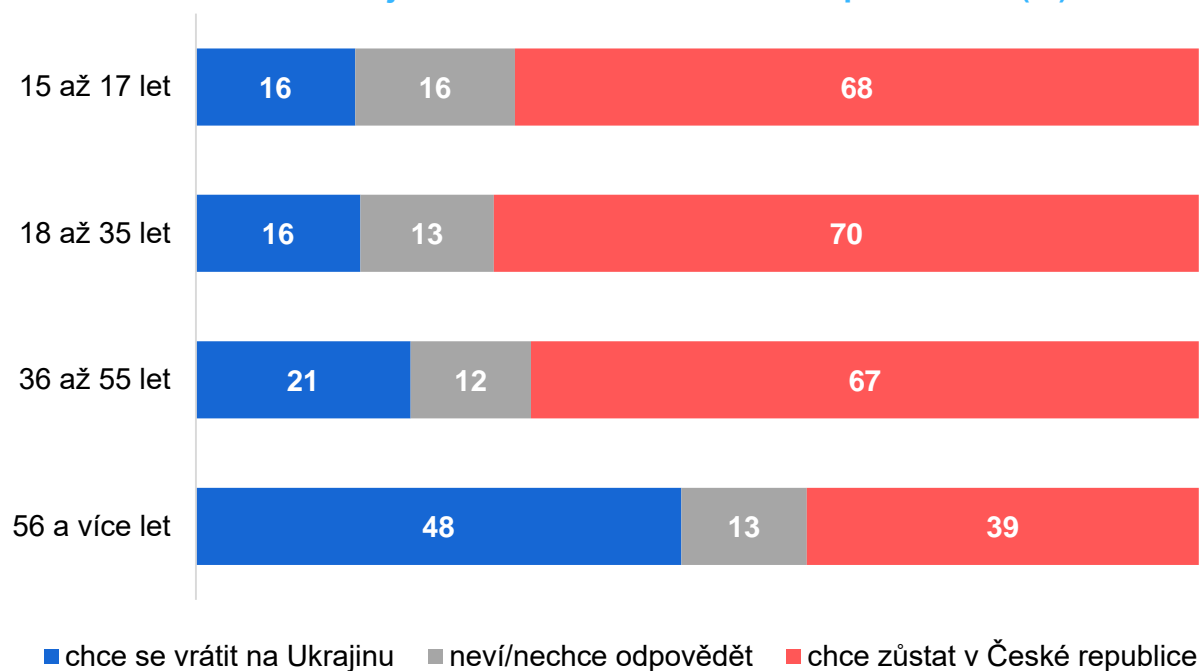
Podrobnější členění v detailu ukazují následující grafy, ve kterých byly odpovědi respondentů ve prospěch návratu nebo pro setrvání sloučeny do jedné kategorie pro větší přehlednost.

Graf 8.2 Návrat na Ukrajinu/setrvání v ČR v rozdělení podle pohlaví (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13800.

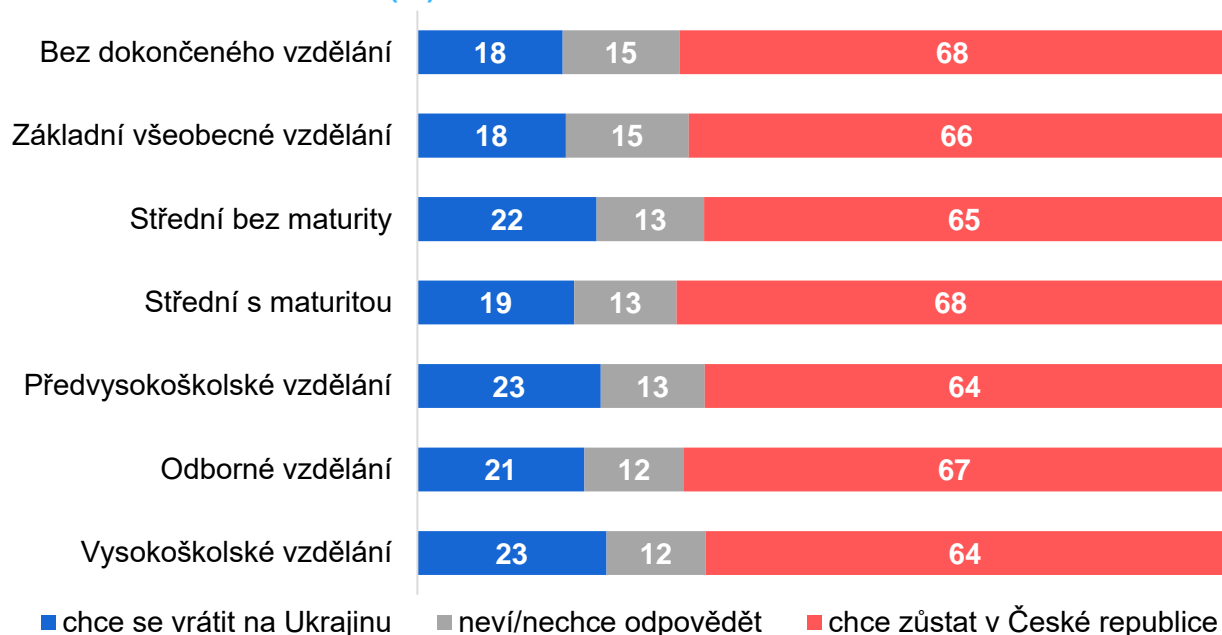
Graf 8.3 Návrat na Ukrajinu/setrvání v ČR v rozdělení podle věku (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13834.

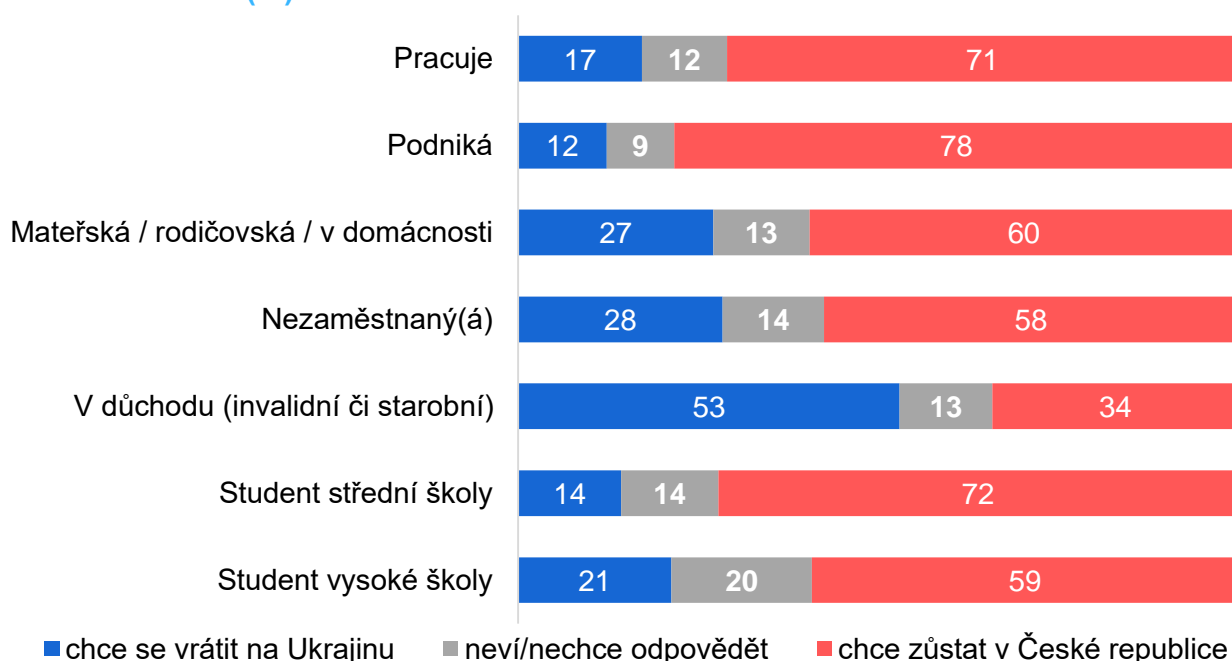
8. PLÁNY NÁVRATU NA UKRAJINU

Graf 8.4 Návrat na Ukrajinu/setrvání v ČR v rozdělení podle nejvyššího dokončeného vzdělání (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13722.

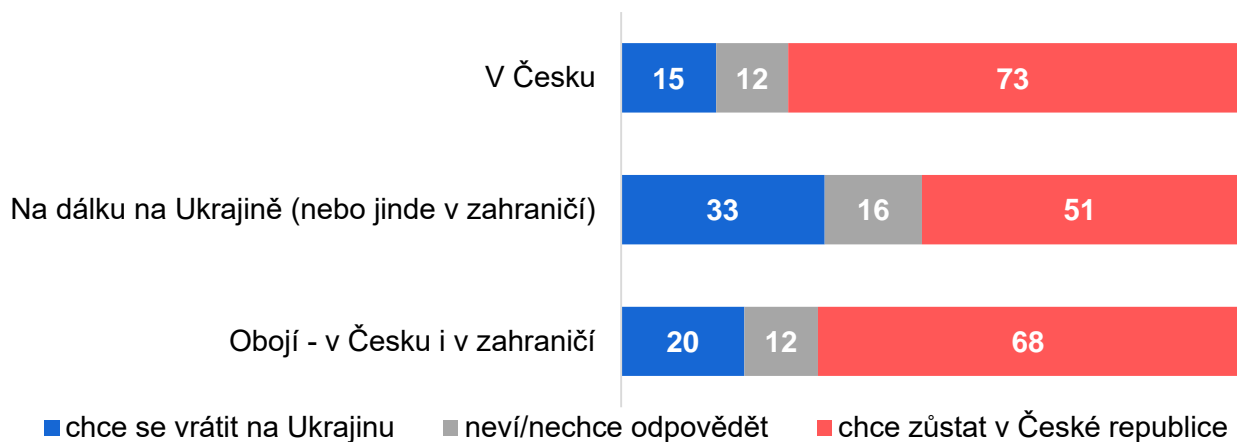
Graf 8.5 Návrat na Ukrajinu/setrvání v ČR v rozdělení podle současného zaměstnání (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13387.

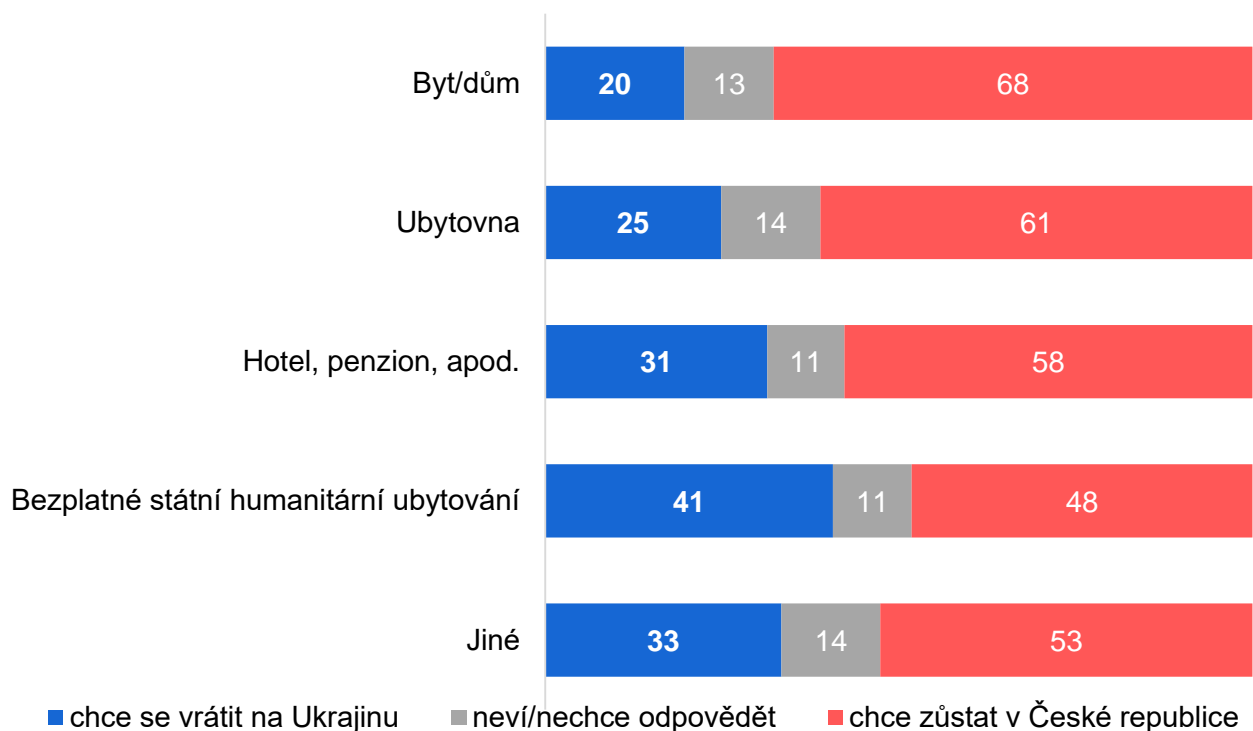
8. PLÁNY NÁVRATU NA UKRAJINU

Graf 8.6 Návrat na Ukrajinu/setrvání v ČR v rozdělení podle místa, kde pracuje, podniká, studuje (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=9561.

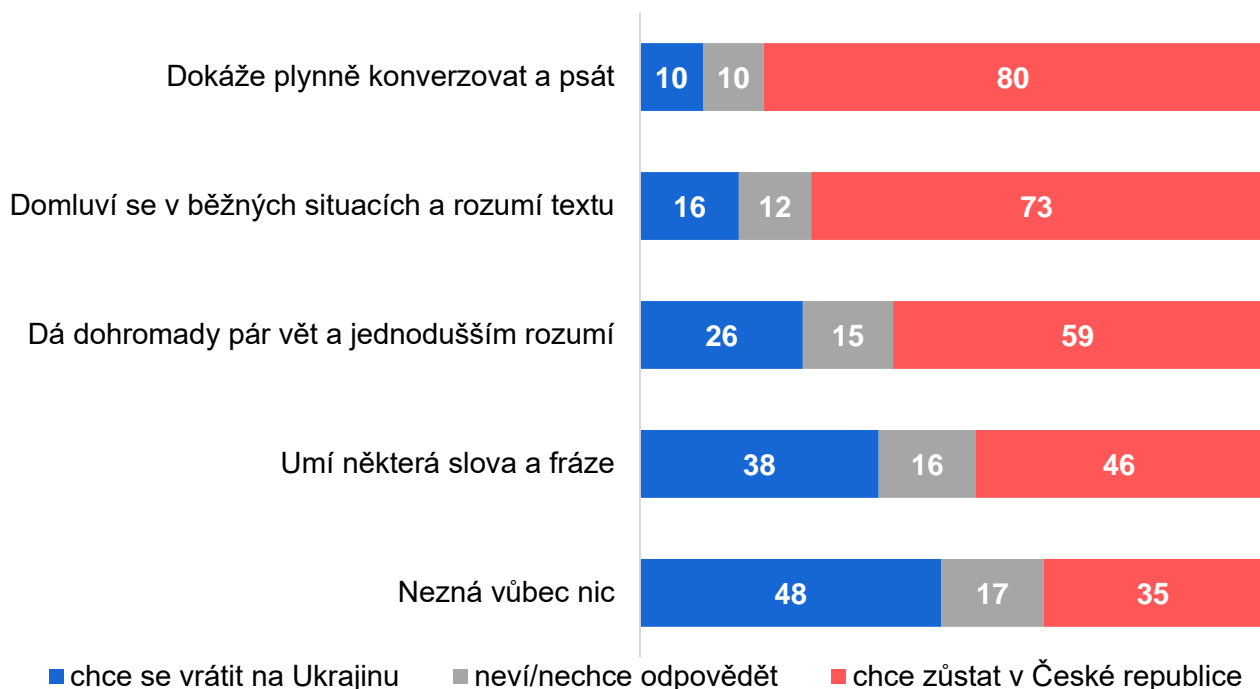
Graf 8.7 Návrat na Ukrajinu/setrvání v ČR v rozdělení podle současného bydlení (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13726.

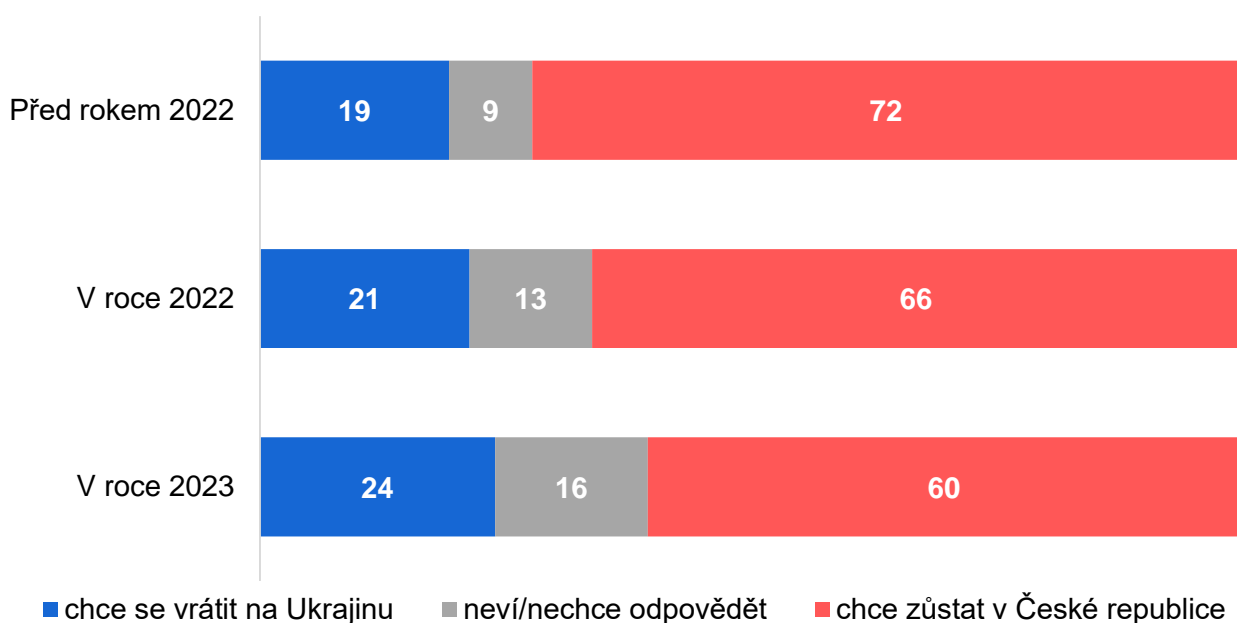
8. PLÁNY NÁVRATU NA UKRAJINU

Graf 8.8 Návrat na Ukrajinu/setrvání v ČR v rozdělení podle znalostí češtiny (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13799.

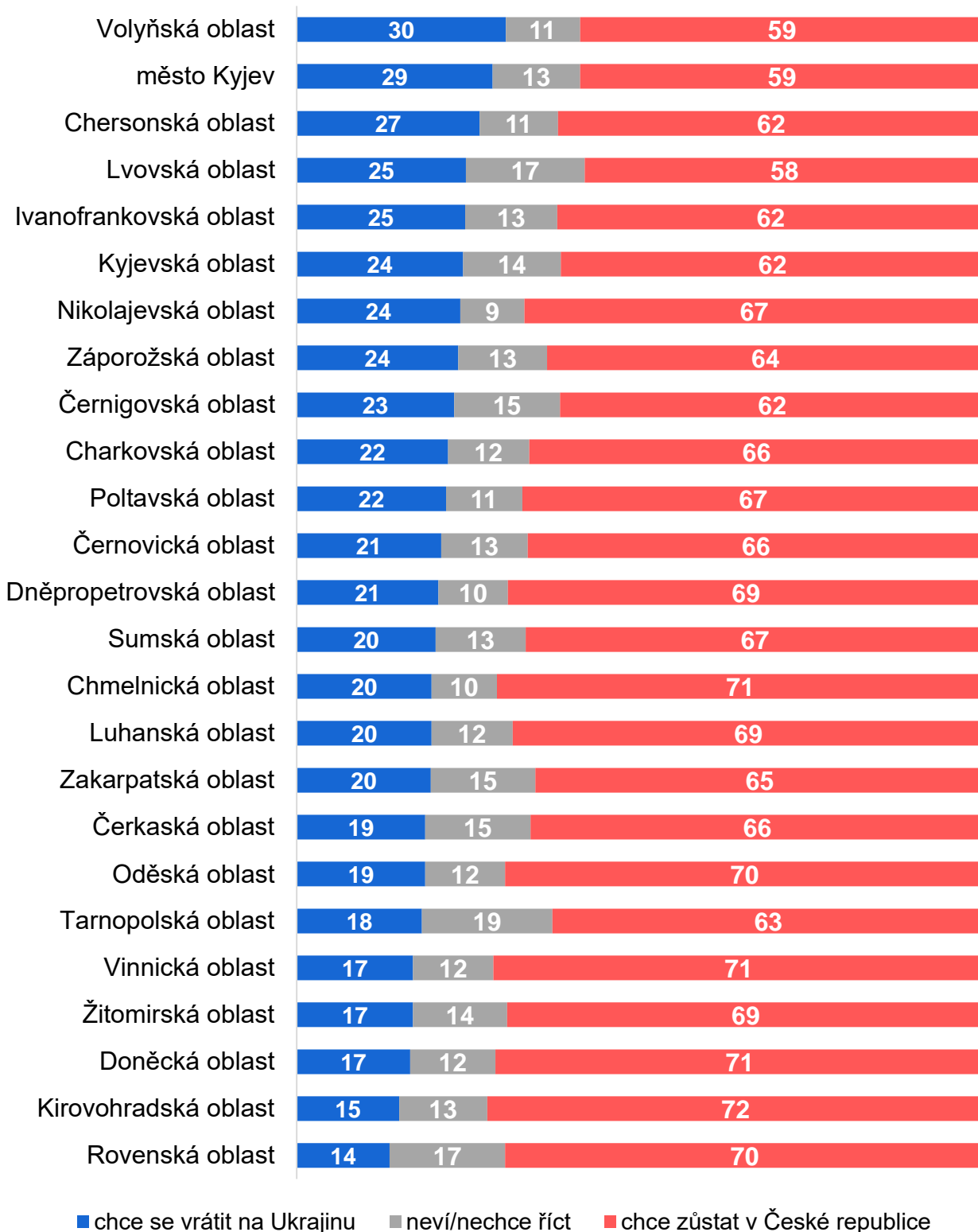
Graf 8.9 Návrat na Ukrajinu/setrvání v ČR v rozdělení podle příjezdu do ČR (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13775.

8. PLÁNY NÁVRATU NA UKRAJINU

Graf 8.10 Návrat na Ukrajinu/setrvání v ČR v rozdělení podle oblasti původu (%)

Data: Výzkum mezi registrovanými žadateli o prodloužení DO 2024, N=13803.